

הישיבה השלוש-מאות-ושמונה-עשרה של הכנסת התשיעית

יום חמישי, י"ח אדר תש"ם (6 מארס 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 9:01

א. הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון

ומתן על האוטונומיה הוצע לנו כי התושבים הערבים בירושלים ישתתפו בהצבעה על בחירת המועצה המית-הלית הקשורה באוטונומיה לתושבים הערבים ביהודה, שומרון ועזה. הצעה זו סותרת לחלוטין את הסכמי קמפ-דייוויד. לא זו בלבד שהתביעה אינה כתובה בהסכם, היא אפילו מעולם לא הועלתה כהצעה. היא מעולם לא נדונה ולכן אנחנו נוסף לדחות אותה ואנחנו מצפים לכך שכפי שאנו רוצים לשמור אמונים להסכם קמפ-דייוויד בנאמנות ימי יהיו כולם חייבים להיות נאמנים להסכם זה ולא להציג שום הצעות ושום תביעות שיש בהן סטייה מן ההסכם או סתירה לו.

זכות ההתנחלות היהודית בארץ ישראל היא זכות שאינה ניתנת לעירעור. מובן מאליו שהיא משולבת בבטחון האומה. אני יכול להציג שאלה פומבית מעל במה זו לכל המשתתפים בדיון קמפ-דייוויד: האם במשך כל שלושה-עשר ימי הדיונים אי פעם הוצגה נאמנים ביחס לשני חלקי ההסכם, על חוזה שלום בין ישראל ובין מצרים ועל הנהגת אוטונומיה לתושבים ערבים ביהודה, בשומרון ובחבל עזה, בהימנעות מהתנחלויות? אני קובע שמעולם לא הוזכרה אפילו התניה כזאת. נכון, באחד הימים נתבקשנו להקפיא לתקופת המשא-ומתן הקמת התנחלויות חדשות. לא קיבלנו את הדרישה הזאת. כתבתי במפורש לנשיא קארטר כי לתקופת המשא-ומתן על חתימת חוזה-השלום בינינו ובין מצרים, והוספתי במפורש ובכוונה תחילה לשלושה חודשים, כפי שנקבע בהסכם קמפ-דייוויד, אנחנו נימנע מלהקים התנחלויות חדשות. ההתחייבות הזאת ניתנה ב־7 בספטמבר 1978 והיא נסתיימה ב־17 בדצמבר 1978. לאחר מכן היו חילוקי דעות ואי הבנות אבל לא רחק היום ומזכיר המדינה אישר בפני אחת מועדות הקונגרס שאמנם כן, כזאת ולא אחרת היתה התחייבותנו. על-פי מה שהתרחש בהסכם קמפ-דייוויד יש לנו איפוא מאז ה־17 בדצמבר 1978 מלוא הזכות להוסיף ולהתנחל בארץ ישראל. איננו מנשלים בתהליך ההתנחלות שום ערבי — — —

(ק ר י א ת ב י נ י י מ)

ולכן ההתנחלות, היא לא רק זכות, כפי שאמרתי קודם, אלא גם צו הבטחון והחיים. ואנחנו נקיים את הצו הזה כי בנפשנו הדבר.

אחרי הצבעת נציג ארצות-הברית במועצת הבטחון פורסמה הודעתו הפומבית של נשיא ארצות-הברית. הנשיא הואיל גם לשלוח אלי מכתב אישי שאת תוכנו הבאתי לידיעת הממשלה. מובן מאליו שאנו מקבלים, ועם כל יחס הכבוד, את דבריו של נשיא ארצות-הברית כפי שנתתה. אבל אני חייב לשאול בגילוי לב: האם הטעות שהיתה ביחס לשורת אחת ופיסקה אחת באותה החלטה עוינת לישראל וסותרת את הסכמי קמפ-דייוויד היא הביטוי היחיד ליחס של עוינות מוחלטת למדינת ישראל ולאינטרסים החיוניים שלה? מה על הפיסקאות

היחיד ש. ארבל-אלמוזלינו :

הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון היא הנושא של סדר-היום. אני מתכבדת למסור את רשות הדיבור לראש הממשלה.

ראש-הממשלה מ. בנין :

גברתי היושבת-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, בהחלטת מועצת הבטחון מן ה־1 במארס שנה זו נקראנו לשתף פעולה עם ועדה הקרויה "ועדת ההתנחלויות". אנחנו לא ניענה לקריאה זו. הוועדה מורכבת מנציגי מדי-נות שאינם מקיימות יחסים דיפלומטיים עם מדינת ישראל ואינן מכירות בה. הרכבה עיון, דעתה משוחדת, ידועה מלכתחילה, והיא כבר הביאה שני דינים-יחשבו-נות כולם רווי איבה למדינת היהודים. ולכן אנו נוסף ונסרב לשתף פעולה עם ועדה זו שהיתה צריכה להיות זמנית וחולפת וצריכה גם עתה לסיים את קיומה.

נדרשנו, גברתי היושבת-ראש, להרוס בתים, רחובות, שכונות ובניינים ציבוריים בירושלים. לידעתם של חברי מועצת הבטחון הנכבדים אני מתכוון היום להזכיר מה מצאנו בשנת 1967 כאשר נכנסנו לירושלים שהיתה כבר שם במשך 19 שנים בידי הלגיון הירדני: מצאנו הרס והתפוררות על הרי-הצופים; מצבות-מנוחות ומנופצות על הרי-היהודים תוך חילול קודש שאין גורא ממנו; בתי-כנסת חרבים עד היסוד ורובע יהודי שרושם כליל. במשך שנים-עשרה השנים האחרונות שיקמנו, בנינו, ועתה באה דרישה לשוב ולהרוס. דרישה זו היא ממש דמיונית ואף לא אהסס לימר בארבראית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה על עשרות הכפרים ואלפי הבתים הערביים שהרסתם אותם? מה על אלה? למה אותם אתה לא מזכיר?

ראש-הממשלה מ. בנין :

ירשמו לפניכם כל חברי מועצת הבטחון — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
עשרות אלפי בתים.

היחיד ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת טובי, שאלתו נקודה.

ראש-הממשלה מ. בנין :

ירשמו לפניכם כל חברי מועצת הבטחון כי ירו-שלים היא עיר אחת, כולה בריבונות ישראל, בירתנו הנצחית. לא תהיה בה שום חלוקה, לא במישרין ולא בע-קיפין. מובן מאליו שמובטחת בה גישה חפשית אל המק-קומות המקודשים לבני כל הדתות. גישה חפשית זו מעו-גנת בחוק. זו תהיה ירושלים אחת וזו תהיה הגישה החפשית למקומות הקדושים בה לעולמים. נכון, במשא-

פלשתינאים, כפי שנאמר באותה הודעה משותפת. מה פירושה של מלה זאת? לדור שלנו יש נסיון בזה. אנחנו יודעים על שימוש במושגים נאים שבאו לעולם עוד מימי וודרו וילסון. אבל יש לנו גם נסיון כיצד משתמשים לרעה בביטויים אלה והוא משנות השלושים. אותו אש-מדא, כפי שאני עדיין זוכר ואף בני דורי וזכרים, דיבר על זכות ההגדרה העצמית של הגרמנים במחוז הסודטים. היו רבים במערב שטענו: בעצם, מדוע לא עד שבא ההסכם ההוא, הזכור לשמצה, במינכן. עם קטן הוכח קשות וכך חוסלה לחלוטין עצמאותו. אבל כעבור זמן לא רב הופנת המעשה הזה נגד אלה שכן נתנו לסלף את המושג של הגדרה עצמית וכך עשו עוולה על חשבון מדינה קטנה כשניסו לפייס את הסחטן הגדול. אני חושב שלפנינו גינה אנאלוגית מוחלטת; על חשבון מדינה קטנה מנסים עמים מסוימים באירופה למצוא חן בעיני תוקפן חזק וסחטן. לכן הם משתמשים במונח הגדרה עצמית מתוך סילוף גמור של משמעותו. האם אין לעם הערבי הגדול הגדרה עצמית? היא מתבטאת בקיומן של 21 מדינות עצמאיות. האם אי פעם שללנו מהן את זכותן להגדרה עצמית? אם מישורו של שיקול על כפות המאזניים של עשיית צדק האם צריך להקים מדינה ערבית מספר 22 שעל-פי הכרום של מנהיגי אירגון המרצחים תהווה סכנה לעצם קיומה של מדינת היהודים היחידה או האם צריך לקיים את הסכמי קמפ-דייוויד שפירושם אוטונומיה לתושבים הערבים ביהודה, בשומרון ובעזה, החיים...

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כשלב מעבר. אתה חתמת על זה. כשלב מעבר לבי-צוע הזכויות הלגיטימיות של העם הערבי הפלשתינאי. אתה חתמת על זה.

ראש-הממשלה מ. בנין:
אני יודע על מה חתמתי, ולא אתה, חבר-הכנסת אבנרי, היית בקמפ-דייוויד? נכון שההסכם נקבע לחמש שנים אבל זה ההסדר ותכנון והנה כי כן, לבחור בין שתי האפשרויות האלה; לחיות ביחד ללא התנגשויות, ללא פגיעות, לא שפך דם, זו השאלה שאני מוכן להציג לכל עם שוחר חירות וצדק.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אפילו משפחה ערבית אחת בעיר העתיקה לא יכול-תם לסבול. וזה נקרא לחיות ביחד.

ראש-הממשלה מ. בנין:
לעמי אירופה יש גם נסיון אחר. הם ראו את עמנו והתבוננו בגורלו ובסבלו, כל זאת בעקבות אותה מדיניות פיוס. אבל אז היינו חסרי מגן, אז לא מדינה היתה לנו ולא כוח לשמור על עצמנו. לכן הם ראו — ביבשת אירופה — את הנוצרה בשוואות בתולדות האנושות. היום המצב הוא אחר. מדינה עצמאית לנו ואנחנו בעלים על גורלנו. לכן אנחנו נדחה את הסילוף הזה של המושג של "הגדרה עצמית" שפירושה אחד: מדינה פלשתינאית. לא היא היתה קמה היתה מתרחשת בארץ ישראל שפיתות דמים נוראה יותר ממאת אשר בלבנון.

בוה אני מודיע, בשם הממשלה ואני מקוה שעל דעת רוב חברי הכנסת, שבשום תנאי לא נסכים למדינה פלש-תינאית, לא נתיר את הקמתה. מה שהתחייבנו — נקים, לא עוד. אני בטוח כי כלמדי נסיון נדע לעמוד — אני מקוה מלוכדים — נגד כל לחץ גם בשאלה גורלית זו, ונוכל.

האחרות שאף הן חוזרות ומזכירות את ירושלים ואף הן סותרות את הסכמי קמפ-דייוויד? אלמלא הפסקה ההיא, אלמלא השורה האחת, האם היתה הצדקה להצבעה שיש בה תמיכה באותה החלטה שהיא ממש החלטת עוולה? ולכן אומר, עם כל הכבוד, שאין פלא שתמיכת נציג ארצות-הברית בהחלטה נוראה זאת עוררה מורת רוח עמוקה בקרב עמנו ובקרב ידידנו.

כפי שכבר החלטנו בממשלה אנו דוחים ללא סייג את החלטת מועצת הבטחון הזאת. לא נשלים עמה בשום תנאי, לשום חלק או משפט או פסקה שבה. בשבילנו היא אינה מחייבת ואנחנו נפעל על-פי זכותנו האזרחית-טריטוריאליים של עמנו למען הבטח את עתידו ואת שלומנו בארץ מולדתו, בארץ ישראל.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
האם אפשר לשאול את ראש הממשלה שאלתו גברתי היושבת-ראש, האם אני יכולה לשאול שאלה? אדוני ראש הממשלה, התוכל להשיב לי על שאלות, לא על קריאת ביניים אלא על שאלה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילוני:
בבקשה, חברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אדוני ראש הממשלה, יש שתי עובדות בשטח. מעולם לא ויתרנו כל-כך ומעולם לא היינו מבוזזים כל-כך. האם אתה יכול להסביר לי איך זה קרה? האם לדעתך אין קשר בין שתיהן? ואם לא הקשר הזה האם אתה מוכן לשקול רביזיה על מה שקרוי הסכם השלום שלדעתי הוא הסכם נסיגה? האם אתה מוכן לשקול רביזיה? ואם אתה כל-כך ממוכד האם אתה מוכן לשקול לחילופין התפטרות?

מאיר פעיל (מחנה שלי):
בכל הקשור להתפטרות, אני מצטרף לבקשה.

ראש-הממשלה מ. בנין:
חברת-הכנסת גאולה כהן, ממשלת ישראל תקיים את כל ההתחייבויות שקיבלה על עצמה ושחתמה עליהן ולא תפר אותן. בייחס לשאלתך הראשונה אני רוצה לשאול אותך: האם לא נמאס לך להציג את השאלה הזאת?

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
לא קיבלתי עדיין תשובה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זה נקרא רביזיוניסם; מדברים וחוזרים ומדברים ולבסוף חוזרים לאותן שאלות.

ראש-הממשלה מ. בנין:
הכנסת הביעה אמון בממשלה והממשלה תכהן כל עוד בית-הנבחרים יביע בה אמון. זה הכלל הדמוקראטי הגדול. אם חברי כנסת אינם שבעי רצון מזה הם בכל זאת צריכים להשלים עם הכלל הדמוקראטי הזה המ-קובל בכל המדינות הדמוקראטיות. את המדיניות של הממשלה אפשר לבקר תמיד אבל לשוב ולחזור ולהעלות גירה, מה הטעם בזה?

גברתי היושבת-ראש, בכוויית, דווקא בכוויית וב-באחריין, נמסרה הודעה על הגדרה עצמית לערבים

דיון

שמעון פרס (המערך):

השאלה היא אם זכותה של ישראל לקיום בשלום נופלת מזכות הערבים להגדיר את עתידם.

הבעיה היא, לדעתי, אם זכות ההגדרה של הפלסטינאים תמצא את ביטויה במדינה אחת ירדנית-פלסטינית כפי שמציע המערך או — יהודית-פלסטינית לפי נוסח הליכוד. זהו ההבדל. מר ז'יסקאר ד'סטאן באמירתו תומך למעשה לא בזה ולא בזה אלא בהקמתה של מדינה פלסטינית נוספת שתסכן את ישראל, את ירדן ואת השלום.

אירופה, בראשותה של צרפת, פועלת לשינוי החלטת 242. למעשה זה יהווה חיסול הבסיס היחיד הקיים בין הערבים לבינינו לפתוח במשא-ומתן כדי להמשיך במאמצי השלום של כולנו. הנסיון הזה הוא נסיון להעניק לערבים יתרון עוד בטרם החל המשא-ומתן ולתת תכתוב לישראל לפני שהיא כלל הספיקה להביע את דעתה. זו אמירה לערבים: תקצינו ותרוויחו, לא חשוב כלל אם אתם צודקים. לדעתי זו גם תרומה להארכת הקונפליקט ולהרחקת הפשרה. לפשרה דרושים שני צדדים ושני הצדדים צריכים לתרום לקיומה.

גברתי היושבת-ראש, יש לנו הרבה ידידים, ידידי אמת, בצרפת. צר לי לשמוע רק קול אחד, קול רשמי, חד צדדי, המבטא אינטרס צר במקום שיקול דעת רחב ואמיתי. התוצאה תפגע גם באירופה שכן הארכת הקונפליקט תביא לאי יציבות בהספקת הנפט ולהאמרת המחרים של הולק.

אני מאמין שנושא ארצות-הברית והקונגרס, הבית הלבן כמו גבעת הקאפיטול, אכן מעוניינים בהשכנת שלום באזורנו. הם גם מבינים שישאל שתוחלש מבחינה צבאית תזמין עימות צבאי וישראל שתותש מבחינה מדינית לא תוכל לנהל משא-ומתן בתנאי שוויון וממילא לא תוכל להיות שותף למשא-ומתן. הם גם יודעים שיש ראל, ישראל כולה, לא תוכל לוותר על אחדות ירושלים, בירת ישראל. ישראל לא תסכים להקריב את הערכותה ההגנתית — צה"ל והישובים לאורך הירדן — על מזבח של קאפריסות מדיניות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אותו דבר אמרת גם על שרם א-שיח ועל רצף טריטוריאלי.

שמעון פרס (המערך):

אנחנו לא ניהלנו משא-ומתן. על שרם א-שיח. ההחלטה האחרונה של מועצת הבטחון ותמיכת ארצות-הברית בה איננה סטייה מעמדותיה של ישראל, זו סטייה מעמדותיה של ארצות-הברית. ההסברה שהנושא נתן בדבר "ליקוי באמצעי התקשורת" לא נתמכה לצערי הרב על-ידי נציגו באו"ם שאמר שכל הכוונה היתה לירושלים ולא לסעיפים אחרים. ארצות-הברית כבר הבינה אתה איתנו באספקה מאסיבית של נשק איכותי לשורה ארוכה של ארצות ערב ושללה מאתנו יתרון טכנולוגי שעזר לנו לעמוד על נפשונו. עכשיו, בתמיכתה בהחלטת מועצת הבטחון, יתוספו אלמנטים נוספים וחמורים: הורדת ישובים — זוהי הזמנה לערבים לתבוע את הורדת הישובים; תביעה להפסקת סיוע — הסיוע שאנחנו מקב-

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלנו:

תודה רבה לראש הממשלה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. ועדת הכנסת הקצתה שעותיים לדיון. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שמעון פרס, ואחריו — לחברי-הכנסת דב שילנסקי.

שמעון פרס (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אף גורם ישראלי אחראי לא יסכים לתביעות שהוצגו בהחלטת מועצת הבטחון, גם אם איש בתוכה לא התנגד להן ולא נמנע בהצבעה. לא נסכים להקריב את החינוכי לבטחוננו, לא נוותר על אחדות ירושלים, לא נסכים שבמקום המשא-ומתן בינינו לבין הערבים יוגשו לנו תכתיבים ואיומים שנועדו לרכוש את לבו של הצד האחר ולגשול את הצד האחר מסיכוי לעמוד על צרכיו החיוניים והצודקים. אמנם שר הבטחון האשים את ממשלתו שהצליחה "להמ"א את ישראל על העולם". גם אם זה נכון לא נסכים למסע המשולב המתנהל היום בעולם נגד מדינת ישראל. נראה שעניינו לנו במסע משולב כזה, אירופה-אמריקה. אירופה החליטה להעמיק את מעורבותה במזרח התיכון ואמריקה זיעזעה את האמון בעמדותיה המקובלות.

חברי הכנסת, נושא צרפת עורך עכשיו מסע באזורנו. קודם כול, הוא נמנע מלבקר את ישראל אך הוא לא נמנע מלבקר את מדיניותה. הוא נקט העמדות הקיצוניות. קיבוץ הקיימות בעולם הערבי. אפילו ראש ממשלת מצרים לא שבע נחת מהצהרותיו אלה. והוא פגע בישראל פעמיים: פעם בכשרה לנהל משא-ומתן בתנאים מתקבלים על הדעת ופעם במאמציה לקיים מאזן בטחוני לאורך ימים כאשר האיום לשלומה טרם הוסר. אנו מאמינים שהסיכסוך במזרח התיכון יכול להיפתר בדרכי שלום אך אנו גם חרדים שהוא יכול להידרדר לעימות נוסף. כדי לפתור אותו בדרכי שלום דרוש איזון מדיני; כדי למנוע עימות נוסף דרוש מאזן חימוש. נושא צרפת, במעשיו ובהצהרותיו, פוגע בשניהם כי נקיטת עמדות קיצוניות רק מקצינה את עמדות הערבים והתעלמות מצרכי בטחונה של ישראל תגרור לכך שישראל תאמר נואש לכל עמדה צרפתית, ואם היא תהפך לעמדה אירופית — מכל עמדה אירופית. נושא צרפת, בביקורו זה, הודיע שהוא תומך בזכות הפלסטינאים להגדרה עצמית כאילו היה זה ויכוח על זכות הגדרה עצמית ולא ברירה פוליטית כיצד לבצע בפועל. השאלה איננה אם לפלסטינאים הזכות להשתתף בהגדרת עתידם. הם כל חלקי הבית הסכימו לזה. השאלה היא באיזו מסגרת ובאיזו שיטה תבוצע זכות זו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מה זו הגדרה עצמית אם לא שהם יגדירו?

שמעון פרס (המערך):

אין הגדרה עצמית תיאורית. ביוגוסלאביה יש חמישה עמים והם חיים במסגרת אחת. הברירה היא פוליטית ולא פילוסופית.

מאיר פטיל (מחנה שלי):

נכון, הברירה הפוליטית היא שחיתן להם זכות להגדרה עצמית.

(חבר הכנסת א. אולמרט קורא קריאת ביניים)

שמעון פרס (המערך):

הצורך להישאר בממשלה, הצורך לשבת על הכיסא, חברים, איפה זה נשמע שאחרי דיון כל-כך רציני, אחרי שהחלטתם כבר על חברון, יוצאים חברי הממשלה לטלוויזיה וחבר ממשלה אחד אומר: צריך לעשות חשבון נפש? למה לא עשיתם את חשבון הנפש לפני ההחלטה? וחבר ממשלה שני אומר: "רגע של אמת". מה היה? "רגע של אמת" בא לאחר שהחלטתם? איזו הצגה זאת?

אהוד אולמרט (הליכוד):

מר פרס, אתה הפכת מגן ליונה קיצונית רק כדי להיות מנהיג המפלגה.

שמעון פרס (המערך):

אני "יתרתי" על סיני רק כדי להיות מנהיג המפלגה? חבר הכנסת אולמרט, אתה הרי עוסק בפסיכולוגיה בלשית ואתה חושב שכל המניעים הם שחורים, מבולבלים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני חושב שלא אתה ראוי להטיף מוסר.

שמעון פרס (המערך):

ראש הממשלה מוביל את מדינת ישראל לרחובות של אין מוצא, למצבים של אין פתרון. אדוני ראש הממשלה, מה הן הטענות שלך על האוטונומיה? האם לא ידעת שכל הדברים השנויים במחלוקת יהיו שנויים במחלוקת? כאשר חתמת על הסכמי קמפ-דייוויד, מה תיארת בלבך? שהערבים יוותרו ויקבלו את עמדתך? או היתה דחייה ועכשיו יש ויכוח. אמנם סגן ראש הממשלה העיר שרעיון האוטונומיה הוא "רעיון גאוני"; אני בהחלט מייחס ערך ארכיאולוגי להערתו זו של סגן ראש הממשלה שכן כרגע רעיון זה רק מסבך את ישראל יותר ויותר מיום ליום.

לעניין ההתנחלויות, אדוני ראש הממשלה, בוא תסביר פעם לכנסת. אתה אומר "צו חיים", "צרכי בטחון". אולי תסביר פעם לכנסת דבר אחד אחרי השני באופן מסודר: מדוע עשית התנחלויות בקידמת סיני? האם זה היה צו בטחון? מדוע אמרת בשילה שזה עניין ארכיאולוגי אם זה עניין של בטחון? מדוע אתה הולך עכשיו לחברון לאחר הבוידן והקצף באלון מורה? האם יש לזה הסכמה לאומית? הלא הסכמנו שיהיה ישוב ליד ישוב, לא ישוב בתוך ישוב. האם זה מתחייב ממעמדה של ישראל? האם זה יתרום לעיצוב דו-קיום בשלום בינינו לבין הערבים? האם זה ישכנע מישהו, ההליכה המשותפת שלך עם הרב לוינגר? ואתמול שר השיכון עורך סיור בחברון, עם הטלוויזיות, לשעשע את לב העולם. איך אנחנו יכולים לעמוד כך?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

אריק שרון איננו, יש מחליף. זה המחליף התורן.

שמעון פרס (המערך):

שוב אתם מספקים תחמושת לכל עוין בית ישראל, אתם ולא מישו אחר. שוב אתם מפרקים את ידידינו מיכלתם ומכוננותה להגן עלינו ולהצטרף לימיננו. ושוב הדבר נעשה לפי נאיטב הסגנון החירותי: קודם כול הכ-

לים מאמריקה הוא להשגת נשק להגנתנו אבל ארצות ערב גותנות סיוע לארצות אחרות, רק לאלה המסרבות לנהל משאומתן לשלום, ועל זה לא נאמר דבר; וכמוכן, פיצול ירושלים. זהו נסיון לדחוק את ישראל לפינה, לסובבה בתכתיבים ובאיזמים, לשלול ממנה יכולת של מיקוח, לומר לה שעליה לוותר על האינטרסים הבטחוניים החיוניים שלה כדי לפייס את חזית הסירוב, אפילו לא את המחנה הערבי. אנו מבחינים בין פשרה לבין פיוס, בין הסכם לבין כניעה. שכן אם זה נכון שיש היום כמה מדינות ערביות הרצות בשלום מה ההגיון שהאז"ם יסביר להן: "אם אתן רוצות יותר שלום תתבעו שישאל תשלם בעד השלום יותר ויותר"? ישראל רוצה בשלום ומוכנה לשלם את חלקה בעדו אבל אין לה שום נטייה לאיבוד עצמי לדעת.

חברי הכנסת, עם כל הביקורת שלנו על פוגעים ופגיעות שבאים עלינו מבחוץ אין טעם להתעלם מהפגיעות שבאות עלינו מבית. ולחינם מאשימה הממשלה את זולתה. מביתה היא, מדיניות היא, בא הכירסום הגדול במעמדה של ישראל. איזה טענות יש, לד"ר בורג למס-בירים בחוץ? איזה טענות יש לו כלפי "שלום עכשיו"? תקראו מה שאתם אומרים בשיבות הממשלה, אתם עצמכם, כל יום ראשון, לכל העולם, בשיא הפומביות, בשיא הקיצוניות. אבל למעשה לדיון היום בכנסת כבר אין טעם. אתם כבר קיימתם דיון בממשלה. הכול דלף. הסכרתי לעולם שבתנחוליות אין צורך בטחוני, אין ערך בטחוני. מה אתם רוצים היום מאתנו?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נכון.

שמעון פרס (המערך):

הצגתם כלפי העולם שיש בישראל ממשלה שאיננה נוהגת כבוד בעצמה. אנחנו באופוזיציה אבל לא היינו רוצים לראות ממשלה שכל מה שהיא עושה זה תחרות בהרמת קולות ותחרות בהרמת משקלות, מי מרים יותר את הקול בממשלה ולמי יש משקל יותר כבד בתוכה. בהתרחם שהעמדות של ראש הממשלה הן יוצאות דופן בתוך הממשלה. אדוני ראש הממשלה, אין לך תמיכה בממשלתך בעניין כה חמור כמו חברון, ודאי שאין לך רוב כאן בבית. אגודת ישראל המשתתפת בוועדת הכספים היא נגד ישוב בחברון; מר יגאל ידין סגן הוא נגד ישוב בחברון. לא רק האופוזיציה. על מה אתה מנהל את העניין? בשם איזה רוב? בשם איזו סמכות?

(קריאת ביניים: בשם דוד לוי.)

רק מפני שהאינטרס הקיומי של הממשלה גובר אצלכם על השיקול המדיני של הארץ?

חיים דרסקמן (חזית תחת לאומית):

בעד האינטרס של העם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי קובע מה הוא האינטרס של העם?

שמעון פרס (המערך):

חבר הכנסת דרסקמן, אתה איש מכובד אבל מיעוט מבוטל בכנסת הזאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

גם בסיעתו הוא.

הרי אתם אומרים שהנה בא רגע של אמת ואולי תעשו חשבון נפש; הרי אתם יודעים עמוק בלבכם שאחרי חודש מאי יתנהל המשאומתן על האוטונומיה בכבודות, אם בכלל יתנהל; הרי אתם יודעים שהמצב אחרי הבחירות באמריקה לא יוקל; הרי אתם יודעים שישראל תהיה חייבת 20 מיליארד דולר ותלותה תגדל ולא תקטן; והרי אחרי כל ישיבת ממשלה שלכם נראית מדינת ישראל עגומה יותר, מפוצלת יותר, מפולגת יותר, חשופה יותר ומזמינה כל לחץ והיא בעצמה מזימה כל אפשרות של תמיכה בישראל. מה היא ההצעה שלכם? שלשם הקוני-סנסוס שאתם שברתם אותו אנו נצטרף אליכם כמו ד"ש שהצטרפה לליברלים והליברלים שהצטרפו לחירות וחי-רות שהצטרפה למפד"ל והמפד"ל שהצטרפה ל"גוש אמו-נים"? זה הקונסנסוס הלאומי? שיריה שלמה מובלת על-ידי "גוש אמונים"?

חיים קורפו (הליכוד):

יוסי שריד אמר זאת ביתר כשרון.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

גם אתם הובלתם על-ידי "גוש אמונים".

שמעון פרס (המערך):

תהיה שבע רצון.

ואגודת ישראל עומדת ותוהו "מיהו יהודי"? אתם, חברי אגודת ישראל, פועלים בניגוד לדעתם של גדולי התורה; השליחים הפאלראלמנטאריים שלכם פועלים בני-גוד לדעתם לגבי עתיד הארץ, גם האגף הזה וגם האגף הזה — — —

אהוד אלמרט (הליכוד):

אתם מחסידי הרבי מלובאביץ' או מחסידי הרבי מגור?

שמעון פרס (המערך):

אתם איבדתם את להט עברכם ואין לכם מוצא לע-תיד. אתם מדדים מעמדה לעמדה, נכנעים לכל קבוצה קיצונית כאשר אתם יודעים שגם מספר העמדות שעוד נותרו מצטמצם הולך.

חברי הכנסת, אני מאמין שלישראל יש כוח עמידה וכוח פעולה. העמידה צריכה להיות על דברים חיוניים באמת כמו גבולות בני הגנה, כמו אי פיצול ירושלים וריבונות יהודית בה, כמו ההתנגדות להקמת מדינה פלשתינאית. אבל על כמה בתים בחברון שבתוככם אתם יש זילול לגביהם, על זה נלך למאבק עם העולם? אם אתם חושבים שהבתים כל-כך חשובים מדוע לא תבעתם זאת אתמול? אם הם כל-כך חשובים מדוע אתם מסתפקים בכמה בתים? אם הם כל כך חשובים מדוע ראש הממשלה ישראל תשתנה? בטחונה יתחוק? מעמדה הבין-לאומי יתבצר?

רב שילנסקי (הליכוד):

אפשר היה לעשות זאת בקלות. אתם לא רציתם. היום קשה יותר לעשות זאת.

שמעון פרס (המערך):

בישיבת הממשלה מותר להגיד זאת?

רב שילנסקי (הליכוד):

אמרתי שאפשר היה לעשות זאת בקלות. אתם לא רציתם. היום צריך לעשות את זה קשה.

רזה קולנית על כוונה, להזהיר את העולם; אחר כך פעולת גישוש ראוותנית בטלוויזיה; ובהמשך הטלת הא-שמה על מישהו באופוזיציה או מישור מחוצה לה; ובסוף — העדר כל תוצאה של ממש מבחינה בטחונית, מבחינת התרומה לשלום.

יש להוסיף ולומר שמר בגין התרגל לנאום ולפעול בקרב חסידים, ביניהם חסידים עיוורים אשר מתרשמים מהעלויות והירידות במיתרי הקול ואינם מעבירים את הדברים תחת שבת הביקורת. הלחץ חשוב מן התוכן. הוא ניסה להפוך את כולנו לחסידים כאלה. והנה הוא סיפר לבית הזה, לכנסת הזאת, על "ההישג החשוב ביותר" — שימו לב, ההישג החשוב ביותר, אני מצטט את מר בגין — "בהקמת קשר אישי, ולא אהסס לומר ידידותי, ואולי אפילו עמוק, בין נשיא ארצות-הברית וביני. הממשלה הקודמת הכניסה את מדינת ישראל לתוך עימות חריף ביותר עם ארצות-הברית; הממשלה הזאת ביטלה את העימות". איזו לשון המעטה, ה"אנדרסטייט-מנט" של התקופה, איזו צניעות משכנעת, איזו דייקנות בתיאור המצב, דייקנות מברשת גדולות ונצורות. ימות המשיח. אלא שזאת אינה משיחיות אלא מריחות, מרי-חת האמת. האמת היא שהיחס האמריקני לישראל בנוי על גישה דו-מפלגתית ועל פעולה דו-מפלגתית. שתי המס-לגות, הדמוקרטית והרפובליקנית, תמכו בישראל. נהנינו מתמיכה רבה משני מפלס הפעולה בארצות-הברית, הבית הלבן והקונגרס. אולם כמו בעניין האו-טונומיה, כמו בעניין ההתנחלות, כן גם לגבי ארצות-הברית, ממשלה זו פועלת בשכרון חושים; היא מפליגה בשבחים כלפי כתובת אחת ושוכחת את הכתובת האחרת, ללא שיקול דעת, ללא איוון, ללא תכלית, ללא הסברה.

מה אתה רוצה שנעשה בבית הזה, אדוני ראש הממשלה?

יזראל עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):
קונסנסוס הוא רוצה.

שמעון פרס (המערך):

כל מי שביקר בבית הלבן יודע שהתמיכה באוטו-מוניה ניתנה בגלל סיבה אחת, מפני שהיא חלה על גבולות 1967. ואישים אמריקניים חשובים אמרו: אין דבר, שישראל תסכים קודם לגבולות 1967, אחר-כך נדון אתה על מידת השליטה הערבית או היהודית ואחר-כך — — —

משה ארנס (הליכוד):

למה אתה תמכת באוטונומיה?

שמעון פרס (המערך):

אני לא תמכתי באוטונומיה. אתה שואל שאלה זו אלף פעם. לאחר שהממשלה הזאת חתמה בקמפ-דייוויד על מה שחתמה לא נותר אמריקאי אחד ולא נותר ערבי אחד בעולם שהיה מסתפק בפחות מזה. הברירה שעמדה לפנינו הייתה: להצביע בעד או נגד השלום.

(חבר-הכנסת ח. דרוקמן קורא קרי-את-ביניים)

מעל במה זו חיוני לשאול את ראש הממשלה ואת חברי הממשלה: הגידו בבקשה, יש לכם מושג לאן אתם הולכים? יש לכם מושג לאן אתם מובילים? הרי בעצמ-כם אמרתם שלא כל ההתנחלויות דרושות מטעמי בטחון; הרי אתם אומרים שישראל ממאסה את עצמה בעולם;

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
מדוע לא עשיתם זאת ב־1967?

אברהם כץ (הליכוד):
אני מדבר בשמי ומביע את דעתי.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
תבוא בטענות אל הממשלה שלך.

אברהם כץ (הליכוד):
איני בא בטענות אל שום איש.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
איוה מין דבר זה שחבר הכנסת מן הקואליציה — — —

אברהם כץ (הליכוד):
חבר־הכנסת רובינשטיין, תקשיב לדעתי.

היח"ר ש. ארבל־אלמזלינו:
מותר לו להביע את האני־מאמין שלו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
בסדר, ומותר לי לשאול.

אברהם כץ (הליכוד):
ליד הדוכן הזה מביע כל אחד את השקפתו ועמדתו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
וליד הדוכן הזה מותר לשאול אותך שאלה.

אברהם כץ (הליכוד):
שמעתי.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
נו, אז תענה עליה.

אברהם כץ (הליכוד):
יענה עליה מי שמוסמך לענות עליה, לא אני.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
מי מוסמך — ראש הממשלה או שר הבטחון?

יוראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
אתה תמכת במוסמך הזה.

שמעון פרס (המערך):
להערכתי ההחלטה חמורה ומדאיגה. היא לא היתה צריכה להיות מהממת ומפתיעה, לא אותנו, לא אותך, לא את הכנסת ולא את הממשלה. היא חמורה בשל עיתויה — באמצע שנת הבחירות לגשיאות בארצות־הברית — ללמדך מה עלול הנשיא הנוכחי של ארצות־הברית — ומכאן אולי תקדים לכל נשיא — לפעול או לתדול בעניינים החיוניים של ישראל. הודעות ההתנצחות של הנשיא ומזכיר המדינה, המוזרות קמעה, עדיין מוכיחות שלא אפס כוחו של ה"לובי" היהודי בארצות־הברית, ולנו — שאין "לובי" זה כלי־יכול. נכון, הודעות ההתנצחות פגעו באמינות ארצות־הברית באו"ם, בעולם המערבי ובעולם בכלל, אך כדאי שנזכור כי באותה מידה צריכה להיפגע אמינותה של ארצות־הברית גם בעינינו לגבי כל הנושאים הרבים והחשובים המשותפים לה ולנו — — —

מרדכי וירשופסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
מה על האמינות של ממשלת ישראל, חבר־הכנסת כץ?

שמעון פרס (המערך):
מעמדה הבין־לאומי של ישראל יתבצר על־ידי כך או ששוב רק נקומם במקום להידבר עם כוחות אחרים? אני מאמין שישראל, אסור שתאבד את יומתה היא למען שלום ובטחון. השלום אינו כפוי עלינו והבטחון, אסור לנו לוותר עליו בשום פנים ואופן. כדי להתקדם לשלום דרוש לנו שותף ולא עורך דין; דרושה לנו תכנית פעולה ולא פתשגן הסברתי, דרושה לנו מדיניות חוץ ולא הטפה חוזרת על עצמה שאיש אינו שומע אותה.

(חבר־הכנסת ח. קורפו קורא קרי־את־ביניים)

אנו היינו הולכים לקראת מדינה ירדנית־פלשתינית אית שכן אנו רואים אפשרות של הידברות עם ירדן. אתם חותרים למדינה יהודית־פלשתינאית מתוך הנחה נאיבית שאפשר להגיע להבנה עם הפלשתינאים ללא הפלשתינאים ולמדינה יהודית המסכנת במו־ידיה היא את היותה יהודית מבחינה מספרית, מבחינה מוסרית ומבחינה פוליטית. כפי שאנו שואפים לפשרה עם הערבים איננו מוכנים לעשות פשרה על חשבון בטחונה של ישראל. היינו מתקזקים היום את מפת בטחונה של ישראל, בירושלים, בבקעה, בגליל, בערבה ובנגב. להגיד לקבוצת עולים מארצות־הברית: אין כסף ל־17 בתים להקמת ישוב בערבה, מתי היה כדבר הזה במדינת ישראל?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
בגין חשב שאלה הכושים העבריים.

שמעון פרס (המערך):
לדיון זה אין ערך מיוחד כי כלפי חוץ הממשלה הדליפה מדוע עמדותיה אינן רציניות. אך כלפי פנים עלינו לומר לעם את האמת, לומר לו כי דרושה לנו, ואפשרית, יזמה שקולה, פעולה בררנית ואחריות מדינית כוללת. ממשלה זו הבטיחה להיטיב עם עמה והרעה לו; ממשלה זו קיוותה שתיטיב לעשות עמו ואיכזבה אותו; אין הממשלה הזאת יודעת לאן היא הולכת ולאן היא מובילה. אנו נפעל בכל כוחנו שישראל תחזור לדרך המלך, דרך שניתן להגן עליה ובנתיבותיה אפשר לקדם את העם, את הארץ, את הבטחון ואת השלום.

היח"ר ש. ארבל־אלמזלינו:
רשות הדיבור לחבר־הכנסת אברהם כץ — ולא כפי שהודעת שלחבר־הכנסת דב שילנסקי — ואחריו לחבר־הכנסת חיים דרוקמן.

אברהם כץ (הליכוד):
גברתי היושבת־ראש, חברי הבית, קשה לפתוח בדבר־יום בדיון מדיני השבוע מבלי לזכור ולאזכר את הקול העמוק והכן של חברנו יגאל אלון, קול שלא יישמע היום בדיון זה; קול שבוודאי היה מוסיף עומק, רמה וכנות לדיון המתקיים כאן.

גברתי היושבת־ראש, הצבעת משלחת ארצות־הברית במועצת הבטחון היתה חמורה ומדאיגה, אך כל נאמר שהיא היתה גם מהממת ומפתיעה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
היא הפתיעה את הממשלה שלך, מה אתה מדבר?

אברהם כץ (הליכוד):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מי שיש לו שכל בראש צריך לענות "כן" על השא-
לה שלך.

אברהם כץ (הליכוד):

היו זמנים שעמדתה של ארצות-הברית נאמרה ב-pianissimo והיו זמנים שהדברים רמזו. בעקרון לא חל שינוי. אל לנו להיות מופתעים. אין ספק שעוצמת הטון נקבעת על ידי מכלול של גורמים: המצב באזורנו, משבר האנרגיה, היחסים הבינ-מעצמתיים, תהליך השלום על כל מרכיביו ושלבי, השקפות הנשיא, האדמיניסטרציה, ה"לובי" היהודי וכמובן גם העמדות והמעשים של מדינת ישראל וממשלתה.

חברי הבית, להערכתי צפויה תקופה לא קלה במערך היחסים בינינו ובין הגדולה שבידידותינו. ולכן, חברי הכנסת שובל, עלינו לצמצם או לשאוף לצמצם את העימותים הצפויים והוויכוחים הקשים שיהיו. אני מעריך ומנחם — בעקבות דבריו — שיהיו, אבל הבה נצמצם אותם לנושאים ולמגזרים שהם חיוניים לנו באמת, והלא הם: —

ניבאל דקל (הליכוד):

מה הם, חברי-הכנסת כץ?

אברהם כץ (הליכוד):

— והלא הם: ירושלים האחת, הבלתי-ניתנת לחלוקה; אי-הקמת מדינה שלישית בין הים והמדבר; ואותו מערך ישובים בגולן, בבקעה, ביהודה, ובשומרון, וברצו עת-עוה שעליו החליטו ואותו הקימו כל ממשלות ישראל מאז מלחמת ששת-הימים ועד היום.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל ברוב הדברים גם אתה — — —

אברהם כץ (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, עם כל הכבוד לרגש ולאמונה המפעמים בלב התובעים חידוש ישוב יהודי בלב חברון, אני נמנה עם הסוברים שפוליטיקה היא אמנות האפשרי ולא אמנות האמונה. אינני מתעלם גם מהעובדה שנושא זה מעורר מחלוקות חריפות בקרב תושבי המדינה, חברי הבית והממשלה. ובשעה כזו עלינו להתלכד מסביב למלכד, ולכן מבקש אני להמליץ בפני כל מי שמוכן לשמוע זאת שלא ליוזם מעשים העלולים לגרור אותנו לעימותים חריפים — כרגע מיותרים — עם ארצות רבות ובראש-וראשונה עם ארצות-הברית. לכן אני מתייחס לתביעה לחידוש הישוב היהודי בלבנה של העיר חברון כאל מעשה שהיום ובשעה זו ניתן וצריך לוותר עליו.

ולדוברי האופוזיציה: זכותכם, אולי חובתכם, לבקר, ודרכה של ביקורת שיש בה נקודות תלושות מן המציאות ונקודות צודקות, והיו בדברי הדובר הראשי של האופוזיציה גם כאלה וגם כאלה. אבל רק המצב הבין-לאומי פונה אני אל כל דוברי האופוזיציה העתידים להופיע מעל הדוכן הזה: אנא, חזרו בקול רם — וישמע קולכם גם הרבה מעל ומעבר והרחק מבית זה, מעיר זו וממדינה זו — על שלוש הנקודות המאחדות את רוב רובו של העם שלנו, חזרו עליהן גם אתם: על ירושלים שהיא אחת ומאוחדת; — — —

אסתר הרליין (המערך):

אלא מה?

— והדאגה צריכה להתייחס למרכיבי הצעת ההחלטה. בהרבה הזדמנויות, מעמדים ודרכים העבירה לנו ממשלת ארצות-הברית שדרים, בעוצמות שונות, שאין היא מכירה באיחודה של ירושלים לפי תפיסתנו ומהלכינו בננושא זה. ובכל-זאת איזכור מפורש ומפורט כזה בננושא כה רגיש ובעת המשא-ומתן על האוטונומיה עדיין לא היה. ולמרות הודעות ההרגעה הדאגה בעינה עומדת. גברתי היושבת-ראש, אין לנו הזכות להיות מופת-עם.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

זה נכון.

אברהם כץ (הליכוד):

אל תפריע לי.

עמדתה של ממשלת ארצות-הברית בנושא ההתנחלותיות היתה עקבית וברורה במשך כל השנים הללו. —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

היא קיבלה עכשיו תמיכה של שר הבטחון ושל ממשלת ישראל.

הי"ר ש. ארבל-אלמזליו:

אתה לא צריך ללוות אותו כל הזמן, חברי-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

זו היא זכות פארלאמנטארית לקרוא קריאות-ביניים, גברתי היושבת-ראש, אי-אפשר למנוע זאת.

הי"ר ש. ארבל-אלמזליו:

אבל לא ברציפות.

אברהם כץ (הליכוד):

חברי-הכנסת וירשובסקי, אני מבקש ממך אישית: הרשה לי להמשיך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

לך אני מוכן לעשות ז'סטה, אבל לא לדברך.

אברהם כץ (הליכוד):

תודה.

— — — היא מעולם לא השלימה עם ההתנחלויות ביהודה ובשומרון, ברצועת-עזה ובגולן, ותמיד טענה שהן מהוות מכשול בתהליך השגת השלום.

ולמן שובל (הליכוד):

חברי-הכנסת כץ, אני מבקש להציג לך שאלה: על-פי הניתוח ההגיוני שלך, ואני מקשיב לו בדריכות ובכבוד — שמעתי את הדברים שנאמרו מפיו גם בטל-וויזיה — האם המסקנה הגיונית ממה שאתה אומר היא שאתה מציע שמדינת ישראל תפסיק את פעולות ההתיישבות שלה בכללותן מעבר לקריה-ירוק, כי גם להן מתנגדת ארצות-הברית?

אברהם כץ (הליכוד):

אתייחס בהמשך הדברים לשאלה שלך.

מרדכי אלגרבלי:

את אלה המיותרות — כן.

ריד ולצעדים העלולים, להערכתי, להפריע במהלך הגדול שלנו.

אמנן רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אז איך אתה יכול לתמוך בממשלה הזאת כשאתה מדבר כך?

היד"ר ש. ארבל-אלמוזלני:
רשות הדיבור לחבר הכנסת דרוקמן, ואחריו — לחבר הכנסת שילנסקי.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא היינו מתרגשים כל כך מהחלטת מועצת הבטחון, עם כל הרשעות שבה; התרגלנו כבר לעובדה המרה כי האו"ם, על מוסדותיו, הוא רחוק מלהיות אובייקטיבי ולדאוג דאגה אמיתית לטובת האנושות. קובעים לגבינו כוח ואינטרסים, ואין להתלוצצות ולערכים אמיתיים, כאמת וצדק, ישר והגינות, ולא כלום. זכינו כבר לגינויים מגוונים שונים, ואם-כך הגינוי הנוכחי עולה על כולם לא היינו כל כך מזדעזעים גם ממנו אלמלא תמיכת הממשל האמריקני בו. ולא יועילו כל הגיגומים של הבית-הלבן, וכן ההצטרפות של הנשיא קארטר שהיה קצר בתקשורת. זה איננו מתקבל על הדעת ופשוט איננו אמין. זהו נסיון ליהנות משני העולמות — להכות בנו חזק ולאחר מכן לתת לנו לטיפה; לירוק בפנינו ולאחר מכן לומר שזה לא היה בכוונה. כאשר ילדים עושים כך — סולחים להם; לא כן לאנשים מבוגרים, ובודאי לא למעצמת-על אשר כל מעשיה מחושבים היטב.

זה רגע של אמת ואסור בתכלית שנרגיע את עצמנו באשליות-שווא. האמת בוודאי היא כפי שהתפרסם אתמול ב"ניו-יורק פוסט", כי הכול תוכנן מראש ולא היתה שום טעות בהעברת ההחלטות. במשך שבוע שלם היו דיונים בין משרד החוץ לבין הבית-הלבן אם להצביע בעד ההחלטה או נגד. הניסוח כולו היה שם — כל מלה, כל פסיק, לרבות הנאמר על ירושלים, והממשל האמריקני הרים יד לפרק כמאה ישובים יהודיים בארץ-ישראל, לרבות ירושלים שבין החומות והשכונות החדשות במזרחה של העיר. האם לזה מתכוון הנשיא קארטר בהודעתו, כי "ארצות-הברית לא תתמוך בכל פעולה העלולה לפגוע באינטרסים החיוניים לבטחונה של ישראל"? האם משהו עדיין מתייחס ברצינות לדבריו? היש ציניות גדולה מזו?

ועוד זאת: מועצת הבטחון, בתמיכת הממשל האמריקני, קוראת לממשלת ישראל ולעם ישראל — כך בפירוש נאמר בהחלטת: the people of Israel — לפרק את כל הישובים הקיימים. הקריאה איננה רק לממשלה כי אם גם לעם. מה כוונת דברים אלה? — קריאה למרד או רחי בחסות מועצת הבטחון והממשל האמריקני. הנשמע כדבר הזה לחומרה? נוסף על כך קוראת ההחלטה לכל המדינות להפסיק כל הגשת תמיכה לישראל אשר תשמש בה לבניית התנחלויות. האם זה מבטא את הידידות האמריקנית כלפינו? מובן מאליה כי מדינת ישראל והעם היהודי כולו דוחים בשאט-נפש את ההחלטה המרירה הזאת על כל סעיפיה, ואמונת הנצח שלנו מכריזה: "עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל".

גברתי היושבת-ראש, החלטת הממשלה, הדוחה ללא סייג את החלטת מועצת הבטחון, היתה בוודאי טובה

אברהם כץ (הליכוד):

— על כך שאין מקום למדינה נוספת בין הים והמדבר; ועל כך שמערך הישובים הקיים והמוסכם יישמר. הלוואי ונצליח כולנו בכוחות מאוחדים לשמור על שלושה אלה.

וכאשר באים לעשות את חשבונה של — —

אמנן רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אבל אתם מסכנים, הממשלה שלכם מסכנת את היעד הזה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אילו כך היתה הממשלה שלך נוהגת לא היתה מגיעה לכך.

אברהם כץ (הליכוד):

— וכאשר באים לעשות את חשבונה של האופוזיציה, וזו זכותו של הדובר הראשי אפילו לדבר על כיסאות — אין פסול כאשר חברי הכנסת מדברים על כיסאות. — —

שולמית אלתי (תנועה לזכויות האזרח):
הממשלה שאתה חבר בה, שאתה תומך בה, העמידה בדרגה שווה את חברון ואת שכם עם ירושלים והגיעה למצב שהיא מערערת את שלום ירושלים. כיצד אפשר להגיד שהאחרים פוגעים בכך?

אמנן רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
בדיוק כך.

אברהם כץ (הליכוד):

חברת-הכנסת אלתי, אני מביע כאן את דעתי, וזכותי גם שלא להסכים ולהשיא עצה לממשלה שלי, שאני תומך בה. את בוודאי, כחברת כנסת ותיקה מאוד, יודעת כי זכות זו קיימת, ואני מנצל את הזכות הזאת כפי שעשו רבים לפני, ואני מקווה — גם רבים אחרי. אינני חייב להיות צמוד לקו זה או זה. אני מביע את דעתי.

אבל אני רוצה לתזור ולומר לדוברי האופוזיציה — ואני אינני כופר בזכותם לדבר על היצמדות לכיסאות. זוהי תכונה המאפיינת, כנראה, את כל חלקי הבית מכל הסיעות, קטנות כגדולות, אופוזיציה כקואליציה, בכל מיני מקומות ובכל מיני כיסאות. לא זו הבעיה. אבל כשעושים את החשבון עם הממשלה — וזוהי ודאי זכותו של דובר האופוזיציה — ועוסקים בקטנות, שהן חשובות כשלעצמן — מדוע לא להזכיר גם את המעשה הגדול שעשתה הממשלה הזאת, את הפריצה בהאידעיה אל יעד השלום? את החתימה על הסכם השלום?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
שהיא מכבדת במעשה יום יום ושעה שעה.

אברהם כץ (הליכוד):

הבה, גם בלהט הוויכוח — ואני מבין את להטו — לא נשכח את הגדולות בחיינו האפורים, המורכבים, אכן, מקטנות, נמצא את המלכד והמאחד — —

אמנן רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
המורכבים גם מקטנים, לא רק מקטנות.

אברהם כץ (הליכוד):

הבה לא נשכח את המטרה הגדולה. בל ניתפס לקטנות, נדגיש את העיקר ונשתדל להימנע מלהיתפס למטרה

רון. יש בתים יהודיים ורכוש יהודי בחברון — מדוע לא ישובו יהודים לחיות בחברון? האם אפשר להעלות על הדעת שהיו בארץ-ישראל מקומות שליהודים אסור לחיות בהם? ולטענים נגד חידוש הישוב היהודי בחברון מטעמי בטחון רצוני להשיב שלא יהיה צורך בגדרי דים של צה"ל לשמור על היהודים אשר יתו בחברון. אם יש צורך בצה"ל בחברון הרי יש בו צורך גם היום. בחברון מערת-המכפלה, ויהודים לאלפיהם מגיעים לחברון רון יום יום. תיירים מטיילים בחברון מדי יום ביומו, ומן ההכרח לדאוג שיהודים יוכלו להסתובב בחברון חפשי ללא פחד והויים יהודיים בחברון רק יסיפו לבטחון. אני גם מברך מעל במה זו את הממשלה על החלטתה העקרונית לחדש את הישוב היהודי בחברון ותובע ממנה לממש החלטת זאת מיד. זה צורך השעה. זו תשובה מיידית הולמת על החלטת מועצת הבטחון. זה הסכר למדינה הפלשתינאית, חברי-הכנסת פרס. כפי שכבר אמרתי מקודם, מי שמתנגד ליישוב יהודים בחברון משמיט מידינו את זכותנו על ירושלים.

על החלטת מועצת הבטחון חייבת לבוא תגובה מיידית נוספת: תיקון המעמד המשפטי של יהודה, שומרון, בקעת-הירדן, חבל-עזה ורמת-הגולן. זאת תשובה הולמת על החלטת מועצת הבטחון, הטוענת שההתנחלויות מגדלות לאמנת-ז'נבה. יבוא תיקון המעמד המשפטי של חלקי ארץ-ישראל אלה ויכריזו למעשה קבל עם ועולם כי שום אמנה זרה לא חלה על ארצנו ויש לנו הזכות והחובה המלאות להקים בה ישובים בכל מקום. ידע העולם כולו שאיננו חיים בארץ כבושה, חלילה, כי אם בארצנו שלנו.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו חייבים לעמוד בעוז ובאומץ על האמת שלנו ולפעול בהתאם לכך. רק בכך טמון כוחנו האמיתי. עשה את המוטל עלינו מתוך אמונה בצידקת דרכנו ונמשיך לבנות את ארצנו כולה ולהיבנות בה, בעזרת-השם.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת שילנסקי, ואחריו — לחברי-הכנסת תלמי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ארץ-ישראל היא המולדת של העם היהודי. לפני אלפים שנה הוגלינו מארץ זו, אך אף יום אחד לא הפסקנו לחלום ולפעול למען חזון אליה. לגבי העם היהודי אי-אפשר גם להפיל על את מושג ההתיישבות, כי בכל תפילה שלנו — אבותינו התפללו שלוש פעמים ביום לפתוח — הוכרנו עשרות פעמים את ירושלים, את ציון.

האומות המאוחדות החליטו על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל. לומר בגלוי, אני שמח על החלטת זו. אבל אני אינני יושב בארץ-ישראל בזכות החלטת האומות המאוחדות. אני חי פה בארץ-ישראל, יושב בארץ-ישראל, היות שזו המולדת שלי, ארץ אבותי.

מאז החליטו האומות המאוחדות על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל נוספו מדינות רבות לאומות-המאוחדות, רובן נגדנו, אויבינו. אני מניח שיש להן היום גם רוב. אם ירצו להחליט על ביטול ההחלטה — הפה שהתיר הוא הפה שאסור. הפה שהכריז על הקמת מדינת ישראל יכול להיות הפה שכריזו: אין עוד צורך במדינה יהודית בארץ-ישראל, אין מקום. הניקה את

ומבטאת את דעת העם כולו, אולם בכך לא די. אסור בתכלית להסתפק רק בשלילת ההחלטה המרושעת הזאת ללא תגובות נוספות, אשר רק בכוחן למנוע את נפילת תנו כפס הנורא אשר אויבינו טומנים לנו. בראש-דבר — שונה אנו חייבים לומר לאמריקה: האמון שלנו בך התערער בעקבות החלטה זו. אני מציע לממשלה להפסיק מייד את השותפות האמריקנית בשיחות על האוטונומיה. אמריקה הוכיחה בהחלטה הנוכחית כי היא תומכת חד-משמעית בעמדת הערבים. ואכן המצרים הזדרזו ושיבחו את עמדתה זו. אם כן, איך אפשר להעלות על הדעת להפסיק כאשתיקד ולהמשיך לשבת יחד בדיונים גורליים, כשמראש ידוע שהיחס הוא שניים נגד אחד? האם לא תהיה בכך משום התאבדות, חלילה? זה הדבר הטבעי והמתבקש ביותר עכשיו, ואנחנו חייבים לעשותו. וכלפי פנים, התגובה ההולמת ביותר על ההחלטה המרושעת של מועצת הבטחון, בתמיכת הממשל האמריקני, נגד ההתנחלויות, חייבת להיות במעשים בשטח — הגברת ההתנחלויות בכל חלקי ארץ-ישראל. זאת התשובה היותר דתית-עתיקה-היומין: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ." לא יעזור להם שום דבר ואנחנו נמשיך לבנות וליישב את ארצנו כולה.

גברתי היושבת-ראש, כלפי מי שבתוכנו עושים הבחנות לגבי מקומות שמותר להתנחל בהם ומקומות שאסור להתנחל בהם באה החלטת מועצת הבטחון, בתמיכת הממשל האמריקני, ומבחינה כי אין שום הבדל בין חברון לבין ירושלים, בין יהודה לבין בקעת-הירדן, בין השומרון לבין רמת-הגולן. לדידם הכול הוא בלתי-חוקי, והכול הוא הפרת אמנת-ז'נבה, ואת הכול יש לחסל, חס-ושלום. מי שטוען נגד יישוב חברון או חלקים אחרים של ארצנו משמיט מידי גם את זכותנו על ירושלים. חבל מאוד שאותם קולות מבפנים נגד התנחלות יהודית בארץ-ישראל מסייעים, שלא במתכוון, לאויבינו בנפש הרוצים לעקור אותנו מארצנו כולה. ואני רוצה להביע אכזבה עמוקה מהקולות הנשמעים בתוך הממשלה נגד ההתנחלות. זוהי תופעה חמורה הגורמת לנו נזק רב ומערערת את צידקת דרכנו. הן כלפי פנים והן כלפי חוץ.

מעל במה זאת רצוני להכריז קבל עם ועולם כי הארץ הזאת כולה שלנו היא. אין לשום איש בעולם כל זכות שהיא לקבוע לנו היכן נתיישב והיכן לא. זאת התערבות בעניינינו הפנימיים. כשם שאנחנו איננו מעלים על הדעת לקבוע לאמריקה, למשל, מה היא תעשה בארצה ומה לא. הרי ידוע לכול שארצנו זאת היא שלנו אלפי שנים לפני שאמריקה נולדה. יש לנו זכות על ארצנו כולה לא פחות מאשר יש לאמריקה זכות על ארצה. אמת הדבר כי כל ישוב יהודי בכל מקום מוסיף לבטחוננו, אולם מעל ומעבר לכך קיימת זכותנו הבלתי-מעוררת לארץ הזאת כולה, וחובתנו הלאומית והציונית היא ליישב את כולה. דברים אלה חייבים להיאמר בצורה ברורה קבל עם ועולם.

גברתי היושבת-ראש, התגובה המיידית ההולמת ביותר להחלטה מרושעת זאת חייבת להיות חידוש הישוב היהודי בחברון. זה תיקון עיוות של שתי-עשרה שנה. מייד לאחר מלחמת ששת-הימים, כשחזרנו לחברון שלנו, היינו צריכים לשקם את הרובע היהודי בחברון ולהתיישב בו כפי שעשינו בשכונות בירושלים. בחברון היתה קהילה יהודית שנשטבה באכזריות במאורעות תרפ"ט וזה רק טבעי ביותר לחדש את ישובם של יהודים בחברון.

מספיק. אם נסתפק בישובים אלה יבוא, חסידה לילה, הרגע שממנו אנו כל כך מפחדים. אנו חייבים להרבות בישובים, להרבות ביהודים.

כנסת נכבדה, אני משוכנע שבקרוב יישוב יהודים בתוככי העיר חברון כביהודה כולה, כבשומרון וכבבל עזה, כפי שהציונות בראשיתה פעלה בלבן של יפו וחיפה, שהיו ריקות מיהודים. וזה למרות ההפרעות וההבלות של קטני אמונה בישראל, כ"שלום עכשיו", עזריהם דומיהם, שאינם נותנים לעצמם חשבון אלא משתפים פעולה עם אויבי ישראל, מעוררים אותם ומדרבנים אותם.

אני קורא לממשלת ישראל בראשות ראש-הממשלה מנחם בגין, שעמד כצוק איתן מול סערות, לחצים והתקפות, לעמוד ולפעול כך הלאה.

לבסוף אני רוצה להגיד כמה משפטים. אני חבר תנועת החירות ואני רוצה להגיד משהו לראש ממשלת ישראל. הייתי יכול להגיד לו את זה בארבע עיניים או בחוג מצומצם, אבל אני רוצה להגיד את זה מעל במת הכנסת, לידיעת כל עם ישראל, מול כל מיני קולות שאני שומע שאינם נכונים: תנועת החירות עומדת כולה כצוק איתן מאחורי ראש ממשלת ישראל בשאיפתו ובפעולתו למען יישוב ארץ-ישראל.

כנסת נכבדה, יש חיי רגע בעם ויש הנצח. לאחר השואה האיומה שפקדה את עמנו התנער העם מקורי השינה, התלכד והסתער והגענו עד הלום תוך מבט לעתיד. אני משוכנע בצמידות ראש ממשלת ישראל לרעיון ארץ-ישראל, בנאמנותו לרעיון, אך כולנו בשר ודם, ומול כל אותן ההתקפות שיש עלינו בשטח זה מצאתי לנכון להגיד דברים אלה בפומבי.

כנסת ישראל, הכול תלוי בנו.

חיר'ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת תלמי, ואחריו — לחבר-הכנסת רובינשטיין.

מאיר תלמי (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב גינו את ישראל במסדות האו"ם, אולם החלטת הגינוי התקבלה הפעם במועצת הבטחון פה-אחד ובהשתתפותה של ארץ-ישראל. גימוק "קצר התקשורת" בהסבריו של הנשיא קארטר איננו משכנע והצבעתו של הנציג האמריקני מעוררת תגובות מחאה מצדדים שונים. מחאה זאת טובא לידי ביטוי גם בדיונונו זה. אבל, רבותי חברי הכנסת, אילו היה לנו עניין עם תקלה מקרית. היה טעם להסתפק במחאה והבעת צער, אלא שכולם ברור הרי שמדובר בעובדה נוספת מאותה את השינוי הגובר והולך בריק מת היחסים שבין ארץ-ישראל וישראל. אפשר לעמוד כמו "צוק איתן" ולא להתעניין במה שקורה במציאות הממשית. דוברי הממשלה מדגישים, בצדק, בעיות אובייקטיביות כלכליות ומדיניות הלוואות על הממשלה הא-מריקנית. זה גוון, אבל דוברי הממשלה נמנעים באופן עקבי מלחשוב על המתחייב מהמבצ הזה לגבי המדיניות שלנו. הם נמנעים מלחשוב על דרכים המובילות גם במצב הזה להבטחת בטחונה של מדינת ישראל, לכן הם עוסקים רק במחצית האמת. יש חלק מהשרים היודים עים את זאת היטב, ואולי כולם יודעים וחלק מעדיף להתעלם. גם ההחלטות משיבות הממשלה מספרות על כך. הן אפילו יודעים לספר כי לשר הבטחון מציקה

ה"פעקעלאך" שלנו ונעזוב? הם קבעו לנו את זכותנו על ארץ-ישראל? זכותנו על ארץ-ישראל גובעת מהיותה ארץ אבותינו. מסמך הרישום לבעלותנו על ארץ זו חרות באותיות-קודש מאירות אש בספר-הספרים, ושום מסמך שבעולם, שום החלטה שבעולם, אינם יכולים לבטל שייכות זו.

כנסת נכבדה, יש לנו ידידים בעולם. בראש ידי-דינו — אני כבר לא יודע אם לא במרכאות כפולות — ארצות-הברית של אמריקה. אנחנו קיבלנו מהם נשק למלחמות, לא בלי תמורה. אינני מתכוון לתמורה כס-פית. התמורה שלנו לנשק היתה מעל ומעבר לכל חי-שובים כספיים. לא אכנס לכך. קיבלנו מהם כסף, ובוה אינני גאה ביותר. אשמנו בכך שהגענו למצב שבמשך שנים רבות עמדנו ופשטנו יד. אך למרות זאת אינני מרגיש את עצמי כלפיהם כקבצן עלוב. במעמד זה אני אגיד כלפי ארצות-הברית הגדולה והאדירה: עמנו ותרבותנו עתיקים משלכם. עמנו עמד במבחנים. אנו זקוקים לעזרתכם לא רק למעננו. אך אם אתם מתנים את עזרתכם בכך שאנחנו נסכן את קיומנו, הבה נאגור ואמץ ונגיד לארצות-הברית "לא" גדול, באלף-רבותי. עמנו עבר ימים קשים מאלה. חברה-הכנסת אבא אבן, זה מצחיק אותך?

חיר'ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

הוא לא צחק בכלל.

רב שילנסקי (הליכוד) :

סליחה. טעיתי.

אם זה פוגע באינטרסים החיוניים שלנו אנחנו לא נקריב אותם. אנחנו לא נפשוט צוואר על-מנת לקבל עזרה. לא נקבל עזרה על-מנת שאותה עזרה תגרום לנו להושט צווארנו.

בראש ארצות-הברית עומד נשיא. אולי הפרונו בשב-חו. באמינות של ארצות-הברית בשנים האחרונות חל כירסום גדול ואגיד מעל במה זו — גם באמינות נשיא ארצות-הברית. בזמן האחרון נשיא ארצות-הברית מדבר, מצד אחד, בשבחנו ומצד שני חותר נגד אשיות קיומנו בכל מיני פעולות. כיום צפויה סכנה גדולה לישראל מנשיא ארצות-הברית. הוא מפעיל לחץ. הוא נמצא לע-תים קרובות בצד אחד עם אויבנו, או לפחות הוא מעודד את אויבנו. אולי אסיים קטע זה במשפט אחד: לאחרונה יצרה ארצות-הברית את הרושם, ולא ללא חוסר בסיס, בעולם שמי שארצות-הברית היא ידידתו אינו זקוק עוד לאויבים. לנו יש אויבים רבים. הבה נפשפש טוב מאוד בידידים.

כנסת נכבדה, לעניות דעתי אם לא ננהל עתה בתבונה את דרכנו בתקופה שבה אנו פועלים למען הגשמת האוטונומיה כפי שממשלת ישראל קיבלה אותה, אנחנו באמת יכולים להגיע, חסידה לילה, למשהו דומה למדינה פלשתינאית. והתשובה היחידה, לעניות דעתי, הכרחי ואמנותי היא אחת: יישוב יהודים ביהודה, בשומרון ובחבל עזה. ומי שכל כך איננו רוצה מדינה פלש-תינאית ומתנגד ליישוב יהודים, הרי מצד אחד הוא אומר "אינני רוצה", ומצד שני הוא פועל על-מנת שזה יתגשם.

אינני שבע-רצון ממה שממשלת ישראל הנוכחית הקימה תוך השנתיים האחרונות, היינו מבחינת היקף הישובים והכמות. אבל היא הקימה, אם-כי אין זה

חוברת כ', ישיבה ש"ח
— הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון (דיון) —

מאיר תלמי (המערך):

כל הכבוד לוועידת הנשיאים של האיגודים היהודיים בארצות-הברית, כל הכבוד על שהתייצבו במערכה החשובה נגד ההצבעה של ארצות-הברית במועצת הבטחון. אבל כאשר בצדק נשבת אותם, בלינא תשכחו את אשר אמר לכם לפני שבועיים בלבד ידידה של הממשלה הזאת, הרב שינדלר, בעניין ההתנחלויות. לא רק לבדי דותנו המזהירה בין עמים הינכם מובילים אותנו כי-אם גם לפירוד לבבות חמור בקרב גולת ישראל. לא זו בלבד שמעמקים יחס איבה לישראל בגדה, כי-אם מסכנים גם את ההישג היחיד שהיה לממשלה הזאת בהסכם עם מצרים, שאף הוא נפגם בשל החישובים המשלים כי תשיגו יד חפשית ביהודה ובשומרון.

אני מצטער לומר כי הרושם של אורח בישראל הוא זה שיש ממשלה שאמנם הדגישה את המלה הנחמדה והחשובה "לא", אך מנהלת מדיניות בלי לשאול את עצמה את השאלה הקצרה והחשובה "לאן?".

ממשלת הליכוד עושה רבות למען לקרב את שובו של המערך לשלטון. אינני אומר תודה על כך. אין זה מרגיע אותנו, כי הננו דאובים על המתרחש בכל תחומי חיינו. הבאתם את המשק אל עברי פי פחת, הגשמתם מכות נאמנות לשכבות המקופחות בארץ. אתמול הוצאתם לחרוב רבבות חקלאים מכל צבעי הקשת הפוליטית, אשר נציגיהם זעקו בשפת עובדות מאופקת ותרבותית מאוד, בוועדת הכלכלה של הכנסת, כי מחיריכם את החקלאות בארץ הזאת. על מזבח מגדלי קונצפציות פור-חות אתם מפקירים את עתיד הגליל. ובסיכומם של כל אלה אינכם מסוגלים, כנראה, להוציא מסקנה אחתית לאומית, מסקנה הגיונית אחת, זו המחייבת ללכת לעם ולשאול אותו האם הוא מוכן עוד לשאת בכל הטוב שהענקתם לו.

היורץ ש. ארבל-אלמולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובינשטיין, ואחריו — לחבר-הכנסת נוח.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזומה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, היום נדמה לי שכדאי למדוד את המרחק האדיר שעברה ממשלתו של מר בגין ובהנהגת הליכוד, מיום בחירתה ועד עצם היום הזה, מאותן הכרזות ידועות שאין כלל עימות עם ארצות-הברית אלא להיפך, יש הבנה עם ארצות-הברית, יש שיתוף מלא של ארצות-הברית בתהליך השלום — ועד לעימות עם כל מגזרי דעת-הקהל והממסד בארצות-הברית; מראית השלום עם מצרים כהישג ראוי לשמו, כפתח לשיקום מעמדה הבין-לאומי של ישרא — ועד לבדידותנו המוחלטת, ההרמטית כמעט, בקרב משפחת העמים; מתפיסה מדינית בעלת בסיס מציאותי — ועד לצדקנות עצמית רוויית הטפת מוסר לעולם כולו; מזקיפות קומה לאומית, כביכול — ועד השפלת מעמדה של ישראל בדרגה שכמותה לא ידענו; מתמיכה ציבורית רחבה במדיניות הממשלה — ועד להרחבת התהום והפער בין הציבור בארץ, המתנגד ברובו המכריע להיגדרות אחר גוש-אמונים, לבין הממסד שלה המוחה חליפות ונכנעת חליפות לשינויות של גוש-אמונים; מדיבורים רמים עד פאטריטיסם ואהבת מולדת — ועד לעידוד ההשתמטות מצה"ל ולעידוד השחיתות בחברה הישראלית. זוהי הדרך שעברה ממשלת-

השאלה על מה ולמה ממאסים את ישראל על העולם. שאלה מעניינת מאוד בפי שר בממשלת ישראל. ובכל זאת חשובה ממנה שאלה מרחיקת-לכת שאנו חייבים לשאול את הממשלה על כל שריה: רבותי השרים, לאן? לאן אתם מובילים את המדינה הזאת?

אפשר שניתן למחות נגד כולם, נגד אויבים וידיים, נגד ארצות-הברית ונציגיה, נגד שליטי צרפת ונגד אנגליה וגרמניה ונגד כל המזהירים שהם מזדהים אתם. אפשר לשחק פינג-פונג עם הציבור הישראלי ולטעון כי העמדת האלה של בעלי-בית בחוץ מתדרדרת בשל כך שיש מבקרי ממשלה מבפנים. אפשר להרים אצבע מאשימה נגד "שלום עכשיו", אילו כל ההאשמות והמחאות היו מועילות היינו מתברכים בממשלה מצויינת, יוצאת מן הכלל, אלא שבינתיים העניינים מסתבכים והולכים והממשלה מסרבת להבין את העיקר. היא מסרבת להודות בכך כי השקפותיה הבסיסיות עומדות בסתירה מוחלטת למציאות ממשית באזור ובעולם ומדיניות המור-בילה לקיר אטום, מוקף איבה ובדידות גוברת והולכת. זוהי מדיניות המסרבת להבין כי אין מוצא מהסבך ללא פתרון לעניין הגדה והפלישתנאים, ופירושים חפשיים למדי להסכם קמפ-דייוויד לא יועילו. הם טובים לפס-טיבאל ארוך-ימים של ועדת המשא-ומתן, אבל אין בהם רמז כלשהו למוצא, הם כל כולם אשליה כי במצב הנתון באזור ובעולם אפשר יהיה לשחק את המשחק הזה לאורך ימים.

חברי הכנסת, הממשלה יודעת היטב כי אין בעולם גורם רציני אחד המשלים עם תכניותיה להתנחלויות ביהודה ובשומרון. היא איננה יכולה לסגת ממהלך זה כי היא ממשיכה לפתח את האשליה שלנצח נצחים נשלוט בגדה ובמיליון הערבים המרוכזים בה. למען ההגנה הזאת היא ממשיכה להשלות את עצמה ואת זולתה כי בדרך ההתנחלויות היא תקבע עובדות ותכריע את הכף. מתקבל הרושם כי יש שרים בממשלה המבינים את הקשר שבין "חקר התקשורת" במועצת הבטחון לבין ההכרזות וההתחכמויות של הממשלה בפרשת חברון. הממשלה מפירה את החלטתה בעניין "בית-הדסה", דוחה משבוע לשבוע את החלטתה בעניין שני הבתים האומי-ללים האלה בחברון, עד שסוף סוף היא רואי תמצא נוסחה גואלת כיצד לפשר בין שריה ובכלי-זאת לקבל את תכתיבו של גוש-אמונים.

לחופסים מרובה חובה בכל ההדגשה: רבותי, למען ירושלים, חידול-גא מהשוואות בין חברון וירושלים. עם כל ההוד והכבוד לעבר היהודי בחברון, אתם יודעים כמוני שהדברים אינם דומים, כי לא לחברון פנתה תפילתם של דורות יהודים מדי יום ביומו; כשם שאתם יודעים כמונו כי אין כל דמיון בין ההווה היהודי בירושלים, המציאות היהודית בירושלים, לבין מה שקור-רה בחברון; כשם שאתם חייבים לדעת כי למען ירושלים, בירתה של ישראל, חובה עליכם להפסיק מההשוואה החמורה הזאת בין ירושלים וחברון. הנוסחאות הנראות לכם פאטריטיסם לעילה פוגעים באינטרס לאומי חיוני של מדינת ישראל. ובל-נא תצפו מאתנו כי הכרזות ומעשים הפוגעים בענייניה של ישראל, ניתן להלביש במחלוצות סולידאריות לאומית ולתבוע מאתנו על חשבון זה קונסנסוס לאומי. הדבר הזה לא ניתן.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזומה):

לעולם לא. לא תקבלו זאת.

שר-הבריאות א. שוסטק:
הוא לא אמר זאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
כיוון שאני חב חובת נאמנות אישית לגבי שיחות שלי עם שר הבטחון לא אומר לך מה שהוא אמר על ממשלתך.

שר-הבריאות א. שוסטק:
אני לא יודע מה אמר לך. אני יודע מה אמר במ"מ שלה. הוא אמר שההתנחלויות, לא רק בענייני בטחון, הם בשבילו עניין של הגשמת הציונות, ולכן הוא בעד ריכוזים גדולים של התיישבות. זאת אמר שר הבטחון.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
כבוד השר שוסטק, שני הבתים בחברון הם ריכוזים גדולים? שני הבתים האומללים האלה, שיצטרכו חטיבה כדי להגן עליהם, האם זו הגשמת הציונות? אני מבקש ממך...

שר-הבריאות א. שוסטק:
אל תערבב את שני הבתים לכאן.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
השר שוסטק, אני מבקש ממך ומראש הממשלה ומחברך שאם לא תערבבו ולא תוליו את החברה הישראלית לתהום ולחילוקי דעות יסודיים ולבידוד מיה דות העולם בשביל שני הבתים האומללים האלה. יתר-על-כן, אני רוצה לומר — — —

(שר-הבריאות א. שוסטק קורא קרי-את-ביניים)
(חבר-הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
זה כולל את אלון-מורה ואת כל המקומות האלה.

ח'יר' ש. ארבל-אלמזלינו:
חברי הכנסת, בבקשה, לא להפריע. חבר-הכנסת רובינשטיין, אל תבזבז את הזמן העומד לרשותך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
זה לא יכול להיות על חשבונך, אני מצטער מאוד. לשר אסור בכלל לקרוא קריאות-ביניים.

(שר-הבריאות א. שוסטק קורא קרי-את-ביניים)

ח'יר' ש. ארבל-אלמזלינו:
שר-הבריאות, השר שוסטק, אני קוראת לך פעמים מספר.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
מדברים על אלון-מורה ועל ההתנחלויות האלה, ולא על הבקעה.

(שר-הבריאות א. שוסטק קורא קרי-את-ביניים)

ח'יר' ש. ארבל-אלמזלינו:
אדוני שר הבריאות, אני קוראת לך כבר פעמים מספר ואחל לא שם לב בכלל. אם אתה רוצה אתה יכול להשתתף בדיון. סיעת הליכוד יכולה לאפשר לך להשתתף בדיון.

תו של מר בגין. ומה יש לה לומר לבית המחוקקים של מדינת ישראל, כשהיא מעודדת את המהלכים האלה ואת ההידרדרות הזאת אל עבר התהום? — שום דבר בעצם לא.

מה אמר ראש הממשלה לכנסת? שהגויים מנוולים. זה מה שיש לו לומר, שיש הסכם קמפ-דייוויד ויש סעיפים א', ב', ג' וד'. מה תעשה ממשלת ישראל, מה תעשה ישראל, לנוכח בדידותה ותלותה הגוברת באר-צות-הברית, תלות שגדלה בימי ממשלת מר בגין — על כך אין מלה. אני לא חושב שבתולדות העמים היתה תופעה שבה ממשלה, מנהיגת האומה, כל מה שיש לה לומר לציבור הוא: אני מגנה, אני מוחה, אני נדהמת, אני שוב אגנה, אני שוב אמוחה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
אולי אין מלה, אבל יש, בכל-זאת, המעשה של חתימת הסכם השלום. זה לא שייך לעניין?
(קריאה: אתם קוברים זאת כבר.)

אבל קודם-כול בנינו. ההרס שנוי במחלוקת, הבנייה היא עובדה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
אל תבנה ואל תהרוס. אתם הרסתם.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
חבר-הכנסת נוף, שיבחי בכתב ובעל-פה, גם כש-התנגדתי לממשלה וגם כשהייתי באופוזיציה לממשלה, את עניין הסכם השלום עם מצרים, ואני שומע בוועדת החוץ והבטחון בכל שני וחמישי טענות והאשמות מפי חברי הליכוד, שבזכות האופוזיציה והצבעתה נחתם הסכם קמפ-דייוויד, וזה נכון. אבל מעולם לא העליתי בדעתי שלמחרת השלום המיוחל ובזמנים שבהם מתרחש אותו תהליך שעליו חלם דור שלם, החלפת שגרירים ופתיחת קו תעופה של "אל על" למצרים, ייעשה הכול כדי לסתום את הדלת שנפרצה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
זה משום שהשלטון נתמך על-ידי האופוזיציה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
משום כך אין לי כלל ויכוח עם אנשי גוש-אמונים ולא עם חברי הכנסת מסיעת חירות שהצביעו נגד הסכם השלום, אבל אינני מסוגל להבין כלל את מי שיושב בממשלה הזאת, את מי שנותן לה יד בכנסת, את מי שתמך בהסכם השלום ורואה כיצד הממשלה מחריבה במוידיה הישג זה ועושה זאת מתוך השתעב-דות נפשית מעוותת לקבוצה קטנה ושולית בציבור, שהתנגדה להסכם השלום ורצתה ומצליחה לטרפד אותו. את זה אני לא מבין. אין לי ויכוח עם חבר-הכנסת דרוקמן. אני מכבד את אמונתו. אבל איך אפשר להסביר את מי שמרים ידו למען ממשלת אסון לאומי כאשר הוא נתן ידו לתהליך השלום ותמך בו? איך אפשר להבין ממשלה זו שבה אחד מבכירי שריה, שר הבטחון, אומר שלהתנחלויות נוסח גוש-אמונים, שהממשלה תומכת בהן, אין חשיבות בטחונית?

שר-הבריאות א. שוסטק:
הוא לא אמר זאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
הוא אמר זאת, ואמר דברים חמורים מכך.

מדיניותה. אני רוצה לומר לכם: לא תקבלו את זה לעולם כאשר אתם הולכים ונגררים אחרי גוש-אמונים. אתם חושבים שתלכו במדיניות שאינה מקובלת על רוב הציבור הישראלי ובשם הפאטריטיסם תבקשו קונסנ-סוס. אנחנו לא נלך אחכם. לא נלך אתכם.

(חבר הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת שטרן, חבר-הכנסת כץ, אני מבקשת שיהיה שקט.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני חושב שיש לכם חוצפה בלתי-רגילה לבקש קונסנסוס על מדיניות שלא מקובלת לא על הבית, לא על ישראל ולא על העם היהודי בגולה ולא על שר הבטחון שלכם. חוצפה יש לכם.

רבתי קברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אין להת-עלם מחומרת ההחלטה של מועצת הבטחון ושל הצבעת ארצות-הברית בעניין זה. סיעתנו דוחה בכל תוקף את מה שמשממע מהחלטה גרועה ומזיקה זו — גרועה לתה-ליך השלום, מזיקה לעמדתה של ארצות-הברית במזרח-התיכון. אנו דוחים זאת בכל תוקף. אנחנו לא יכולים לקבל את כל מה שמשממע מהחלטה זאת לגבי מעמדה של ירושלים המאוחדת, בירת ישראל. איננו יכולים לקבל, ואנחנו רואים בחומרה רבה, את הפיסקה המד-ברת על פירוק כל ההתנחלויות. איננו יכולים לקבל את הפיסקה יוצאת-הדופן, הייתי אומר — גסת-הרוח, בדבר הקריאה למניעת סיוע ממדינת ישראל. איננו יכולים לקבל את מה שמשממע מהחלטה זו בדבר שיבה לגבוי-לות 1967. שיבה לגבולות 1967 פירושה עידוד תוקפנות מתמידה נגד ישראל וחיסול כל סיכוי לשלום.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

אז בכל-זאת יש קונסנסוס בעניין מסויים.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת עקיבא נוף, אתה מדבר אחרת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

יתר-על-כן, אני חושב שעמדת מדינות אירופה לגבי זכות ההגדרה העצמית של הפלשתינאים מתעלמת לח-לוטין ממהותה של הגדרה עצמית זו. מאימתי נקבע במקום כלשהו שזכות הגדרה עצמית זו שייכת לחלק מעם? מאימתי, בכל דברי הימים, רשאת קבוצה מסו-יית, החפצה בהשמדת שכנתה, לתבוע לעצמה מעמד עצמאי פוליטי כאשר החלק השני של אותה אוכלוסייה, אותו עם, בני אותה דת, אותה תרבות ואותה משפחה נמצאים במדינה שיש לה כבר מעמד ריבוני? גברתי היושבת-ראש, רבתי קברי הכנסת, אני רוצה לתת דוגמה אחת — לדעתי דוגמה ניצחת — לטענה זו של מדינות אירופה. בלבנון, שכנתנו מצפון, יש שני עמים הנלחמים זה בזה. מלחמת אורחים רוויית דם מפרידה ביניהם זה שנים רבות. מפרידים ביניהם עוינות ושנאה ומסורת שונה ודת שונה, חיכוכים טריטוריאליים שונים ועוד. ולמרות זאת אומרות מדינות אירופה כולן: לבנון חייבת להישאר כמות שהיא; נוצרים חייבים לחיות עם מוסלמים באותה מדינה ריבונית. אבל תושבי שכם

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
שר יכול לדבר בכל עת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני שמח שהנציג היחיד של הממשלה בדיון הזה העמיד דברים על תיקונם, ומה שאמר מחמיר את העניין. על-כל-פנים, כאשר אנשי "שלום עכשיו", קבוצה של אזרחים נאמנים שרובם לוחמים מסורים ביחידות המעו-לות ביותר של צה"ל, אמרו מה שאמרו ואומר שר הבטחון, מוצא לנכון חבר כנסת מהמפלגה הליברא-לית במרכאות להשמיע דברי נאצה וגידוף מהסוג המקו-בל בשולחנות הליכוד על קבוצה זו. אינני יודע באיזו זכות, הוא מכנה אותם "אויבי ישראל". גם לכך הגענו בימי ממשלה זו, שדעות ציוניות לגיטימיות ומקובלות מוכתמות בכתם מקארתיסטי על-ידי חברי המפלגה הלי-בראלית האמונה על חופש הביטוי, כביכול.

שמואל מזלידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

עכשיו יכללו גם אותך. כבר יפתחו גם לך תיק.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

שיכללו אותי.

דוד שטרן (הליכוד):

מה דעתך, חבר-הכנסת רובינשטיין, על ההכרזה של ארצות-הברית?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני אומר מה דעתי על זה. אני גם אומר מה דעתי על ממשלתך.

דוד שטרן (הליכוד):

— — אני חושב שאפשר למצוא לזה הזדמנות אחרת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

לא, לא אמצא לזה הזדמנות אחרת. אתם לא תק-בעו לנו. אתם ביקשתם קונסנסוס. לא תקבלו קונסנסוס למדיניות הבלתי-שפוייה שלכם. לא תקבלו. לא תקבלו קונסנסוס.

(חבר הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

יודאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אתם לא מאוחדים ביניכם.

דוד שטרן (הליכוד):

לא היום ולא עכשיו צריך לעשות את החשבונות האלה.

(חבר הכנסת ז. עטשי קורא קריאת-ביניים)

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת עטשי, לפחות אתה אל תפריע. תן לחבר שלך לדבר. אתה מאריך את הזמן. זה כבר רבע שעה כך, וזה לא יכול להימשך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

חבר-הכנסת שטרן, אני רוצה לומר לך ששמעתי היום בראדיו שהממשלה מבקשת קונסנסוס בכנסת על

על עיקרי האינטרסים הקיומיים ופשרות בלתי-מוקטת, כלומר שאי-אפשר להתקף אותה, בנושאים משניים. זה בצד אחד. התקיפות הבלתי-מתפשרות והפשרות המת-המקת הן סוד ההיסטוריה של עמנו שהוא, כביטוי האנגלי, a survivor. יש נושאים שאין לנו ברירה אלא לומר בם לארצות-הברית — אפילו לארצות-הברית — "לא". מאידך גיסא אין גבורה וודאי שאין חכמה באמירה מתמדת, בכל נושא "לא". מי שאומר "לא" בכל מקרה מפסיד אצל ידידיו את האבחנה מתי לקבל את ה"לא" שלנו ולסגת ומתי לא.

המסקנה השנייה, הנובעת מן הראשונה, הרי היא ההכרח שאנחנו לעצמנו נערוך את לוח העדיפויות, את מפת סדרי החשיבות, מה באמת עיקר ומה מדרגות להיכל, מדרגות שניתן להעמידן מצד זה או מצד זה. גברתי היושבת-ראש, דווקא תכנית האוטונומיה, זו שהרוב בכנסת תמך בה, מחייבת, לדעתי, כאינטרס חיוני התנחלות רבתי-מידות בכל יהודה ושומרון. מהיום שבו ירדה מסדרי-ימנו, לדאבוני, ומתוך סיכון רב תכנית הפשרה הטריטוריאלית, מאותו יום התנחלות בטחונות איננה התנחלות לאורך מפת פשרה זו או זו; מאותו יום התנחלות בטחונות היא כל התנחלות שיש בה להכשיל את כינונה של מדינה פלשתינאית עצמאית. לכן התנחלות בכל תחומי יהודה ושומרון, לכן התנחלות ממשית ומא-סיבית לאורך צירי התנועה, כמשקל-נגד לפלישה הער-בית לארץ-ישראל, היא אינטרס חיוני, ועליו יש לעמוד בתקיפות ובאינטנסיביות. אבל, רבותי חברי הכנסת, שני בתים בחברון, היום, בשעת מצוקה מדינית זו, עם כל זכותנו, יכולים להמתין. כשהייתי עדיין ילד למדתי באס-פוט-עם, מפיו של האוראטור הגדול שהיום הוא ראש הממשלה, את התורה של ניצול שעות-כושר. היתה שעת-כושר בשנת 1967. היא חלפה. היום אין לנו שעת-כושר זו. עלינו להמתין.

המסקנה השנייה — הצורך בקביעת לוח עדיפויות שלנו — מחייבת הקדשת המחשבה הלאומית, במישור האסטרטגי, לקביעת אותו לוח. ממשלה העוסקת בכל כך הרבה ישיבות בנושא אלון-מורה, העוסקת בכל כך הרבה ישיבות בנושא שני הבתים בחברון, איננה מתפנה כלל לדיון בתמונה הכוללת. האגריה שלה אינה מספקת לשיקול האסטרטגי הכולל. אבל, גברתי היושבת-ראש, אני מדבר על אבחנה בין עיקר למשני באופן מפורש כטאקטיקה, כווייתור זמני, כעקיפה לפרק-זמן. אינני מש-לה את עצמי, רבותי, כי זו הסיבה לאיבה כלפינו וכי ויתור מוחלט על זכות זו הוא התפרון שיביא גאולה.

בסיטואציה ה"דירנמאטית", כפי שהוצגה ב"ביקור הגברת הזקנה" כאשר האשה העשירה בממון או בנפס מתנה את מותן ברצח המאהב לשעבר, כל הפיר-פורים וההסתייגויות וההתנאות לא ישנו את עמדת-היסוד: הדישה המוחלטת לרצח. שמעתי כאן דברים הגיוניים מאוד שאמר קודמי חברי-הכנסת אמנון רובינ-שטיין. יש איה חוסר הבנה, איה עיני עצמי, בכל ההת-חבטות הפנימיות שלנו, בנסינו לדבר על הגיון בסיטואציה שהיא חסרת כל הגיון. טיפשות מצדנו, בתוכנו, לחשוב כי אם נוותר פה ושם אולי נשנה את עצם התביעה. לא, התביעה עומדת ומשטרים האמורים להיות נאורים נכנעים לה בלעדי הצניי ביורה. נשיא צרפת מנעק למשטר גרדומי הכיכר בבגדאד אוראניום לכור הגרעיני, דווקא אותו אוראניום הניתן להסבה לצורך ייצור פצצת

וחברון, אסור להם לחיות באותה מדינה ריבונית עם בני דודיהם, אחיהם וקרובי משפחתם, בני אותה דת, אותו לאום ואותה מסורת, מעבר לירדן. את זה אינני מבין. זוהי צביעות בין-לאומית שאין לה שום צידוק, גם לא לפי המונחים הפילוסופיים של הגדרה עצמית.

יתר-על-כן, זכות ההגדרה העצמית מגיעה, אבל היא מגיעה גם לעם היהודי, והיא מגיעה לעם היהודי שיש לו רק מדינה אחת ולא ארבע-עשרה מדינות. מי שמבטיח את זכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתינאי חייב, בראש-וראשונה, להבטיח את זכותו של העם היהודי להג-דרה עצמית ולמקלט מפני רדיפות. וכאשר זכות הגדרה עצמית של עם אחד מסכנת את זכות ההגדרה העצמית של העם השני, אין מקום להגדרה עצמית מסוג זה. גם הגרימנים תבעו, לפני מלחמת העולם השנייה, את סיפוח השטחים לרייך הגדול בשם זכות ההגדרה העצמית. סיי-עתנו מכירה בזכות ההגדרה העצמית, בהחלט, גם של הפלשתינאים וגם של הירדנים, במסגרת רצונם לחיות חיים לאומיים עצמאיים, ובמסגרת זו אפשר לדון בהס-דרים מיוחדים בתוך המדינה שיתנו ביטוי לשאיפות עז-מאיות של חבלים שונים, תוך כדי הבטחה מתמדת של בטחונה של ישראל וזכותה לחיים עצמאיים. אבל עמדת צרפת, אנגליה ומדינות השוק המשותף מתעלמת מהסי-מטריה הזאת. משום כך אנו, סיעתנו, דוחים הן את החלטת מועצת הבטחון והן את העמדה החד-צדדית נגד ישראל.

כיוון שזמני תם אני רוצה לפנות לחברי הבית כולם, לרבותי חברי סיעת הליכוד, בשאלה אחת: נניח שאתם צודקים. נניח שזכות מוחלטת, אלוקית ולא אלוקית — אני שמח לשמוע שחברי הליכוד שכולם, כנראה, אדוקים מאוד באמונתם היהודית מסתמכים כל הזמן על הזכות האלוקית הזאת; נניח שאתם צודקים בכל מאת האחרונים ואני טועים ומצווה מקדמת-דנה ומדאורייתא ליישב את הבתים בחברון — האם לשם כך אתם מוכנים לפורר את העם, לבקוע בו בקיעים, לבדודנו מיהדות העולם, להוקיענו ממשפחת העמים, לחסל את הידידות המסורתית עם ארצות-הברית? האם לכך אתם מוכנים? אני מבקש מכם תשובה.

הזי"ר ש. ארבל-אלמולוניו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת נוף, ואחריו — לחבר-הכנסת שובל.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה שספגנו מפי נציג ארצות-הברית במועצת הבטחון איננו גשם. עכשיו ברורה לעין כול האמת הפשוטה, שאולי ניסיון לברוח ממנה: מדינת ישראל עומדת בעימות קשוח עם הממשלה של ארצות-הברית — גם של ארצות-הברית — ארצות-הברית האדירה מאוד; ארצות-הברית שהנהגתה מוליכה אותה לשלונות עמוסי בזיון באיראן, באפגא-ניסטאן ובזימבאבוה; ארצות-הברית, שהיא בעצם הימים האלה של מרירות ועימות משענתה העיקרית, אולי היח-דה, של כלכלת ישראל, של הצטיידותה של ישראל בנשק; ארצות-הברית שהצבעת משלחתה באו"ם, שהיום מסתבר שיש כאן קונסנסוס לתחייתה, היא נסיון פתח לתכתיב; אותה ארצות-הברית שהיא תברה ומשטר גתוחים הנתו-נים להשפעות ולשינוי עמדות. המסקנה הברורה הרא-שונה ממצב כזה היא עמידה בתקיפות בלתי-מתפשרת

רציני וחמור מכדי שהתשובה שלנו תהיה, כפי שאמר שר השיכון אתמול, איכלוס שני בתים בחברון. אנו בעצמנו, בתוקף התשובה שלנו, מפתחים תהודת-סרק בעולם, ואני חושב שזה איננו רציני. הייתי רוצה שהבית הזה יגיע לקונסנסוס מעבר לכל חילוקי-הדעות, והם ישנם. אבל בעניין זה של דחיית רוח הדברים של ההחלטה, ולא רק ההחלטה של מועצת הבטחון, יש קונסנסוס בבית הזה. מועצת הבטחון לא הבדילה בין בקעת-הירדן וגוש-עציון, בין בית-אל ואלון-מורה. היא אמרה דברים ברורים: גם ירושלים, גם בקעת-הירדן, גם גוש-עציון וכל היתר. האם לגבי אלה אין אצלנו קונסנסוס? — יש קונסנסוס, ואל נפר אותו בגלל דברים פחותי-ערך.

גם לאחר שאמרתי מה שאמרתי בעניין חברון אני מציע שנראה את הדברים בפרופורציה הנכונה. אמנם את העילה לדיון במועצת הבטחון נתנו אנו על-ידי ההחלטה שלנו בעניין חברון, אבל הדיון במועצת הבטחון היה מתקיים, וההחלטה היתה מתקבלת בזמן אחר, כי אלה הם הביטוי למגמות הבינ-לאומיות הברורות, ואנו צריכים להיות ערים להן. אין מנוס מהמסקנה שממשלת ארצות-הברית, מעבר לקו המסורתי — מאז דיון ראסק מדיניותה היתה החזרת ישראל לגבולות 1967 בתיקוני גבול קטנים — מתחילה לאמץ את התיזה של ג'ורג' בול ובז'וינסקי, שבגלל המתרחש היום בעולם יש ליצור ברית עם העולם המוסלמי, וישראל היא שצריכה לשלם את המחיר. בטחון ישראל הוא המחיר. ואנו צריכים להיות ערים לעניין זה.

איננו צריכים מעל דוכן זה לתת עצות לארצות-הברית איך לנהל את מדיניותה, כפי שאיננו צריכים ליעץ מעל במה זו או במוות אחרות מי צריך להיות נשיא ארצות-הברית. אבל בהחלט מותר לנו לומר שלדע-האסטראטגיה של בז'וינסקי ואחרים בדבר כינון ברית מוסלמית, המושתתת על מדינות שבכל מהותן ומאודן מנוגדות לרוחו של העולם החפשי, היא משענת קנה רצוצ גם לאינטרסים שארצות-הברית רוצה לקדם ואשר אנו היינו רוצים שהיא תקדם אותם.

רבותי חברי הכנסת, מדינת ישראל איננה מציעה את עצמה, גם לא לארצות-הברית, שכשירת-חבר. אבל בכל-זאת צריך להגיד לכל אותם ידידים בארצות-הברית, וגם שלא בארצות-הברית, החוזרים מדי יום עד כדי מי-אוס על התיזה שישאל היא "נכס אסטרטגי", שישאל מותשת ומוחלשת לא רק שאיננה נכס אלא תהיה, בסוף פו-ש-ל-דבר, מעמסה על המדינות המדברות אתנו בנוסחאות כאלה.

וכמה מלים על הסיסמה של "ההגדרה העצמית". איננו תמימים ואנו יודעים מדוע נשיא צרפת אמר את הדברים שאמר ודווקא בכוויית. באותו יום התפרסמה ידיעה שחברת ELF — Compagnie Francaise des Petroles חתמה עם כוויית על הסכם גדול לאספקת נפט. אין מקורות בדברים האלה. אנו צריכים להיות מודעים לכך שגם צרפת, גם מדינות אירופה וגם ארצות-הברית יתחילו לדבר יותר ויותר באותו נוסח, והסיסמה של הגדרה עצמית לערבים הפלשתינאים היא חוד החנית שתכפה את אש"פ על מדינת ישראל. כי איננו מדברים על דבר מופשט של זכות הגדרה עצמית, כפי שלא מדברים על זכות קיום באופן מופשט כאשר מדברים על עם וחברה שצריכים להת-

אטום. הוא אמנם מנסה תחילה לתת אוראניום מסוג אחר, אך בגדאד הרוצחת תובעת דווקא את האוראניום המוע"שר, וצרפת אכן מספקת אותו, בידיעה ברורה מה המ"טרה וכלפי מי מופנה האיום.

חבריה-הכנסת תלמי, אם לא נתחל, האם לא יגישו צרפת ואירלנד הצעה לשינוי 242? האם יש משהו רציני בינינו שאיננו חרד מפני הסכנה לבטחון ישראל שבהקמת מדינה פלשתינאית? מבחינה זו אין טעם שנייטר את עצמנו. גם אם נתנהגה כילד הטוב ביותר, ל"רוצחת הזקנה" אין כל עניין בשאלה איך אנחנו מתנהגים. היא רוצה בראשנו.

המסקנה הראשונה היא איפוא אבחנה בין עיקר למשני בעימות עם עמים חיצוניים. המסקנה השנייה — קביעת לוח עדיפויות כזה על-ידינו. המסקנה השלישית היא הצורך בעשייה של-ממש.

גברתי היושבת-ראש, כמה גינויים ספגנו, כמה צפר-דעים בלענו, כמה ידידים הפסדנו — בשביל מה? — פחות מ-10,000 יהודים ביהודה ובשומרון, מספר זעום של ישובים שלא בוססו, שלא אוששו. כל כך הרבה דקלארציות וכל כך מעט מעשים. אם כבר גונונו על כך, אם כבר שילמנו כל כך הרבה, מתי נעשה באמת את המעשה, את ההתנחלות שתיתן כיסוי לגינויים אלה ונשיג לפחות את הערך הראוי?

הדיון היום כאן, התגובה בעולם היהודי, מביאים אותנו לברך ולהתברך על אחדות הדחייה שדוחים אנחנו את המדיניות הצינית של ממשלת קארטר וז'יסקאר ד'אסטן. אבל אחדות הדחייה הזאת איננה פוטרת אותנו מהצורך בדיון רציני, מקיף ומעמיק איך להגשים את המטרות הלאומיות החיוניות, לא בדרך של הטחת הראש בצוק האביבה אלא בדרך של מציאת נתיבים עוקפים, אפילו לפעמים מחולות נמוכות, כדי לעבור את היעד של הגשמת הקיום הלאומי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוליוני :
רשות הדיבור לחבריה-הכנסת שובל, ואחריו — לחבר הכנסת הדר (הורביץ).

זלמן שובל (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בראשית דברי לגעת בנושא שהוא בוודאי קונטרוברסאלי בבית הזה ובעם הזה, ואני מתכוון לנושא חברון. אני רוצה לומר שהזכות שלנו לשבת בחברון, לגור בחברון, איננה עומדת כלל בזיכרון. ואין לי שום התנגדות אם יהודים יקנו בית או דירה באיזה שהוא מקום בחברון או בשכם או בג'נין או במקום אחר ויחליטו לגור שם. אבל מיבצע מדיני, סיור של שר השיכון והצהרות ממשלה — זה עניין אחר לגמרי. זוהי הפגנה. ולהפגנות אין לנו זמן, אין לנו כוח, ואין לנו עניין בהן. הן אינן נחוצות לנו. הן מזיקות לנו. הן מזיקות ליעדינו הבטחוניים והמדיניים. הן מזיקות אפילו לקריית-ארבע, הן מזיקות לאותה משימה הכרחית, כפי שאני רואה אותה, של ביצוע ממלכתי של תכנית ההתיישבות בגושים גדולים, כפי שהחליטה עליה הממשלה ואני רואה בה כוונה לאומי דווקא בזמן הזה, דווקא בעת שתתגבש מהות האוטונומיה ותתגבש מהותם של השטחים בשנים הקרובות.

מעבר לכך, בגלל המתרחש עכשיו במישור הבינ-לאומי, היזמות לשינוי החלטה 242 של מועצת הבטחון ודרישה למתן הגדרה עצמית לפלשתינאים, עניין זה

ומהצבעתה של ארצות-הברית. ארצות-הברית עקבית בנושא הזה זה ימים רבים, אין כאן שום מקום להפי' תעה. האמריקנים עקביים בעמדתם, ואנחנו תימרנו ככל שיכולנו במשך השנים כדי למנוע את ההתמודדות עם האמריקנים על רקע תפיסתם. אומר עוד יותר: השט' רות שחתמנו בעת חתימת ההסכם עם מצרים עומדים היום לפרעון. כך פירשו בזמנם האמריקנים את ההסכם בדבר האוטונומיה. לא ברור עדיין מה התמורה שנקבל על ההסכם הזה. מכל מקום גם האמריקנים ראו את האוטונומיה כשלב מעבר לקראת מדינה עצמאית. כשם שהם ראו זאת כך חובה עלינו לקבוע כיצד אנחנו רואים את שלב המעבר של האוטונומיה ולמה אנחנו חותרים בעתיד, האם לסיפוח הגדה למדינת ישראל או שיש לבצל את התקופה הזאת כדי לפתור את הבעיה פתרון שיספק את צרכינו.

לפי הערכתי יש שתי אפשרויות להסדר כתום תקופת המעבר הזאת: האחת, אפשרות של השגת פשרה טוריאטית עם ירדן; האפשרות האחרת היא פשרה של טונית, שותפות בשלטון. בשום פנים אסור לנו לאפשר את הפיכתה של האוטונומיה למדינה פלשתינאית עצמאית, דבר העלול לצמוח מהאוטונומיה אם לא נמצא אלטרנטיבות. האוטונומיה כפי שהיא, אם מישוה מא' מין שזה יכול להיות חי נושא את עצמו, טעות בידו. בוקר אחד נמצא את עצמנו מול מדינה פלשתינאית.

רבותי, בנסיבות הקיימות שבהן אנחנו נתונים יש לשקול את זיהולנו וצעדינו מנקודת מבט בטחונות. ההסבר על זיקתנו ההיסטורית אינו מדבר היום ללב העולם, וספק אם הוא מדבר ללב אזרחי ישראל במידה מספקת. היבר היחיד, הסחורה היחידה, שניתן למכור אותה הוא שיקולי הבטחון. באשר נתקשה להחזיק מעמד אם נחזור לגבולות הקוהירוק, כאשר אומרים שוכוננו לשבת בקדום כוחה מוכוננו מלפני אלפיים שנה, אין זה מספיק היום, אי-אפשר לדבר בזה אל הדור הצעיר. אפשר להסביר לו — כי הוא ממשש את זה בידיו בהיותו בצבא ובמילואים — את המשמעות הבטחונת של נסיגתנו.

אני מודה שמעבר לתפיסת ראש הממשלה ולתפיסת חברי הממשלה לגבי רצונם לנהוג בגדה או כיצד הם רואים את עתידה הסופי — מעבר לזה אינני מבין את צורת התיפקוד השוטף שלהם. אם מחליטים לעלות לקדום, יעלו לקדום; אם מחליטים לרדת מקדום — ירדו מקדום. אי-אפשר שחבר-הכנסת הרב דרוקמן וחבריו הקרובים יכתיבו את מהלכי הממשלה. זה גורם סחף בלתי-פוסק בתדמיתה של הממשלה בארץ ובחוץ-לארץ.

השר ויצמן אומר שהממשלה ממאסה את עצמה על העולם. השר ויצמן בדיבוריו ובהופעותיו ממאס את הממשלה על העם; גם על אומות העולם וגם על העם בישראל.

תופים טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה בדיבוריו הממשלה במעשיה היא ממאסה את עצמה על העם. הוא מצלם עובדה.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
חבר-הכנסת טובי, כשאתה ואני מבקרים את הממ' שלה זה מתקבל על הדעת, זה אפשרי. לא ייתכן ששר בטחון, האחראי לאותם תחומים, יבקר ויעשה את הממ' שלה לצחוק. לשר ויצמן יש אפשרות. לפרוש מהממשלה,

גונן בפני מעשי אלימות ורצח של מישוה אחר. וכות להגדרה עצמית של הפלשתינאים בקונטקסט זה היא עימות וסתירה עם זכות הקיום העצמי של העם היהודי במדינת ישראל, גם אם מגדירים זאת במלים היפות כמו "זכות הגדרה עצמית".

רבותי, לא נדון היום — ואינני מציע שנדון — בטעויות שאנו בעצמנו עשינו במשאומתן על האוטו-נומיה. אני חושב שעשינו טעויות ואנו ממשיכים לעשות טעויות, ובכך יצרנו בעיות שאולי לא היו כורח המציאות. אבל אני רוצה לומר שדווקא ארצות-הברית, במע' שהי ובהצהרותיה, פוגעת בתהליך זה של הסכם קמפ-דייוויד. אני רוצה, אגב, להזכיר דבר שלא שמו לב אליו, גם לא ראש הממשלה. באותה החלטת של מועצת הבטחון, בסעיף 5 שלה, יש הפרדה בין population ובין new immigrants, בין אוכלוסיית ישראל ובין המהגרים החדשים. זו האידיאולוגיה של אש"פ, להפריד בין ישראלים ותיקים ובין מהגרים חדשים. גם על סעיף זה חתמה ארצות-הברית של אמריקה. ונדמה לי שאנו צריכים להביע את זעמנו על כך במיוחד ולהעיר את תשומת-לבה של ממשלת ארצות-הברית לעניין זה.

אדוני ראש הממשלה, לנוכח הוויכוחים האלה, לנוכח ההתרוצצות הזאת דווקא בצד של ידידינו האמריקנים, אני הייתי מציע לשקול בכובד-ראש את האפשרות להשעות לתקופת-מה את שיחות האוטונומיה כדי לבחון באופן יסודי את ההתפתחויות מהכיוון של ארצות-הברית. ואני אומר זאת לא מפני שאינני רוצה להגיע לסיום מוצלח של השיחות אלא דווקא מפני שאני רוצה בסימון המוצלח ובכינון האוטונומיה. אנחנו צריכים לומר לעם האמריקני שמעבר לעניין של אינטרסים ומעבר לעניין של "הנכס האסטרטגי" שכבר דיברתי עליו וגם מעבר לכל השאר אסור לה לארצות-הברית להיות גורם נייטרלי בין ישראל לבין מי שמבקשים להשמידה. וההחלטה הזאת של האו"ם ומה שעומד מאחוריה כוונתם להביא להשטתה של ישראל בשלבים, עד, חלילה, לחיסולה הסופי. לארצות-הברית יש מחויבות היסטורית, מוסרית, פוליטית לקיומה של מדינת ישראל, ואינני מאמין שהעם האמריקני הגדול רוצה להתנער ממחויבות זו.

ועוד משפט לסיום. דיברתי קודם על הדברים הנוגעים למשאומתן על האוטונומיה. הלוואי שאכן נגיע לסיום מוצלח, אבל נדמה לי שאנחנו עושים טעות גם מבחינה טאקטית. הקסמי-דייוויד קבעו באופן ברור שההסכם הזה לגבי האוטונומיה הוא הסדר-ביניים. זה טוב מבחינתה של מדינת ישראל, כי הרבה מאוד דברים יכולים לקרות ויקרו בתקופת-הביניים הזאת. נדמה לי שאם אנחנו מתייחסים למשאומתן הזה כאילו אנחנו נדנים בהסדר סופי, קבוע ומפורט, אנחנו מעוררים שלא לצורך תגובות מהצד השני ומהצד השלישי העלולות, בסופו-של-דבר, להביא למצב שלא נגיע גם להסדר-הביניים האופטימאלי הזה, ואכן יופעלו עלינו לחצים כפי שהתחלנו להיות עדים להם עכשיו במועצת הבטחון.

הייר מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת הדר (הורביץ), ואחריו — לחבר-הכנסת וילנר.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מופתע מההפ' תעה שפקדה אותנו כתוצאה מהחלטת מועצת הבטחון

ארבעים משפחות, יירצחו עוד, וכך זה יימשך, כך יתנהלו הדברים. אתה נכנס לקן של צרעות.

לא נראים לי הדיבורים, לא נראים לי המעשים ולא נראות לי ההצגות. אני מציע: הבה נדבוק בדבר שאפשר להסביר אותו בחוץ-לארץ, ובעיקר — שניתן להסביר אותו בציבור בישראל וניתן להסביר אותו לנוער הישראלי. ראו מה קרה לנו בקרב הנוער הישראלי.

אלה הטענות שלי כלפי אגף אחד, אבל יש לי ויכוח גם עם האגף השני. יש בינינו הסוברים שניתן להשיג הסדר על-ידי נסיגה לגבולות הקו-הירוק, על-ידי הקמת מדינה פלשתינאית שאפשר יהיה להידבר אתה; היא תבין את מצוקותינו. אני כופר בכך. מדינה פלשתינאית, אם תוקם, תראה את ייעודה בשיתרוך השטחים הכבושים, כפי שהם רואים זאת, בשיחורור השטחים שנעל-קחו מהם בעבר. יתר-על-כן: נסיגה לגבולות הקו-הירוק תעמיד במבחן קשה אותן מדינות ערביות שחתמו או תחתומנה אתנו על הסכם, שלא תוכלנה לעמוד בפי-תויה היותנו כל כך חלשים ומצומקים. אנשי האגף הזה — וביניהם בודדים בסיעת המערך — הסוברים שהפתרון הוא בנסיגה לקו-הירוק ובהקמת מדינה פלשתינאית טו-עים טעות חמורה ועלולים לפגוע בכשרה של המדינה להגן על עצמה.

אני מציע שנחזור ונתרכז מסביב לקונסנסוס שהנחה אותנו עד לאחרונה. אל ייתפס ראש הממשלה לנוסחאות שאינן מקובלות על רוב העם. רבותי, אין זה סוד: הלי-כוד עלה לשלטון לא בגלל השקפותיו הפוליטיות. הוא עלה מכוח נסיבות כלכליות וחברתיות; תירגמו זאת אחר כך למושגים פוליטיים. אותו הדבר — אני חרד — עלול לקרות להיפך, כשהמערך יעלה לשלטון על רקע בעיות כלכליות וקצת פוליטיות ויהיה לזה תירגום פוליטי שאינו תואם את רצון מרבית התושבים. הבה נדבוק בנוסחה שאפשר לרכז סביבה את מרבית העם, והיא — צרכי הבטחון של מדינת ישראל.

היח"ר מ. ל. מרז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, ואחריו — לחבר-הכנסת פרוש.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר אני יושב ומקשיב לדיון הזה יש לי הרגשה, מצד אחד, של טרא-גדיה, ומצד שני — של קומדיה. טראגדיה — משום שקיימת בישראל ממשלה אשר אינה, כאילו, מהמציאות הזאת, אינה, כאילו, מהעולם הזה; היא מחוץ לזמן ולמ-קום של דורנו. קומדיה — מכיוון שהוויכוחים המתנה-לים כאן הם, בדרך-כלל, על בסיס רעוע. מה שמציעה האופוזיציה הראשית במשך 29 שנים לא הביא לשלום אלא לא אחת למלחמות.

החלטת מועצת הבטחון מ-1 במאסר אינה החלטה אנטי-ישראלית. אין שם אף לא מלה אחת נגד מדינת ישראל ונגד שלמותה הטריטוריאלית. זו החלטה — אני משוכנע בכך — לטובת השלום. והיות שהשלום הוא אינטרס ישראלי-ישראלי, כ-יאו ההחלטה היא לטובת ישראל. המדינות הערביות ואש"פ הביעו תמיכה בהחלטת מועצת הבטחון. פירוש הדבר שהם מקבלים את מדינת ישראל כעובדה, כמדינה ריבונית בגבולות ה-4 ביוני 1967. זו המשמעות העמוקה של ההחלטה שנתקבלה פה-אחד במועצת הבטחון.

אבל אין הוא יכול מדי פעם להפוך את הממשלה לצחוק כשהוא יושב בתוכה.

מאיר וילנר (מחנה שלי):
עיניך הרואות.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
אינני מבין מה מחליטה הממשלה לעשות בחברון. ליישב שני בתים? אדוני השר שוסטק, שני בתים תייש-בו שם? האם זה יבטיח את אחיזתנו בחברון? האם זו התשובה על מעשה הרצח? מה אתם רוצים להשיג בכך?

משה ארנס (הליכוד):
חבר-הכנסת הדר, האם ידוע לך שהיתה בחברון קהילה יהודית?

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
ידוע לי.

משה ארנס (הליכוד):
האם אתה חושב שהקהילה הזאת גרה בשני בתים? מה אתה מדבר?

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
האם אתה חושב ליישב שם שלושים בתים? האם זה הנושא של מדינת ישראל היום? ייתכן. שבהסדר הסופי, חבר-הכנסת ארנס, כתוצאה מההסכם תושג אפ-שרות ליישב את חברון. אבל בשני הבתים או בעשרים הבתים אתה לא תקבע את עובדת יישובה של חברון. אלו דבריי-הבל, זה בלתי-רצוני.

אמנון לין (הליכוד):
הכנסנו 5,000 איש לקריית-ארבע. זו חברון, וזה עדיף.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
חבר-הכנסת לין, על זה אין ויכוח. נשב ליד חברון בקריית-ארבע. אני נגד זה שנושבים במרכז חברון שתי משפחות כתשובה פוליטית. אני נגד מעשי הלהטוטים בין קדום לבין הר-קביר, עם הליקופטרים או בלי הלי-קופטרים, עם שרון או בלי שרון; אני נגד זה, זו הצגת-ראווה בלתי-רצונית. אני מסרב לראות את השר לוי מהלך אתמול ברחובות חברון כגדול הדור, המושיע. האם הוא קבע עובדה מדינית, השר לוי, בהלכו ברחובות חברון? זה מצחיק, זה דוחה את הציבור בארץ, זה דוחה את הציבור בחוץ-לארץ.

משה ארנס (הליכוד):
הרובע היהודי בירושלים זה שתי משפחות?

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
אלה לא שתי משפחות. אל תשווה.

אמנון לין (הליכוד):
בעיר ירושלים יש רובע יהודי וזה מיעוט יהודי ברובע מיוחד. הקונצפציה היא שלא כדאי להתנחל בתוך עיר ערבית שיש בה רוב ערבי ומיעוט יהודי.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
חבר-הכנסת ארנס, אין צורך לעשות פה ויכוח. שתי המשפחות באות לתת תשובה על רצח היהודים. תושב שם עשרים משפחות, יירצחו שני יהודים; תושב

שלה ויחד עם ראש הממשלה בגין, סייר אתמול בעיר חברון כאילו הוא איוה נאפוליון שבא ורוצה לקבוע סדרים, לבנות שיכונים, התנחלויות במרכז חברון. העמדה הזאת והמעשים האלה של השר לוי מוכיחים שכל הדב-רים שלו על דאגה לשכונות עוני, על דאגה לעדות המזרח, על דאגה לעיירות הפיתוח — כל זה דמאגוגיה ולא יותר. הוא אשר דוחף את הממשלה עכשיו, יחד עם אחרים, לבזוז עוד מיליארדים להקמת התנחלויות במרכזי הערים הערביות.

השר ויצמן הופיע עם עמדה משלו, אבל גם הוא הצביע לפני חודש בעד ההחלטה העקרונית, שנתקבלה פה-אחד בממשלה, בדבר הזכות "להתנחל בכל מקום בארץ-ישראל, ובחברון בכלל זה", ועל דרכי הביצוע של החלטה זו שיוחלט עליהם בישיבה שנייה. ובישיבת הממשלה שהתקיימה השבוע אמר השר ויצמן שאנו ממאסים את עצמנו על העולם כולו. נכון, אבל זה לא רק בגלל התנחלות במרכז חברון אלא גם כתגובה על המדיניות שהשר ויצמן מסכים לה בקשר להתנחלו-יות.

וכל זה מתרחש בזמן שממשיך להתנהל המשחק שקוראים לו "המשא-ומתן על האוטונומיה". החלטת מועצת הבטחון מצד אחד והחלטות הממשלה מצד שני מוכיחות מה שזוים הסכמי קמפ-דייוויד, מה שווה הנורמאליזציה הבלתי-נורמאלית הזאת. הגענו למצב שראש ממשלת מצרים, מוצטפה חליל, מבקר את נשיא צרפת ז'יסקאר ד'אסטן על כך שהוא מציע וכות הגדרה עצמית לעם הפלשתינאי. אכן זוהי עמדה והופעה של בוגד בעמו, בשלום, בעם הפלשתינאי וגם באינטרסים האמיתיים של מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולהגיד שיש רוב בעם אשר מתנגד לעמדת הממשלה. אין כל צידוק, לא מוסרי ולא פוליטי, לכך שהממשלה הזאת תוביל אותנו אלי תוהו. אנו קוראים לממשלה: תעמידו במבחן את ההחלטות שלכם על-ידי בחירות חדשות לכנסת. הת-פטרו — ולא, אתם מאשרים שאתם פוחדים מבחירות, שאתם פוחדים מהעם, המתנגד לכם ברובו המכריע גם בגלל המדיניות של מניעת השלום וסיכון ישראל במל-חמה חדשה וגם בגלל המדיניות הכלכלית והחברתית שלכם.

היו"ר מ. ל. מרוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש, ואחריו — לחבר-הכנסת אבן.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חמורה עד מאוד היא החלטת מועצת הבטחון, אשר ארצות-הברית נתנה לה ידה. מועצת הבטחון העלתה כבר בעבר החלטות למורות הפוגעות בזכויותינו ובשבטחוננו, אבל זו היתה הפעם הראשונה שגם ארצות-הברית נתנה לה יד. חומרת ההחלטה היא באשר היא פוגעת בזכויותינו היסודיות שלנו בארצנו, חמורה היא כי היא גם גוגעת בציפור גפשונו, וזו ירושלים. ההחלטה זיעזעה והביאה לכך שג-שיא ארצות-הברית חש מייד כי הרחקיו לכת והריץ את איגרת ההתנחלות ובה טען ששרה קצר בתקשורת בין הבית-הלבן והנציגות האמריקנית באומות המאוחדות.

אחרי כל מה שעבר על עמנו בדור זה ובדורות שקדמו אנו מלוודי נסיון איך להתייחס לתופעות אלה

אתם אומרים: העולם כולו נגדנו. אין זה נכון, אין אף מדינה אחת במועצת הבטחון שהיא נגדנו. אנחנו — יותר נכון, אתם, הממשלה — נגד כל העולם. מה אתם רוצים — להחליף את העולם? להחליף את כל האנושות? אתם לא שוקלים בכלל מה אתם מדברים ועושים.

לא אחת אמרנו בדיונים מעל הבמה הזאת את הדב-רים הכתובים עכשיו בהחלטה שנתקבלה פה-אחד במו-עצת הבטחון. אמרנו כאן לא אחת שההתנחלויות הן בלתי-חוקיות, שיש להפסיק, יש לפרק את ההתנחלויות בשטחים הכבושים, לטובת השלום. בעקבות החלטת מו-עצת הבטחון אנחנו מציעים שהכנסת תחליט על הפסקת כל התנחלות נוספת ועל הפסקת כל חיזוק של התנחלות קיימת. שנית, שהכנסת תחליט לפרק את כל ההתנח-לויות בשטחים הכבושים עד סוף השנה הזאת. אמרנו לא אחת בכנסת שההתנחלויות הן מכשול רציני ביותר בדרך לשלום. עכשיו נתמכת דעה זו, שהושמעה כאן מעל הבמה הזאת, על-ידי דעת-הקהל בעולם כולו, במזרח ובמערב כאחד. מועצת הבטחון הביעה גם צער ומחאה עמוקה על כך שממשלת ישראל לא נענתה אלא סירבה לבקשתה לאפשר לראש העיר חברון פאהד קוואסמה להו-פיע בפניה ולהשמיע את דבריו. בזה הוכיחה הממשלה עוד יותר לדעת הקהל הבינלאומית כי היא מפחדת, פשוט מפחדת, אפילו לתת רשות דיבור לראש עיר כבושה.

בעתונות פורסם שהממשלה רוצה עוד להחמיר את המצב וזוממת לפעול נגד ועד ההכונה הלאומית בשט-חים הכבושים, שהיא מוסד מוכר על-ידי כל האוכלוסיה הפלשתינאית שם. אנו מוחים נגד מדימה זו, אנו מוחים נגד רמיסת זכויות האדם, נגד שלילת כל זכות להתא-רגנות לפעילות פוליטית. אנחנו מביעים את זעמנו האנו-שי נגד גירושיה של המשפחה הערבית האחרונה מהרובע היהודי שעבר בירושלים העתיקה. בני המשפחה מגו-רשים אף שנאלצו להסכים לקבל פיצויים אבל, כפי שאמר ראש המשפחה, "כלב שבור". זה נישול ציני, גם וגזעני שבגזעני שיכול לעורר רק סלידה. הנימוק היחיד להוצאתם הוא היותם משפחה ערבית. האם אתם חושבים בכלל על זה? תשימו במקום המלה "ערבי" את המלה "יהודי" ותבינו את כל הוועה שבמעשים האלה של הממשלה.

גם מעל במה זו ובהצבעה בכנסת הופענו נגד סי-פוחה של ירושלים המזרחית ונגד ההתנחלויות בשטחים הכבושים. עכשיו אישרה מועצת הבטחון פה-אחד את העמדה הזאת. מועצת הבטחון, גם בתמיכה אמריקנית, קוראת לכל המדינות שלא להגיש לישראל סיוע שיוכל להיות מנוצל להתנחלויות בשטחים הכבושים. אבל כאן, כמו גם בשאלות אחרות, עמדת האדמיניסטרציה הא-מריקנית היא דו-פרצופית: היא הצביעה בעד ההח-לטה במועצת הבטחון, ולאחר מכן באו ההתנחלויות האינופנטיות של נשיא ארצות-הברית קארטר על "תק-שורת בלתי-תקינה". אכן חסרה אמנות למדיניות האמ-ריקנית, היא חסרת יושר, ויש בה גם תכסיסי בחירות. האם על בסיס רעוע כזה אתם תבנו את בטחון ישראל? את עתיד ישראל?

חברי הכנסת, הממשלה קיבלה פה-אחד החלטה נגד החלטת מועצת הבטחון. פה-אחד מול פה-אחד. אבל הממשלה לא רק קיבלה החלטה. השר דוד לוי, שהוא נץ הנצים, יחד עם השר שרון ודומיו בממ-

הנפש המופתית של המתנחלים, מזדקרת לעיני השאלה: איך, כיצד זה משתלב עם הקריאות הקורעות לב על דילדול הגליל מיהודים, והגליל גם הוא בתחומי מדינת ישראל? לא אחת, כאשר אני קורא על מאות מיליוני לירות המושקעות כאן ושם בהתנחלויות, מזדקרת השאלה איך אנו משלימים עם מצפוננו, עם שמיעת ועקב תיהן של עיירות-הפיתוח הכורעות ממש מהקיצוצים והקימוצים. למה ייגרעו? למה ייגרעו עיירות-הפיתוח? וכי הן לא שומרות על זכויותינו ובטחוננו?

אם ההחלטה החמורה של מועצת הבטחון פגעה בירושלים, חשוב מאוד שנבחן אנו בעצמנו כיצד, למרות העמדה הנוקשה של נשיא ארצות-הברית מר קארטר ונשיא מצרים מר סאדאת ביחסם לירושלים, שניהם בהכרזותיהם האחרונות מדגישים כי לא עולה על הדעת לחלק שוב את ירושלים. איך וכיצד השגנו החדרת תודעה זו גם בנוגע לנושא רגיש זה ששמו ירושלים? — החדרנו זאת לא על-ידי מעשים חטופים, אימפוליטיבים, אלא בתכנית מחושבת, מייד אחרי מלחמת ששת-הימים, הוקמו שכונות גדולות שחיברו את שני חלקי ירושלים. כאן ייאמר לשבחה של עיריית ירושלים ששקדה בעקביות לסטח את איחודה של ירושלים. השכונות האלה — סנהדריה המורחבת, רמת-אשכול, הגבעה-הצרפתית, נווה-יעקב — רציפות זו אחידה את העיר. לא הסתפקנו במעשים סמליים. נעשו מעשים מאסיביים, האם אנו משיגים זאת על-ידי ההתנחלויות הסמליות כפי שהן?

מודי דברי על ירושלים חייב אני לומר כי לצערנו הגדול נעצרה הפעילות הדינאמית לאיחודה של ירושלים. כואב הלב ומדאיגה מאוד מאוד עמיתנו מן הצד ברא"י תנו איך הערבים מתפרסים על רכסי ההרים בסביבת שועפט, ומאידך גיסא הופקע שטח של כאלפיים דונאם אשר מן ההכרח להמשיך בו באותה תכנית מבוכת, של רמת-אשכול ונווה-יעקב, שנועדה לחבר את שני חלקי ירושלים. כואב הלב ומדאיגה עד מאוד המדיניות המזוהה שניהלו בשיקומה של העיר העתיקה, שהגבולו את עצמנו רק ברובע היהודי ומנענו מהיהודים שגרו בעיר העתיקה לחזור לבתיהם. בחברון אנו נאבקים על שני בתים, וכאן בירושלים בתוככי העיר העתיקה הפך קירי כל חלקי העיר העתיקה מלבד הגיטו המצומצם הזה של הרובע היהודי. מנעו מהיהודים שגרו בעיר העתיקה לפני מלחמת-השיחור לחזור לבתיהם, רצו להפוך את העיר העתיקה למוזיאון ולא לישוב שוק חיים. דווקא לאור כל מה שכן נעשה בירושלים הצלחנו להחדיר את התודעה שירושלים תישאר מאוחדת. חייבים אנו לתקן את אשר ניתן לתקן בירושלים. הבקשה היא להמשיך בבנייה בשטחים הגדולים המשוועים לבנייה ולשנות מדיניות שיקומה של העיר העתיקה בירושלים.

אני רוצה לתמצת דברי בסיכום ברור. החלטת מ"ר עצת הבטחון היתה חמורה ונשארה חמורה, כי בהתנצלות לא נשתנתה אלא נשארה בתקפה. נשיא ארצות-הברית, עד כמה שהתנצלותו תמוהה ובלתי-סיבירה, נזכר שהוא אחרון היידיים, האחרים הם עוד יותר גרועים, ונקבל את ההתנצלות כמו שהיא.

ממשלת ישראל שהגדילה לעשות והשיגה הישג גדול בהסכם השלום עם מצרים — השיגה זאת תודות לוויתורים משמעותיים — לא תיושע על-ידי ההתנחלויות סמליות שהגינו כל פעם אחרי כל צעד מוצלח להשגת

ולהחלטות כאלה. אל לנו להתרגש. זוהי התוצאה של שנאת עולם לעם-עולם. בנסיבות אלה, כשאנו נמצאים בודדים ומבודדים, קשה לנו — וקשה עד מאוד — לעכל את ההחלטה החמורה של מועצת הבטחון, במיוחד לאחר שארצות-הברית הצטרפה אליה, וברור שהיא מקוממת ואי-אפשר להשלים עמה, כי היא פוגעת בבטחוננו, בריבונותנו ובזכויותינו. אולם אל נחפז בהכרזות, אל נמהר בהחלטות. עד כמה שנראית מזוהה ההתנצלות של נשיא ארצות-הברית השאלה היא: מה התועלת שבה פיק אם לא נקבל את ההתנצלות? ברור שבלי מאמץ רב אפשר לדחוף גם את נשיא ארצות-הברית למקלהת הקהילות האירופיות המכירות יום יום, ללא רתיעה, ברוח החלטתה החמורה של מועצת הבטחון.

לא אהסס לומר את עמדתי במלוא הבהירות: אם מר שמעון פרס קיבל את המאנדאט לדבר בשם המערך, תמהני שהוא רצה גם להשמיע את עמדתה של אגודת ישראל. בדיון מדיני זה ארשה לעצמי להביא מעל במת הכנסת את החלטת הכנסיה הגדולה השישית של אגודת ישראל, שהתקיימה לאחרונה והכריזה ברורות: "זכותו של עם ישראל על ארצו הקדושה לגבולותיה, יסודה בתורתנו הקדושה ובייעודו הנבואי. היא קבועה ועומדת לדורות ואין שום כוח בעולם שיכול לשלול מאתנו זכות זו. ארצנו הקדושה נתונה לעם ישראל מאת אדון עולם, בשבועה וברית-עולם, למען נשמור בה חוקי התורה ומצוותיה. עם ישראל קשור עם ארץ זו בכל נפשו, לנצח-נצחים. מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, אולם מאמינים אנו בהבטחה האלוהית שניתנה לנו על-ידי הנביאים הקדושים, שישוב ויגאל אותנו על-ידי משיח צידקנו במהרה בימינו, וזו אחת מעיקרי דת קדשנו: להאמין בביאת המשיח."

כאן אני רוצה לומר כי אנו תמימי-דעים אם מדיניות ראש הממשלה, שהביאה אותנו להישג הגדול שלא חלמנו עליו והוא הסכם השלום עם מצרים, הגדולה במדינות ערב. אנו מאושרים מזה שאגודת ישראל נתנה ידה לממשלה זו שהביאה להסכם השלום הראשון בינינו לבין שכנינו. אולם עם כל הבנתנו להכרחותו של ראש הממשלה על זכויותינו ביהודה ובשומרון, וככל שיהיו יהודים רבים ביהודה ובשומרון כן יגבר הבטחון, וכך הכריז ראש הממשלה — הרי השאלה הנוקבת, וזה מקור כל התסבוכות עם ארצות-הברית: האם על-ידי דרך התנחלויות, כפי שנעשו עד כה, אנו משיגים את היעדים לשמור על זכויותינו ולהבטיח את בטחוננו? כאב מאוד לא פעם אחת במשך שנתים אלה, כאשר אחרי כל צעד מרשים לקידום הסכם השלום הגיעה ההתנחלות והאפילה על ההישג בקידום השלום. ואל יבינו אותי לא נכון — אני חדור תודעה על חובתנו לשמור על זכויותינו ובטחוננו בארצנו. אבל השאלה היא: איך שומרים על הזכויות? איך מבטיחים את הבטחון? האם אנו נשיג זאת בהתנחלויות שהן כפי שהן, רק סמליות?

הלוואי ועם כינון המהפך לא היו ראש הממשלה והממשלה כולה יוצאים בהסתערות על קהילת ישראל בתפוצות, לומר: "עלו ארצה. אנו מוכנים לתת את כל התנאים הדרושים, ובלבד שתעלו." בעליית עוד מיליון יהודים היינו מגדילים לעשות הרבה הרבה יותר כדי לשמור על זכויותינו ולהבטיח את בטחוננו. ואף העוינות ביותר במדינות לא היתה מרהיבה לומר כי חרגנו מהמסגרת. ולא אחת, כאשר אני קורא על מסירות

באמריקה, מתרבים הקולות המסתייגים מהצבעה אומללה זו. המערכה על חיזוק קשרי ההבנה עם ארצות-הברית אינה אבודה, ועל כולנו לתרום את חלקנו לקידום מגמה חיונית זו. ההתנצלות של הנשיא קארטר איננה חלה על כל הסעיפים, רק על סעיף ירושלים, ונשארת בעינה הצבעה בלתי-מסוייגת של ארצות-הברית בסעיפים הפוג-עים בבטחוננו.

חברי הכנסת, מאחורינו, בעבר הקרוב, מזדקר הישג לאומי ובין-לאומי חשוב: חווה השלום עם מצרים. חווה זה נתאפשר עקב נכונותו של מנהיג ערבי גדול לנטוש את מורשת השנאה והמריבה, את סיסמאות האיבה שהן נחלת הלאומיות הערבית זה שלושים שנה. אנו רוצים שתמורה אידיאולוגית ומדינית דומה תתרחש בקרב עמים ערביים אחרים ובכללם העם הפלשטינאי. אך אין מקד-מים תמונה על-ידי העמדת-פנים כאילו כבר התחוללה. זהו המשגה המזיק של ממשלות אירופה. אם הן מע-ניקות לגיטימיות לגורמים פלשטינאיים שלא שינו את עמדתם השלילית כלפי השלום וכפי ישראל, מדוע ישנו פלשטינאים את עמדתם כלפי ישראל? המירוץ המבוהל של שרים אירופיים מחפשי נפט לפנק את הפלשטינאים ללא כל הדדיות והתחשבות בריבונותה ובבטחונה של ישראל, המירוץ הזה פוגע בכל סיכוי להגיע להסכמי שלום נוספים לצדו של ההסכם עם מצרים. לפנינו חזיון מחריד: אירופה, יבשת השואה היהודית, פועלת בצורה המעכבת את השגת השלום בין ישראל לשכנותיה.

אולם, עמיתי חברי הכנסת, כלום קפצו עלינו כל הפורענויות האלה במפתיע? כלום החליטה מועצת הב-טחון סתם כך להתכנס מתוך תאוות הפעילות, ללא כל הקשר שישראל אחראית לו? הכנסת הזאת חייבת להגיב על מדיניותן של ארצות-הברית ומדינות אירופה, אולם אחריותה הלאומית והמכרעת היא להנחות את ממשלת ישראל לתקן את דרכיה ולהעמיד אותה לביקורת. אסור לנו להתעלם מהודעות ופועולות של ממשלת ישראל שגרמו וגורמות, וחוששני עוד תגרמנה, לעירעור מע-דה הבין-לאומי של ישראל ולחיסול כל סיכוי של קונ-סנס לאומי בתוך ישראל. מדיניות הנחלשות, שרא-שיתה ככזב הארכיאולוגי שלילה, שהמשכה במעשים בלתי-חוקיים באלון-מורה, שסיכומה עד כאן בתחלטה ליצור מקור של חיכוך ומריבה בתוך הישוב הערבי בחברון — מדיניות ששר הבטחון שלכם אומר עליה "שאנו ממאסים את עצמנו על העולם" ונושאים את שם הבטחון לשווא, מדיניות המיועדת לחסום כל אופציה בעתיד להסכם טריטוריאלי, מדיניות שכונתה היא קיום שליטה ישראלית לצמיתות במיליון ערבים שאינם אז-רחינו ואינם שותפים למפעלנו הציוני, מדיניות הפוגעת במעמדה של ירושלים על-ידי לימוד גזירה שווה אווילית עם חברון, שמעמדה המשפטי והמדגוראפי הוא שונה לחלוטין — מדיניות זו של ממשלת ישראל, שכמה מחבריה מתעוררים לסכנותיה ולתקלותיה, מדיניות ישרא-לית זו חייבת לעמוד לביקורת חמורה של הכנסת בסיכומיה היום.

כי חברי הכנסת, אין עניינו נשואות רק לעבר. בעוד שעה קלה הכנסת תתפור, אולם הסוגיה לא תמה. מה סיכוי יש לתקן את מעמדה הבין-לאומי המעורער של ישראל בעתיד אם הממשלה תחמיר בהתנהלויות שאין להן הכרח בטחוני, שאין להן גיבוי לאומי רחב, שיש בהן ודאות של יצירת מתיחות בין-לאומית מתמדת,

השלום ופגעו בזה במשמעות ההישג הגדול. אין אנו זקוקים להוכחות על זכויותינו בכל רחבי ארצנו.

ירושלים תישאר מאוחדת כי לא הסתפקנו בסיסמ-אות אלא גם הקמנו גושי בתים ושכונות שלמות. נמשיך בכיוון זה.

כאן אני רוצה לעבור לנושא הבא. כאשר הגליל מתרוקן, לצערנו הרב, וערי-הפיתוח נמקות מהצימצור מים ומתרוקנות, עלינו לרכז את כוחנו ומשאבינו ולא לתת לגליל להישמט מידנו. לא לתת לערי-הפיתוח להת-חסל. במלוא הלהט יש לצאת לקראו לעלייה גדולה, בזה גבס בטחוננו. בלבבות רבבות אלפי ישראל בכל התפוצות חבויים ניצוצות דקדושה בכמיהה לעלייה. עם ישראל קשור עם ארץ הקודש בכל נפשו לנצח נצחים. מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו. העולים אשר יעלו — יתעלו, אם נשוב למקור מחצב-תנו, לאמנותנו בנצחיות תורתנו — אז נזכה: וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עליך ויראו ממך.

היו"ר מ. ל. מרוץ :

רשות היבור לחבר-הכנסת אבן, ואחריו — לחבר-הכנסת פעיל.

אבא אבן (המעריך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש מידה רחבה של אחדות-דעים בכנסת לגבי החלטתה של מועצת הב-טחון מיום 1 במרס 1980. היו ימים — והם זכורים לי — שבהם היתה מועצת הבטחון מסוגלת לקבל החל-טות אשר קידמו את השלום והבטחון באזורנו, שחיוק את מעמדה הריבוני של ישראל כמדינה שוחרת שלום. לאחר מכן באו שינויים בהרכבה של המועצה ובהשק-פותיהם של רוב חבריה, אך עדיין היתה מועצת הבטחון מסוגלת לחתור לגיטויים מאוזנים, כזה הכלול בהחלטה מס' 242 שממשלות ישראליות, לרבות הממשלה הנוכ-חית, הסתמכו עליה כבסיס לחתירה לשלום מוסכם ובר-קיימא. אולם זה כמה שנים חדלה מועצת הבטחון להיות מכשיר להתרת סיכסוכים והפכה זירה לניהולם; זירה חד-צדדית, ערכאה חד-סטרית, אשר אין ישראל מס-גלת לזכות בה בשום דין, אפילו בדין צדק מובהק. אפילו במצב החמור הזה הגדירנו כמה מדינות, ובראשן אר-צות-הברית, נגד הגדרות קיצוניות העלולות להטות מש-פט, לעוות צדק ולשלהב יצרי איבה נגד מדינת ישראל ועם ישראל. החידוש במעמד 1 במרס הוא בקיצוניות של הניסוחים החד-צדדיים והצטרפותה של ארצות-הברית לתמיכה בהן. אין תחליף לארצות-הברית כגורם מייצב באזור, כגורם המקיים מאזן בטחוני מול נחשולי הנשק הסובייטי הזורמים למזרח-התיכון, כגורם הקשור בהסכמי קמפ-דייוויד המהווים בסיס למדיניות הלאומית של מדינת ישראל.

אנחנו מחוייבים לחתור לשיקום של יחסי ההבנה עם ארצות-הברית, לא להחרפת המחלוקת אתה ולא עם מדינות אירופה. אך דווקא רצוננו זה קובע את חובתנו להביע את מורת-רוחנו על הצטרפותה של מעצמה זו להחלטה עוינת הפוגעת בבטחונה של ישראל, בזכויות-היה, במעמד בירתה המאוחדת ובמיטב תפוחה לשלום. החלטה זו שאנו מתקוממים נגדה — גם ממשלת ארצות-הברית עצמה, כנראה, איננה מתפארת בה והיא מבקשת דרכים שונות ומשונות לנער חוצנה ממנה. ברחבי אר-צות-הברית, בדעת-הקהל, בירת הוויכוח הפוליטי הנטרש

ישראל ושכנותיה, הא ראה שבחודשים האחרונים הופיעו שלושה סימנים המאותתים ממש כמו זרקור, לא רמזור. הסימן הראשון: הצהרה שאי צרפת בדבר זכות הגדרה של העם הערבי הפלשתינאי — וטועה חבירה הכנסת פרס שאמר כי עסקינן רק בנשיא צרפת. לפני יום או יומיים הצטרף לחיות הזאת גם המזכיר הכללי של המפלגה הסוציאליסטית הצרפתית פראנסוא מיטראן. הוזה אומר: לא מיעוט של העם הצרפתי אלא קונסנטוס צרפתי, שהרי אם נשיא צרפת, מזכיר המפלגה הסוציאליסטית הצרפתי פתית ויש להניח שגם המפלגה הקומוניסטית אומרים זאת, זאת אומרת שכמעט כל העם הצרפתי חושב שהגיע הזמן שבמזרח-התיכון תוכר ותכובד זכותו של העם הפלשתינאי להגדרה עצמית. אני יכול רק להוסיף על כך שבמקביל שומה לעמוד על זכות ההגדרה העצמית של העם היהודי בארץ-ישראל. אבל על כך אין עוררין. זה מה שאני אומר לכם כל הזמן.

הסימן השני: המאמצים שעושה בשבועות האחרונים ממשלת בריטאניה, בסיוע נמרץ של ממשלות אחרות באירופה, צרפת ואחרות, להגדס, לתכנן, לארגן, לשכנע בעניין שינוי הסעיף הפלשתינאי של החלטת מועצת הבטחון 242. אם יתקבל שינוי ייתוסף משפט המעניק מעמד פוליטי לעם הערבי הפלשתינאי, בניגוד להחלטה הקודמת 242, שבה לעם הערבי הפלשתינאי יש רק מעמד של פליטים. זה הסימן השני.

הסימן השלישי הוא החלטת מועצת הבטחון מלפני ימים מספר בעניין התנחלויות, ובתוכה גם גינוי של מעשי ההתנחלות הישראלית בגדה כולה, באזור ירושלים ובכל השטחים שישראל כבשה במלחמת ששת-הימים.

שלושת הסימנים האלה אינם מקריים. כולם נובעים מאינטרסים וצרכים אובייקטיביים של ארצות-הברית ומעצמות אירופה. אנו לא עוסקים בנוסחאות סתם ואף לא במלל אלא באינטרסים. נפט הוא אינטרס. נראה של צרפת הנפט חשוב מידידות עם ממשלת ישראל זו, וגם עם ממשלת המערך. המצב הגיאופוליטי של המזרח התיכון ובעיקר התעצמות המלחמה הקרה-פחות כלפי ברית-המעצמות מחייבים גם את מעצמות המערב לבקש ידידות בעולם הערבי, בעולם האיסלאם. ישראל טוענת שהיא ידידה לעמי המערב? יש ערך לידידותה אם היא משתלבת בקונפציה של ה-Pax Americana. אני אומר כאן מה שחשוב בויזנסקי, לא אני; הנשיא קארטר, לא אני; כך גם ינהג כל נשיא בארצות-הברית בעתיד אם ירצה להיות נשיא ארצות-הברית ולא נשיא התנועה הציידית. זה המצב. להיות ידיד של ארצות-הברית, זה עדיין לא מספיק. הערך העיקרי של ידידות זו — כך אומר נשיא ארצות-הברית לראש ממשלת ישראל — אם תעשה שלום עם שכניך ואזי תוכל להשתלב בברית פרו-אמריקנית. לא תוכל לעשות שלום עם שכניך אם לא תלמד לוותר בגדה וברצועה ולפתור את הבעיה הפלשתינאית. זה "ריבוע העיגול". אין דרך להתחכם בפרשה זו כי העמדה של ארצות-הברית נובעת מאינטרסים, לא מרצון רע או מרצון טוב.

ישראל שאינה עושה שלום עם שכניה היא בשביל "המערב" מושבה של מצורעים, אם גם מצורעים ידידי-תיים. קל-הומר שהדרג נכון ביחס לעולם השלישי או ביחס לעולם הקומוניסטי. אני מאשים את ממשלת ישראל על שבשנה-יחצי האחרונה, אף שהסכמי קמפ-דיי-ויד נתנו לה פתח לשלום מקיף, היא תולכת והופכת את

רצועה ומכאיבה, על חשבון אינטרסים חיוניים של מדינה העומדת גם במצור וגם בסימן של סיכוי שלום חדשים? הודעתו של ראש הממשלה לפנינו היום נסתיימה במורת-רוח בלי שום התוויית דרך לעתיד. ראש הממשלה תיאר את חומרת המצב, הוא לא שיתף אותנו בסוד כיצד הוא מתכוון לפעול לתיקונם. ראש ממשלה איננו פרשן מדיני, עליו האחריות לפעול ולא רק האחריות להגיב. מספיק הליכוד באה רק הצעה אחת, של חבר הכנסת שובל, להפסיק זמנית את השיחות על האוטו-נומיה. זהו הקו שלא צריך לנקוט אותו, דרך-לא-דרך. עלי-ידי שסירב להודות בשגיאות של הממשלה נמנע ראש הממשלה ממילא מלהציג לנו כל רמז, כל סיכוי, לתיקון הדרך.

תביעתנו, תביעת סיעת המערך, לשינוי במדיניות האמריקנית, מלווה קריאה נמרצת למיפנה יסודי במדיניות הישראלית, להחזרתה בעוד מועד לדרך של שפיות, של איזון, של חוש מידה, של שיקול-דעת. אינני מאמין, אדוני היושב-ראש, שיתכן מיפנה במדיניות בלי חילוף פים בהנהגה.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, ואחריו — לחברת הכנסת אלונה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתקבצנו לדיון בין-מת הממשלה. אחד הדברים המעניינים ביותר הוא שלא יושב כאן אף שר אחד משרי הממשלה. שאלו קודם חברי כנסת היכן הממשלה, שהרי הכנסת אמורה להיות, לכאורה, המוסד העליון, המתווה את המדיניות, המאשר מדיניות, ואינני מסוגל להבין היכן משרכים שרי הממשלה — היא הרשות המבצעת — את דרכם דווקא ברגע זה, כשהם עצמם הביאו את הנושא לכנסת. אין זה אלא סימן נוסף למבוכה ולשלומיאיות של הממשלה הזאת, שאינה מסוגלת להימצא בכנסת, להאזין ואולי אפילו לקבל עצה. אני אפילו לא מאמין שהם קוראים פריטקוילים.

חברי הכנסת, אני מצטרף להצהיר בשם סיעתי שהקונצפציות העקרוניות הפוליטיות של תנועת שלי מוכיחות את עצמן כריאליסטיות ביותר.

אמנון לין (הליכוד):

אתה לא שמח?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא, אני מצטער, הייתי שמח אם רוב הכנסת היה מצטרף לדעתי.

אמנון לין (הליכוד):

אמרת שאתה עושה לוקסוס: אתה מקבל קונצפציות בהנהגה שאנו נצטרף.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא. אני קובע קונצפציות לאחר הערכות מצב המתגלות ריאליסטיות, אלא שאתם, או המערך, תצטרכו לבצע את הרעיונות שלנו בניגוד לרצונכם ובדרך מלאת חתומים. אם הייתם מאמצים קונצפציות אלה מומן, היה הרבה יותר קל. אין לי כוונה להיות "איבערחס", הייתי מעדיף להיות חלק מקונסנטוס שבו כולם חושבים כמוני.

כיום ברור היטב שהבעיה הפלשתינאית הופכת לב-עייית המפתח לפתרון התסבוכות המדינית השוררת בין

מתנהגת כאילו הופקדה עליידי ההשגחה עליונה לעשות את כל המעשים כדי שאחרוני ידידינו יברחו מאתנו. אכן איום וגורא להיווכח איד ממשלה שתומכת להתחיל בתהליך של עשיית שלום, ולוא גם בנוסח קמפ-דייוויד, מפקירה את ההזדמנות ההיסטורית במדינתה. ראש הממשלה הזכיר לפני שנה בכנסת את ז'בוטינסקי שגרס כי יש לתפוס את פורטונה בציציות ראשה. במדינתם כי אתם משמטים את פורטונה ועושים את כל מה שאפשר כדי שמהר ככל האפשר נמצא את עצמנו מבודדים ככל האפשר.

אין זו הצעת אי-אמון אבל, לפי דעתי, בעקבות החלטת מועצת הבטחון ובעקבות בידודה של ישראל, הדבר הכי-בריא שהכנסת הזאת יכולה לעשות היום הוא להביע אי-אמון לממשלה הנוכחית.

היחיד ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחברת-הכנסת אלוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש אומרים שצריך ללמוד מההיסטוריה ויש אומרים שאף אחד אינו מסיק מסקנות ממנה. אבל תורשה לי אנאלוגיה. לפני יותר משלושים שנה, ביום י"ד בכסלו תש"י, 5 בדצמבר 1949, נמסרה בכנסת הודעה של ראש הממשלה דאן, מר דוד בן-גוריון, על ירושלים. עמד אז להתקיים דיון באומות המאוחדות על ירושלים ובטריטוריות דיון זה נמסרה הודעת ראש הממשלה אשר אליה הצטרפו כל חברי הבית ואשר אמרה ברורות: ירושלים הבלתי מחולקת היא בירת מדינת ישראל וכל מזימות אשר ינסו ליוזם נגד זה, מי שלא יתיר, יהיו לאל. אני רוצה להדגיש במיוחד את נאומי של חבר-הכנסת ריפתין המנוח, שדיבר בשם מפלגתו, מפלגת מפ"ם, שהיתה אז באופוזיציה אם אינני טועה. הוא תבע אז ממסדרות הארץ להביע הסכמה לסיפוחה של ירושלים הבלתי מחולקת, ואני מדגיש "ירור" שלם הבלתי מחולקת". שבע ימים לאחר מכן נמסרה הודעה נוספת של ראש הממשלה דאן. ההודעה היתה על העברת הכנסת והממשלה לירושלים. עצרת אר"ם החליטה תוך שבוע זה, ברוב גדול, על שימת ירושלים תחת משטר בין-לאומי. בתגובה לכך הודיעה הממשלה, והציגה טרפה אליה שוב הכנסת, כמעט כולה, על העברת הכנסת והממשלה לירושלים. נקבעו עובדות. ושוב יורשה לי לציין עמדת מפ"ם מפי נציגה יצחק בן-אהרן אשר הכריז על התייצבותו לימין הממשלה במדיניות ובמעשים. ואני להבטיח את ריבונותה של מדינת ישראל על ירושלים הבלתי מחולקת.

מדינת ישראל היתה עדיין צעירה למדי. עדיין לא התנסתה בכל אותן מלחמות עם ארצות ערב. עדיין לא הצליחה להוכיח את עצמתה. מצבה הכלכלי היה בכי רע והאר"ם היה בשיא תפארתו; עדיין לא היה לפניו כל איום כשלונות אשר במשך השנים הרבות נכשל בהם. וארצות-הברית עדיין לא הוגיחה ידידים השכם הערב, עדיין היה אמון בה ועדיין היו כוחותיה עמם. בריטאניה עוד היתה גדולה. ומדינת ישראל הצהירה, הצהירה ועשה תה, הצהירה ופעלה. היתה לה מדיניות והיו לה מעשים. מדיניותו כן ומעשיה אלה הוכיחו את עצמם. אותה העזה להעביר את הכנסת ואת הממשלה לירושלים בניגוד לעמים ומדינות אשר הסתמכו על החלטות בינאום ירושלים היא

ישראל למושבה של מצורעים מבחינה פוליטית — ברוך השם יום יום, עדיין לא מבחינה רפואית.

כדי להתמודד עם התופעה הזאת, האובייקטיבית, כדי לעשות הערכת מצב פוליטית מפוכחת, יש שלוש דרכים לממשלת ישראל. הדרך האחת, ואני ממליץ עליה, גורסת שעלינו להשתלב בתהליך. אם פתרון הבעיה הפלשתינית אית הוא בעיית מפתח, יש להשתלב בו ולומר: אכן, אנחנו מוכנים עקרונית לפנות את הגדה המערבית ורצוננו-עוז כדי שבשטחים אלה תינתן הזדמנות לפלשתינאים להגשים את זכותם להגדרה עצמית. אני מסכים שניתן לפרש זכות זו לכאן ולכאן, עליידי הקמת מדינה עצמאית לגמרי או רפובליקה אוטונומית בקונפדראציה עם ירדן או רפובליקה אוטונומית בקונפדראציה עם ירדן וישראל. ישראל צריכה להביע גם נכונות להסכים לוותר על חלק ממזרח-ירושלים, תוך שמירת אחדות העיר, לפחות את אחדותה המוניציפאלית. ממשלה שתנקוט קו כזה תחיש את תהליך השלום וגם תוציא אותנו מהבדידות הבינ-לאומית הנוראה שאנחנו שרויים בתוכה.

האזנתי לדברי חבר-הכנסת פרש. הוא כמעט יצא בשירה, בריקודים ובשמחה, בהצהירו כמה טוב שאנחנו לבד ובהדגישו שנאמנה-הנצח לעם-הנצח. "א גרויסע גדולה". אתגר יהודי חדש, שישנאנו בהנאה. אם אין בזה מאוויכס, אני לא יודע מה יש בו.

אתם תגידו שעל הדרך המדינית המוצעת עליידי אין קונסנסוס. אני מעריך שגם את תתנגדו לדרך הזאת סופ"ם כש שהמציאות האובייקטיבית תאנוס אתכם בכיוון זה, וראש הממשלה ימצא את עצמו עושה את העבודה כאילו כפאו שד בהשיגו שלום פחות טוב בעתיד הרחוק יותר ממה שניתן להשיג בעתיד הקרוב על-פי הדרך שלי.

הדרך השנייה, אילו היתה לכם שכל, אילו היו לכם סממני שכל, היא לשבת בשקט, לנסות להתעלם מהמצב, לנסות ל"שחק" את ישראל הרועשת שאינה שמה לב לאחרים. מה זאת אומרת? להקפיד התנהלויות, לנסות לבצע את הסכמי קמפ-דייוויד בגדה המערבית וברצועת עזה ולקיים השגה בחירות לרשות הממשל העצמי הפלשתינאי. לשם כך צריך לוותר קצת, נדמה לי ששר החוץ הקודם ניסה ללכת בכיוון זה והיוזר על פתחו של חבר מועצת אש"פ מ"ר נאטשה. דרך זו היא נסיון לפעול בשקט, "לא לעשות גלים", ובדרך זו לנסות ל"משוך" זמן. שיטה זו יותר יעילה מהדרך השלישית. היא מנסה לדחות את הקץ — לא את הקץ אלא את השלום, לצערי הרב. היא מאפשרת לכם להיראות יותר מכובדים.

הדרך השלישית, שאתם בחרתם, היא הגרועה ביותר. האפשרות הבלתי-נסבלת ביותר. במצב האובייקטיבי הקיים, לעלות להתנהלויות בומבאסטיות לאלון-מורה, להר-כביר, לאריאל — ופה אני מאשים גם את שר הבטחון — ל"חברון פוקא" ול"חברון תחתא", להעלות מן האוב את מעלה-אדומים, להתריס נגד כל העולם ולהתריץ את מגעי החיכוך עם האוכלוסיה הערבית, לעשות דבר כזה — יסלח לי כבוד ראש הממשלה, אני לא אוהב את המונחים האלה — זה שגעון. כמעט נדמה לי שתולי מחלת הרדיפה שולטים בארץ.

כאשר אתה — כבוד ראש הממשלה — מדבר על השואה אני מבין אותך. אבל אם אתה כל כך פגוע מהשואה וכל כך מושפע ממנה, אולי צריך לבחור מנהיגות מדינית אחרת, שהשואה אמנם כואבת לה, אבל היא מסוגלת להפיק ממנה לקח ראצינאלי. הממשלה הזאת

כל צפונותינו וסודותינו בפני אנשי מודיעין של מעצמה וזה אשר רק לפני שנים מועטות הקיזה את דמנו ושרא-
 שיה מתבטאים בריש גלי שהם מקווים שמדינת ישראל,
 מדינת קטנה זו לא תוכל להתקיים זמן רב

אנחנו, במקום מדיניות ברורה וחד משמעית, מסתפ-
 קים בהצהרות חיוורות אשר מאתורות אין מעש ואשר
 אין אנו אף מעזים להביא אותן בצורה הראויה בפני
 העולם ולהסביר אותן. הייתכן אבסורד יותר גדול מאשר
 מדינת ישראל במצבה הבין-לאומי כיום, מדינה ללא שר
 חוץ במשך חודשים? אף אפילו מי שירכו את הצורך
 בהסברה, בשיכנוע ובמשא-ומתן עם ראשי מדינות
 אחרות — — —

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
 מדוע צריך לפרסם בגוויים? הרי אתה אומר שלא
 חשוב מה שהגוויים חושבים.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 — — — בנסיון להידבר, להקנות חריפות של
 הצהרה.

חברי-הכנסת טולידאנו, אתה יכול לפרש אותי איך
 שאתה רוצה. אני חושב שצריך להסביר.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
 לגוויים?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 בהחלט. אבל אני חושב שצריך גם לעשות. אתה
 חושב שצריך לתת לגוויים לעשות מה שהם רוצים. בזה
 חלוקי הדעות בינינו.

בשולי עמוד פנימי בעתון אנחנו קוראים דברים
 חמורים מאוד. הידיעה אומרת, ואני מצטט: "במסגרת
 צימצומי התקציב יקצץ משרד החוץ בסעיף ההסברה,
 מסר מנכ"ל משרד החוץ מר יוסף צ'חנובר לוועדת הכ-
 ספים שדנה בתקציב המשרד", והוא מוסיף ואומר שה-
 משרד סובל כבר היום מתקציב הסברה קטן וההסברה
 תקוצץ במידה נוספת.

אינני יודע אם יש עוד ערך לקרוא לממשלה שתקח
 את עצמה בידים ותתחיל להפעיל מדיניות פעילה, שלא
 רק תכריז אלא גם תפעל ותדאג לכך שתדבר בקול ולא
 בקולי קולות הנותנים יד לכירסום עמדתנו. אם יש ערך
 לפניה זו הריני פונה ומבקש זאת מעל במת הכנסת.
 אם אין ערך לפניה זו אין לדעתי ברירה אלא שממשלה
 זו תכיר כי אין היא יכולה לשלוט במצב ותחזיר את
 המאנדאט לעם.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני, ואחריה
 — לחברי-הכנסת גדעון האוזנר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
 אדוני הושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין חלוקי
 דעות בבית הזה שההחלטה שנתקבלה באו"ם היא החלטה
 חמורה כלפי ישראל. אבל להאשים את העולם בצביעות
 או בכך שהם אינם רודפי צדק אלא רודפי אנרגיה? והאם
 הצורך באנרגיה הוא פחות לגיטימי מהפלישה לשני בתים
 בחברון? מה לא לגיטימי בעניין הזה? אנחנו כרעסים
 על ארצות-הברית שהצטרפה להצבעה. מי עשה את הפרו-
 בוקאציה הזאת? מי הזמין את זה? מי הגורם שהפך את
 ירושלים, את חברון, כל גבעה קירחת ביהודה ושומרון

אשר הוכיחה את עצמה. נשאל נא מה המצב כיום. האם
 היום אין אנו מצווים גם כן לעשות מעשים, מעשים
 מוכיחים וחד משמעיים? חוששני שהיום מפחדים מכל
 קול עלה נידף שמא יאמרו הגוויים. פעם אמרו שלא חשוב
 מה אומרים הגוויים; חשוב מה עושה ישראל. ואילו היום
 השתנה המצב. ישראל אומרת והגוויים אומרים. ואם אלה
 ואלה אומרים, הרי נראה שכוחם של הגוויים גדול יותר
 כשישראל איננה מעזה לעשות ואומרת יותר מאשר
 עושה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
 ומי מממן את ישראל אם לא הגוויים האלה?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 גם אז מימנו בצורה זו. אז מימנו יותר. אז גם היה
 המצב הכלכלי יותר קשה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
 זה היה אחד המשפטים האומללים של בן-גוריון
 כשאמר מה שאמר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
 — — — ולמה עשה את ההיפך?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 הוא לא עשה את ההיפך. הוא עשה מה שאמר. הוא
 העביר את הכנסת ואת הממשלה לירושלים.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
 אז למה הוא עזב את סיני?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
 הדבר החמור ביותר היום הוא שישראל איננה
 מדברת בלשון אחת ואחידה. מי יתן לנו שבהם
 מפי"ם האופוזיציות תתמודד בממשלה, במדיניות ובמ-
 עשים; מי יתן לנו ימים שרק רק"ח תעז בקול ענות חלו-
 שה לדבר על דבר אחד, שהיא מתנגדת לשלטון עבדאללה
 על חלק של ירושלים, אז לא העזה לומר יותר; מי יתן
 לנו ימים שבהם הממשלה תדבר בקול אחד ואחיד.

כשהמצב הינו היום כפי שהוא, שבתוך הממשלה,
 בדיונים פנימיים בממשלה, מצדדים את עמדת ארצות-
 הברית; כשבאים ואומרים שבנו האשם על ההידרדרות של
 עמדתנו בזירה הבין-לאומית והאשם הוא בכך שתענו
 לומר שחברון היא נחלתנו ושיש מקום להתנחלותנו בה
 ושאין אנו מוכנים להסתלק מיהודה ושומרון ושאין אנו
 מוכנים להתקפל; ואם בתוך הממשלה חושבים כך ומדב-
 רים על כך, ולא רק מדברים על כך אלא גם מדליפים
 דברים אלה בריש גלי לכל אמצעי התקשורת וכאשר
 הכרזה על"רגע של אמת" שבאה לפקפק בצידקת עמדי-
 תינו היסודיות הינה שחורה עוברת לסוחר בכלי התק-
 שורת, מה תימה שזאת עמדת ארצות-הברית ושזאת
 עמדת מועצת הבטחון, עמדה שבאה לידי ביטוי בהחלטה
 האחרונה הנדונה כעת? מה פלא שאנגליה וגרמניה,
 צרפת ובלגיה ואירלנד ובעקבותיהן חוששני גם מדינות
 אירופה המערבית האחרות דוגלות וידגלו בעצם בהקמת
 מדינה פלשתינאית ואף בחלקה המזרחי של ירושלים?
 למה לא יחשבו העמים והמדינות כפי שחושבים אם הם
 יכולים למצוא להם אסמכתה לא רק בין יהודים אורחי
 מדינת ישראל, לא רק בין חברי כנסת, אלא אף בין
 שרים? למה לא יחשבו כמו שחושבים אם יש שרים
 שחושבים, כנראה, שהגיעו כבר ימות המשיח והם מגלים

הברית, שאנחנו זקוקים לה למים, ללחם, לקיום ולבטחון — אין לכם מה לעשות שם. אם עכשיו לא תפרשו ולא תצביעו נגד הדבר הזה יהיה לכם הדבר הזה לדראון עולם.

שמואל פולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
אבל הכיסא יישאר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
שום ערך אין לכסא הזה. אנחנו עומדים עכשיו לא בפני עניין של משחקי כוחות ועניין של ישיבה ולא עניין של תקציב זה או אחר, אפילו לא שיקום שכונה זו או אחרת. הממשלה קבעה שאין כספים לאף ישוב אחד בארץ. ליד נאות הכיכר יש מים וקרקע והממשלה לא הקציבה שום כסף אף לא לבית אחד. גם ביהל אין מקום לאף בית. פנתה אל ראש הממשלה התנועה הרפורמית שנותנת הון לארץ הזאת. הוא התייחס אליהם כאל אנשים מיוזרים, כאילו הם "הכושים העבריים" או משהו כזה. הוא בכלל לא ענה להם. לכל זה אין תקציב, רק להתיישב בשני בתים בתוך חברון, וזאת בימים שבהם מנקים את העיר העתיקה מכל ערבי כי אומרים שכל עדה רוצה את החממה שלה ושוואלים למה הערבים נדחקים שם פנימה. האם לפני חמישים שנה היה ביפו בית יהודי? האם אנחנו רוצים שהכול יחזור למצב שהיה לפני חמישים שנה? זכויות היסטוריות. כל העולם השתנה במשך חמישים השנה האחרונות. שום תקציב של הסברה, שום מיליארדים, אפילו יקחו את כל תקציב המדינה ויהפכו אותו לתקציב הסברה, לא יצליחו לשגע את העולם ולי- הסביר לעמים החפשיים, לאנשים שהשתחררו מאימפריות, אחרי מהפכות, שיש להחזיר את העולם למצב שהיה לפני חמישים שנה, למצב של מתן בעלות רק למי שחזק.

אדוני היושב-ראש, על שלושה רגזו ארץ וארבעה לא תוכל שאת. שניים מהם: עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. זו הפעם הראשונה שאנשים אלה-מרגישים תחושה של כוח, של צבא, ובכוח הכוח הזה הם עושים דברים שכולם הרס ושאינו בהם אף לא מידה קטנה של תבונה. אומרי לנו כל הזמן רשע הממשלה הנגזר אחרי השר אריק שרון: הוא גיבור צבאי, גיבור לאומי. אנחנו עברנו לעידן של שלום ומי שהיום מהלל, משבח ומכתיר את הכוח כדבר עיקרי לניהול המדיניות שלנו הוא ובעל הכוח צריכים ללכת. אני מצטרפת לכל מי שאומר שהיום צריך להצביע אי אמון לממשלה ובשום אופן לא לתת לה את הקונסנסוס המבוקש, לא לקפוץ "דום" ולא לשיר מארסיליות כל אימת שמישהו מגנה אותנו על מעשים מגונים שעושה הממשלה הזאת.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גדעון האוזנר, ואחרי — לחבר-הכנסת אסף יגור.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לנו היום ויכוח נוקב כלפי חוץ אך גם דין ודברים כלפי פנים. כלפי חוץ ייאמר כי העם בישראל דוחה כאיש אחד את המדינה האנטי-ישראלית במסד של תאומות המאחדות שראוי לכוננו כיום "מועצת אי הבטחון". תוך כדי משא-ומתן לשלום כולל שצריך לקבוע את עתיד השטחים בהסכמה מירבית באה אותה מועצה ונוקטת עמדה המזדהה עם הקיצוניות שבעמדות יריבינו כאשר ידוע להם היטב

וכל רחוב פנוי בשכם לשווי ערך? ממשלת ישראל היא זו שהפכה את שני הבתים בחברון כשווי חשיבות לעיר ירושלים וממילא נתקבלה אותה החלטה והדברים הולכים ומחמירים. האם התשובה החמורה של הממשלה היא בהופעה של ה"חתן" שראינו אתמול בערב בכלי תקשורת ב"בית הדסה" בחברון כשהוא אומר לכל העולם: "נה לכם, מצפצפים עליכם, אנחנו ניקח וזה שלנו"? ההרגשה שלי היא כאשר שמעתי שראש הממשלה רוצה לקבל פה קונסנסוס נגד ההחלטה באומות המאוחדות ובעד המדיניות שלו היא שאנחנו מתחילים להתנהג כילד מפגר, חסר עכבות, המלכלך בכל אשר יפנה, על ימין ועל שמאל, ורוצה שאינו אחות רחמניה המתהלכת עם יעה תאסוף אחריה את הליכלוך. אחרת אי-אפשר להבין מדוע הממשלה חושבת שמותר לה לשבור כל גורמה, לתבוע — בניגוד לכל חוק ובניגוד לשכל הישר — החזרת מצב שהיה לפני חמישים שנה או לומר: כולו שלי, גם שלי וגם שלכם. אין קונסנסוס בדברים האלה מפני שהממשלה הזאת, למרות הממשלה, החכם, הנבון היחידי שעשתה, המעשה של הסכם השלום, נוהגת כמת-אבד. אבל מתאבד יודע מה הוא עושה והממשלה הזאת אינה יודעת מה היא עושה.

שמואל פולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

מתאבד מתאבד את עצמו. פה מאבדים את כולנו. מה אנחנו אשמים?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מאבדים את המדינה, מסכנים את שלומנו, מומינים כל יום פרובוקציה נוספת. צר לי שהממשלה אינה יושבת פה כל הזמן. זו השיטה של הממשלה. היא מצפי-צפת על העולם, על אזרחי ישראל ועל כנסת ישראל.

אורה נמיר (המערך):

יושב כאן שר הבטחון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

השר הזה איננו מייצג את השיטה הזאת, למזלנו. הרושם שלי הוא שהוא גם לא משמע את דברי ראש הממשלה וחסך לעצמו — — —

הלל זיידל (הליכוד):

את נותנת לו קומפלימנטים. את מזיקה לו בכך.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אולי צריך להשמיע אותה על-מנת שימצא חן בעיני השוטים והמתעצעים בארץ הזאת.

אני שמחה שיושבים פה באולם שני אנשים שהם חברי המפלגה הדמוקרטית — כך היא קוראת לעצמה — חבר-הכנסת היושב-ראש בנימין הלוי וחבר-הכנסת שלמה אליהו. אני מבקשת אתכם, תגידו ליושב-ראש שלכם, סגן ראש הממשלה, שאם בכלל, כל חייו, היתה לו שעה אחת טובה שבה יכול היה להיטיב עם ישראל הרי זה היום, להודיע שאתם עוברים את הממשלה הזאת וגורמים לפירוקה. אין היום דרך אחרת להציל את המדינה מאשר לפרק את הממשלה הזאת. ניתן לעשות זאת אם תפרשו את הממשלה. אין לכם מה לעשות שם. הכול בניגוד לכל מה שאמרתם. אם אתמול יכול היה עם ישראל לראות את הפרובוקציה כלפי כל העולם בטלוויזיה כאשר השר דוד לוי הסתובב עם כל הבריונים ואמר שזאת תשובתה של ממשלת ישראל לעולם כולו ולא רצות-

אולם גם כאשר אנו מפנים את עיקר ביקורתנו היום כלפי חוץ לא נוכל להתעלם מהנעשה בבית פנימה. הממ"שלה חייבת להטות אוזן למה שאומרים לה הדוברים מספסלי האופוזיציה כי חלק גדול מהעם, ייתכן שרובו, חושב כך. לא הזכות להתנחל בכל חלקי ארץ ישראל עומדת לדיון ולא על כך הוויכוח. הוויכוח הוא על הכרעות ועל הביצוע.

אתעכב הפעם רק על הצד המעשי של מעשי הממ"שלה. הרי אין כלל אפשרות ריאלית לשנות בעתיד הנראה לעין את מפת יהודה ושומרון על-ידי הקמת רצף של ישובים יהודיים. אפילו אלה החושבים שהדבר רצוי ואני אינני נמנה עמם — אינם יכולים להשלות את עצמם שהדבר גם אפשרי. לכל היותר אפשר יהיה להציב מדרך כף רגל פה ושם, ללקט מספר דוגמאים זעיר פה ושם ולהקים תרנים להנפת דגלים. לא זה ימנע את הקמתה מדינה פלשתינאית. ישובים שיהיה בהם רצף התיישבותי לאפלים ולרבבות לא נשיג. את חברון העיר לא נהפוך לעיר מושבת יהודים, לא על-ידי ישיבת הסדר ולא על-ידי יישוב שני בתים. אם כן המצב ואם זו המציאות שאסור להתעלם ממנה, לשם מה ההכרעות והפעולות הנואשות שהממשלה דבקה בהן? מה השגנו בכך עד עכשיו? השגנו בידוד בין-לאומי שלא היה דוגמתו; השגנו ניכור מרחיק לכת עם ארצות-הברית, עד כדי קרע מסוכן; ומעל לכול, השגנו פירוד חמור בעם שצריך ללכד אותו למשימות חיוניות באמת, חיוניות לעתידו.

מי שקורא, כמו דוברי הליכוד, לאחדות העם חייב להאזין גם לדבריהם של אלה המסתייגים מהודעות ומפעולות שלפי הכרתם העמוקה גורמות לנו נזק לאומי כבד. הממשלה כבר עשתה כל מה שיכלה בשביל "גורש אמונים" ויותר מזה. תפסיק לפחות מעכשיו מעשים ודי-בורים שחלק כה גדול של העם מסתייג מהם לחלוטין. קונסנסוס לאומי רחב אכן חיוני בשעה גורלית זו, אך הממשלה היא הפוגעת בו ומונעת אותו.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אסף יגורי, ואחריו — לחברת-הכנסת גאולה כהן.

אסף יגורי (יעד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדיון שאנו מקיימים היום בשני תחומים — החלטת מועצת הבטחון של האום והנושא של תפיסת הבתים בחברון או המשך ההתנחלות — אין צורך לדעתי להשיב על השאלה האם מדיניות זו שלנו מבודדת אותנו בין עמי העולם כמו שאין צורך להשיב על השאלה האם נוצר קרע עם יהדות העולם שאנו כל-כך חרדים לשמור על קשר אתה וגם אין צורך לעסוק בשאלה האם נוצר בקע בעם בישראל כפי שיש הגורסים כך. אני חושב שזאת זכותנו להתנחל בכל חלקי ארץ-ישראל, לרבות חברון. השאלה היא: מה חיוני, מה הכרחי, מהו צד התפוסה? אינני בטוח שדווקא אלה הגורסים התנחלות רחבת ממדים יוכלו להצדיק תפיסת שני הבתים בחברון. לא מאלה תבוא לנו הבשורה ואם נצטרך לשים עליהם גדר חיללים שישמרו עליהם ודאי שזה נוגד את דרך ההתנחלות ואת דרך ההתיישבות שלנו. אני חושב שהגישא שהיתה במשך שנים במצב ישובים היסטוריים וערים שישבנו בהן בעבר מקימים קריות, שכונות וערים ישראליות היא הגישה הנכונה והיא אכן הוכחה את עצמה. כך צריך לנהוג גם במקרה של חברון.

שאנו עתידים לחדות על הסף את תביעת פיגוי הישור"בים שהוקמו כחצי בטחוני וכי לא ניכנס לכל שיחות שהן על שיסועה של ירושלים. האו"ם דוחף בכך את ארצות ערב להקצנה המרחיקה כל פשרה הכרחית ודוחף אותנו להתחפרות בוקשה מול הקצנה זו. עמדה זו נוקט האו"ם בנושאים השנויים במחלוקת בינינו לבית ארצות ערב. הדבר חמור עוד יותר כי הנושא שהועלה במועצת הבטחון, דהיינו נושא חברון, לא הצריך כלל קביעות חד צדדיות, כוללניות ועוינות כאלה. מועצת "הבטחון" אפילו לא התאפקה עד סוף חודש מאי שנה זו שהוא המרעד הקבוע לסיום השיחות בנושא האוטונומיה אלא הודרה להכריו, כבר כעת, הכרעות שיש בהן כדי לחרוץ את גורל השיחות לכשלוך. מועצת "הבטחון" היא כיום מכשול נוסף בדרך לשלום. שומרי הבטחון הבין-לאומי קיבלו על עצמם אשמה חמורה על-ידי צעד מדהים וחסר אחריות זה המוכתב על-ידי אנוכיות קצרת ראות. הם לא ישיגו לאורך מיים על-ידי החלטה זו את הנפט המיוחל והזול כי הסחטנות הבין-לאומית תגדל ותלך. כך דרכה של סחטנות מאז ומעולם. אך בוודאי ישיגו על-ידי החלטתם יצירת מחסום נוסף בדרכה של ישראל לשלום כולל.

ישראל לא תיסוג בעניין ירושלים, לא תפרק את הישובים החיוניים לבטחונה ולא תיכנע בעניינים שחיה ועתידה תלויים בהם.

יש להזהר את הקהילה האירופית מפני עמדות והתלטות העלולות לדחוף את האזור למלחמה. הודעותה עם אש"פ תכבד ללא נושא על מצרים ועל ארצות ערב אחרות באזור הנוטות עדיין לפתרון של שלום והמסתייגות מהטרור. התייצבותם של ראשי הקהילה האירופית מאחורי אש"פ פירושה הפקרת האזור לסכנות שאי-אפשר להתמיר בתיאורן. עמדת הקהילה האירופית מאכזבת וקשה שהרי היכן אם לא באירופה צריכים לעמוד לדורות זכר השואה ולקחי הסחטנות והתקפנות הבין-לאומית?

יש לנו דין-דברים מכאיב עם ארצות-הברית. גם אם נקבל את התנצלותו של הנשיא קארטר בדבר "תקלה בתקשורת" שאירעה לממשל האמריקני ברור שטעות זו היתה אפשרית רק מפני שכל הנוגעים בדבר האמינו שהם מבטאים בדבריהם את עמדת הממשל. אילו סבר מוכיר המדינה מר ואנס או השגריר מקהנרי כי קיים ניגוד בין הצבעתה והכרזתה של ארצות-הברית במועצת הבטחון לבין המדיניות הנקטה על-ידי הנשיא בוודאי לא היו נתפסים לכל טעות. אמריקה היא מדינה מסודרת ודובריה מגשימים את מדיניותה. "תקלה בתקשורת" היתה אפשרית רק משום שהגורמים הראשונים במעלה שם היו משוכנעים שעמדותיהם אכן מבטאות את כוונת נשיא ארצות-הברית. ראוי להזכיר שאין זו הפעם הראשונה ש"תקלת תקשורת" עם שר חוץ אמריקני מביאה עלינו צרות חמורות. בשלהי מלחמת יום-הכיפורים אירעה "תקלה" כזאת לקיסניג'ר במוסקבה כאשר גמר שם עיסקה עם הסובייטים לסיום מידי של המערכה בלי להודיע לנו על כך מאומה. ההסבר היה: "תקלה במכשיר". התוצאות הכבדות והחמורות לישראל מתכתבים אמריקני סובייטי זה הן נחלת ההיסטוריה. אנחנו זכאים לקרוא לידידתנו, ארצות-הברית, להוסיף לתת יד לקידומו של תהליך השלום מתוך הבנה לצרכיה של ישראל. עדיין יכולה ארצות-הברית לגרום לכך שמה שקרה במועצת הבטחון יישאר בזכרון כאפיזודה מכאיבה בלבד.

אסף יגורי (יעד):

אני חושב שהגיעה העת למעשים, למעשים במקום דיבורים, לפעולות במקום הכרזות, אבל בהתאם לכך חנו המעשי והמציאות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה הם המעשים?

אסף יגורי (יעד):

אילו יכלה הכנסת לקרוא היום לאותה תנופת התיישבות שעשתה המדינה או התנועה הציונית בטרם מדינה, אילו יכולנו לגרום לכך שיהיו יותר גרעינים בנח"ל ובתנועות הנוער, אילו יכולנו להעמיד יותר משאבים לרשות ההתיישבות הזאת — זה המעשה שצריך היה להיעשות, לכך צריך היה לקרוא את העם.

אדוני היושב-ראש, אסור בהזדמנות זאת לפתוח במדיניות בלתי שקולה ושאינה קשורה בתכנית אמיתית וריאלית כפי שמתחייב מצרכי הבטחון של ישראל. אנחנו מעוגנים במציאות הישראלית, יודעים בהגדרות שונות, כל אחד לפי מצע מפלגתו ותנועתו, מה הם צרכי הבטחון. זה צריך להנחות אותנו בתפיסתנו ובראייתנו גם כשאנחנו דנים בנושא ההתנחלויות. אני חושב שיש לנו מצוקות אמיתיות והמצוקה האמיתית שלנו היא שזמן רב מדי השלכנו את ייבנו על ארצות-הברית. האמנו שאם חתמנו על הסכם עם קארטר כצד שלישי לאותו הסכם עם מצרים, ממנו תבוא איזו שהיא ישועה, תמיכה, הסדר, התאכזבו וצריך להסיק מכך מסקנות. אני חושב שאין להשליך עוד את ייבנו על מקור שפועל בעיקר לפי איזו טרסים אמריקניים מובהקים ומתעלם מהתחייבויות אחרות שלו.

אני חושב שהיום זו הזדמנות נכונה למדינת ישראל, באמצעות כנסת ישראל המקיימת היום דיון בנושא זה, לא לקפל דגלים ולא להצטמצם ולא להכות על החזה של עצמנו אלא לצאת בתנופת הסברה, בתנופת חיפוש ידדים, לגשת גישה ריאלית אמיתית למצוקות הבטחון וההתיישבות בהתאם לכוח האמיתי והריאלי שיש לנו.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת משה דיין.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעולם לא היינו מבודדים כל כך כמו בימים שוויתרנו כל-כך. המדיניות המסורתית של המערך אשר האמינה שוויתורים מביאים שלום היו לה סיבות היסטוריות. ב-1948 השלום לא אמר שאנחנו מוותרים על ארץ ישראל, שארץ ישראל אינה שלנו אלא שאנחנו מוכנים לוותר על ארץ ישראל שלנו כדי להשיג שלום. מאחר שלא הושג או שלום ורצו להשכיח את כשלונו המדיניות הזאת השכיחו גם את ארץ ישראל. ראש הממשלה הנוכחי קיבל את השיטה הזאת שהיתה או, לזכות המערך אני יכולה לומר שבכל זאת לא בכל מחיר הם הנהיגו אותה. אך ראש הממשלה הנוכחי קיבל אותה על קרבה וכרעיה. הוא שתמיד אמר היחיד שהוויתור שבעצם הערבים רוצים הוא ויתור על מדינת ישראל כולה, הוא שקיבל את הקונצפציה הזאת וכמובן קיבל גם את תוצאותיה, וכמו שהוא ויתר הרבה כך יהיה פחות שלום.

ארצות-הברית מעולם לא הסתירה את דעתה ביחס להתנחלויות, ביחס לירושלים. ואנחנו יודעים גם את

יחד עם זה אינני מבין את רוח הנכאים השוררת כאן בכנסת. מדוע צריך להוריד פרופיל? מדוע להפסיק את כל ההתנחלויות, גם את אלה הבטחוניות? מדוע יש חברי כנסת שמודרנים להכות על חיינו ברגשי אשמה, כאילו אנחנו אשמים, בכול אנחנו אשמים, כאילו הכול היה תלוי רק בנו? האם לא חתמנו על הסכם עם מצרים? האם לא מילאנו את כל ההסכם במלואו גם בנקודות הכואבות והקשות? יש גם בתוך הבית, בין חברי הכנסת, כאלה שרוצים לקפל בהזדמנות הזאת את הציונות. יש כאלה שגומה להם שאם מגייסים את הפריץ או בא חרונן הקוצץ. אבל יש עוד כאלה בינינו שנבהלים אפילו מנביחות כלבו של הפריץ. אל כאלה לדעתי לא צריך להתייחס ברצינות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נשאר לנו לסמוך בעיקר על עצמנו. זו אמת עתיקה ונכונה. ולכן אינני חושב שצריך להתקפל ולקפל את הדגלים ולהכות על החזה. היו ימים בשוב העברי בארץ שהוחלט ללכת ליישובי חומה ומגדל ועשו זאת; היו ימים שהחליטו לה"עלות 14 ישובים בנגב ועשו זאת; היו ימים של עלייה גדולה, הכול בטרם מדינה, בטרם אמצעים ממלכתיים. הבעיה שהיתה אז, והיא קיימת גם היום, זו השאלה המרכזית, של מאגרי הכוח הריאלי שיש לנו, מה יש באמת בכוחנו לעשות. לא להכריז, לא להצהיר, אלא לעשות. יש לנו בעיה עם מאגרי העלייה הריאליים; יש לנו בעיה עם מאגרי תנועות הנוער והגרעינים להתיישבות, התיישבות אמיתית; יש לנו בעיה של מצבורי העוצמה הכלכלית; יש לנו בעיית הנושא האנושי. אלה הבעיות שלנו. אילו היו לנו יותר יהודים, יותר משאבים, יותר גרעינים להתנחלויות, אני הייתי תומך, יחד עם רבים אחרים, בתנופה הרבה יותר גדולה. וזאת באמת היתה צריכה להיות התשובה האמיתית למצוקות הנוכחיות שלנו. אבל צריך לדעת מה כוחנו המעשי, הריאלי.

אינני חושב שיש מקום להלין על פסק הדין של החלטת מועצת הבטחון מ-1 במארס 1980. שוב אין זה מוסד שמסוגל לעשות צדק, ודאי אין צדק לישראל. זהו מוסד שנושא את דגל הפגיעה בישראל והוא מוביל כמעט את העולם כולו נגדנו. מה שהפתיע — ובכך יש הפתעה — זה הנוסח החרף והקיצוני של ארצות-הברית. זו הפרת האמנה והאמון בינינו לבין ארצות-הברית באמ"צעות ובראשות של הנשיא קארטר. הממשל הזה כפי שבא לידי ביטוי בהחלטה הזאת, עם ההסתייגות המפוקפקת, אינו ראוי שנאמין בו עוד. ואילו היה באפשרות של הכנסת להביע אי אמון לקארטר אני הייתי מציע לעשות זאת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

הלוואי שנצליח קודם כול להביע אי אמון לממשלה הזאת.

אסף יגורי (יעד):

אתה תביע אי אמון למי שאתה רוצה, חברת-הכנסת וירשובסקי. מה שחשוב ברגע זה הוא לנהל מדיניות ומדיניות צריך לנהל לפי הכוח הריאלי שיש לנו ולפי האפשרויות שלנו לממש אותה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

כל עוד הממשלה הזאת יושבת אין מה לדבר על מדיניות.

שם, עולה למעלה, ומה קורה למעלה? — כאשר למטה אומר אותו שם שממשלת ישראל מושיבה יהודים בחברון, קומה אחת למעלה יש חיילים ששומרים על נשות "הדסה" שלא תתישבנה שם. עד היום — כל ערב, למטה, מסביב, על הגג — שומרים חיילים על נשות "הדסה", לא כדי שתתייבנה שם אלא כדי שתצאנה משם. תיאטרון אבסורד כזה עדיין לא נברא, וכבר לא לדבר על המדיניות של קניית קרקעות: במקום להיות מדינה ריבונית, במקום לעשות הסדר קרקעות ורישום של מה ששייך למדינה על שם המדינה ומי שיש לו טענות יבוא ויאמר מה שלו ומה לא שלו היא הופכת לסרטור קרקעות בשטח. איזו ריבונות? מה שצריך לעשות בגלוי היא עושה בחשאי ומה שצריך לעשות בחשאי היא עושה בגלוי. וכבר לא לדבר על כך שהיא בעצם מצדיקה את עמדת אויבינו שאנחנו יכולים להתנחל רק ככובש, כצבא. גם היום הציע ראש הממשלה שרק ישיבת הסדר תהיה בחברון. מדוע ישיבת הסדר? — כי התלמידים של ישיבת הסדר מחויבים, הם אנשי צבא. למה הוא עומד על ישיבת הסדר? — הם יגידו שגם זה שנרצח היה בישיבת ההסדר. זו היתה פשרה חמקנית. ישיבת הסדר מפני שהיא עדיין הולכת יד ביד עם חוקי האג, או מה יש לו נגד מועצת הבטחון שאמרה שאנחנו יושבים שם בזכות צבא כובש? ואם הממשלה מקפידה התנחלויות ומורידה מתנחלים האם זה לא איתות לכל אויבי ישראל שאנחנו לא בטוחים עדיין בזכותנו על הארץ? האם אנחנו צריכים הצהרות על זכותנו? איפה אין ליהודי זכות לשבת? אני לא רוצה לדבר על המדיניות בכלל. אנחנו רואים גם מה קורה היום בצפון וירושב כאן יושבי-ראש ועדת החוץ והבטחון: רק אתמול שמענו שגם למשקיפי האו"ם לא נותנים שם לדבר. הסורים ליד הכופור שולחים סמים בתותחים שלהם על יושבי החולה. איזה קו אדום יש היום? איזה קווים יש בכלל? איזה קו שחור, ירוק, אדום? אין שום קו.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויומה):
הצבעים דוהים במשך הזמן, מה את רוצה?

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אין פה פנאי למנות אחד לאחד את כל הכשל, את ההכשלה העצמית ואת ה"גוללים" העצמיים. לפעמים יש טעויות אבל עבודה עצמית כזאת ואחר-כך עומדים כאן ומגנים ועוד רוצים איזה קונסנסוס. באו אלי שנגיע לקונסנסוס ונגנה יחד את העולם, העולם לא חייב לנו. הוא חייב לנו ולעצמו את הדרך המוסרית אבל אנחנו לא חיים בעולם בבית-כנסת, אנחנו חיים בכנסת ואנחנו יודעים: נכון, אצות-הברית ואחרים מוכנים למכור את זה בשביל חבית נפט. אבל מה עושה מדיניות הממשלה? — מנטרלת את ריח הנפט והוא הופך להיות ריח הצדק. ומה עושה הממשלה? — גורמת לכך שאש"פ כיום הוא השולט בשטחים. היום יש ממשלת צללים פלשתינאית. אני מודיעה לכנסת: יש ממשלה ויש גם כמה משרדים שפועלים. יש גם ראש ממשלה בגולה, ערפאת. יש משרד החינוך והתרבות שפועל, יש משרד האוצר שמוזרים כספים, יש משרד החקלאות, יש משרד כלכלי, יש משרד שיכון שבונו, בונה ובונה. ממשלת ישראל טוענת נגד כל העולם שלא יפתחו משרדי אש"פ בעולם. היא עצמה פותחת משרדי אש"פ. תחת אפו של הממשל הצבאי פורעים משרדי אש"פ. והיא אומרת, כפי שאמרנו רק לפני זמן מה גם אחרים שלצערי טעו גם הם בעניין זה: היום,

הכניעה הנמשכת שלה לטרור הערבי ואת כניעת המערב בכלל בימים אלה לנפט. היא לא הסתירה את דעתה. זו רק ממשלת ישראל שדעתה נסתרה עד כדי כך שלא רק שהיא אינה מבינה זאת אלא שהיא אינה רוצה להבין זאת. יש עימות אבל היא אינה רוצה להודות בקיומו של העימות הזה. היא רק גרמה לו יותר. ואיך זה יכול להיות שאותו קארטר, שאותו היא הביאה עד מרומי השמיים והפכה אותו למלאך השלום — — —

יצחק רבין (המערך):
לסגנו.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

או לסגנו, כמעט כמעט בדומה לז'בוטינסקי, פתאום יכולים להוריד אותו משמיים ארצה? איזה פתחון פה יש לה לתקוף אותו? או אותו עור ויצמן שעוד לפני הבחירות הוא בחר בקארטר והיום, אפילו היה רוצה בכך אין לו פתחון פה. ובכלל, ראש הממשלה לא יכול שלא לצדוק. הוא אמר שאין עימות, הוא אמר שקארטר הוא מלך השלום ובכן זה לא יכול להיות שהוא לא צודק. תחת כל ממשלה, אדוני היושב-ראש, היתה המדיניות האמריקנית קנית אותו הדבר, גם תחת ממשלת המערך, אבל עדיין לא היתה ממשלה כזאת שלכבוד העימות הזה תתפרק מכל הנכסים שלה, מכל נכסיה הבטחוניים ומכל נכסיה הכלכליים. יתר על כן: עוד לא היתה ממשלה שתהיה לה מדיניות כושלת כזאת, כאילו היה בה אחיתופל. אני חשבת שרק התקדמות צריך לתכנן, לא הידרדרות; אבל כאן יש תכנון איך ללכת מדחי אל דחי, כאילו יושב במשרד ראש הממשלה יועץ מיוחד לבושא זה: איך להיכשל, איך ליפול יותר ויותר בצורה מתוכננת.

עמוס הדר (הרביץ) (המערך):
בזה את צודקת.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
הדבר ממש לא מתקבל על הדעת.

תחת כל ממשלה היתה המדיניות האמריקנית אותו הדבר אבל ממשלה כזאת, שתעודד במידה את המגמה האמריקנית הזאת ותאזיק אותה? אנחנו יודעים כמה הזמן הוא דבר חשוב בפוליטיקה. כל רגע הוא חשוב לפי הסיפור הידוע: אולי הפריץ ימות, אולי הכלב ימות עד שהעניין יתגלה. אבל הממשלה הזאת מעודדת את אמריקה לגלות את הטלפיים שלה ברגע זה ומהר. היא עושה זאת בכשרון שטני, הממשלה הזאת. הכול מגרה את כל אויבינו להוריד את הכפפות שלהם.

כזאת היא כל המדיניות ובראש וראשונה מדיניות האבסורד של ההתנחלות: כאילו ישבה הממשלה וחשבה איך במינימום התנחלות היא יכולה להביא מאקסימום של נזק למדינת ישראל. ואכן היא הצליחה בכך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויומה):
בהחלט.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
איך עושים את זה?

איזו התנחלות יש זו ממשלה מיישבת זו ממשלה לא מיושבת בדעתה אבל לא ממשלה מיישבת. ותיאטרון האבסורד הוא בעיקר בנושא חברון. גם בנושא אלון מורה, אנחנו יודעים. אתמול נכנס שר השיכון ל"בית הדסה". הוא מקדש על היין לכבוד ההתיישבות היהודית

שאלה את העם אם הוא מוכן או רוצה לחיות לפי המדיניות הזאת. לצערי הרב רק עכשיו אומר המערך שהוא מוכן לבחירות. חבל שהוא לא היה מוכן לזה לפני חוזה השלום, לפני שהתפרקנו.

אני אומרת: בסופו של חשבון אנחנו כן נלך, חס-וחליה, לעימות בגלל המדיניות הזאת, גם בגלל המדיניות הזאת, בלי כל גבולות, בלי בטחון ובהתפרקות מכל הנכסים הלאומיים שלנו. בואו לפחות נוציא מתוך מעוז: יש עימות, קשה מאוד לחיות עם עימות אבל זה לא בלתי אפשרי. בואו וניעצר לקראת העימות הזה. אם הממשלה איננה נכונה להיערך לעימות הזה הממשלה יכולה ללכת. ממשלות באות וממשלות הולכות אבל לעם הזה יש עוד כוח לעמוד במאבק שהממשלה ויתרה עליו.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הייבור לחבר-הכנסת משה דיין, ואחריו — לחבר-הכנסת מרדכי אלגרבלי.

משה דיין:

אדוני היישוב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון הזה בא תחת הכותרת של "דיון מדיני". הוא אפילו שונה מהדיון נים המדיניים הקודמים שבהם נשמעו רק הדרעות סיעות. היום זה לכאורה, ורק לכאורה, דיון מדיני. והדיון המדיני הזה שהכנסת נקראה לו במיוחד וביום מיוחד נערך על רקע של מצב מיוחד וקשה, כמעט משברי, בינינו לבין ארצות-הברית, מצב שתובע מאתנו לא רק להביע את דעתנו נגד מה אנו אלא גם לקבוע במסגרת דיון מדיני מה היא הדרך שישאל, לא רק הממשלה אלא גם הכנסת, מה היא הדרך שישאל רוצה ללכת בה. לא רק למה היא איננה מסכימה, להחלטת מועצת הבטחון ולעמדה האמריקנית באותה החלטת מועצת הבטחון, אלא גם למה היא כן מסכימה. ובכן את הרגעים המעטים אשר ברשותי אני רוצה להקדיש לדברים שבעד ולא רק לדבר רים שהם נגד. אבל כדי שלא יהיה כל ספק בדבר אני רוצה לומר שאני לחלוטין מזדהה עם השלילה המוחלטת של החלטת מועצת הבטחון ושל העמדה האמריקנית כפי שהתבטאה בתחלטה זו. אבל לגבי הדברים שאנו צריכים לעשות, לדאבוני זו הפעם השלישית שאני מציע זאת ולדאבוני אינני בטוח שגם בפעם השלישית ההצעה הזאת תהיה תוענה, אבל אני מציע ומבקש מהממשלה שהיא תניח על שולחן הכנסת ותסביר את המדיניות ואת תכנית ההתנחלות שלנו בשטחים שמעבר לקו הירוק. זו איננה בקשה מגוזמת, זו איננה שאלה של טיפול בנושא סודי. אבל הדבר הוא כלי-כך חשוב והקמת התנחלויות אמיתיות, העוסקות בחקלאות או בתעשייה, לא לראויה, הן דבר כלי-כך יסודי שמחייב ממילא תיכנון מראש וכספים ואדמה שלא יכול להיות שום הסבר מדוע אין לנו תכנית כזאת והיא לא מובאת לפני הכנסת. היכן אנו רוצים להתנחל — לא עד הפרט האחרון אבל בקווים הכלליים. מדוע נמנעת הממשלה מלעשות זאת פעם ופעמיים ושלוש פעמים? מדוע מופיעות מדי פעם תכניות שיש להן גוון של "תכניות חאפ" או של פעולת תגמול ולא מופיעה תכנית יסודית?

אני בטוח שלגבי התכנית היסודית, אותה התכנית של התנחלויות שתענקנה לנו גם בטחון וגם הגשמת המאוויים הלאומיים, יש כמעט קונסנזוס מלא של הבית הזה, פרט למפלגות בודדות. אייפאשר באמת להסתתר רק מאחורי צרכי הבטחון. קריית-ארבע הוקמה ליד

בגלל טהראן, יראה העולם מי זה אש"פ. המסיכה תורד וקרנו של אש"פ תרד. איפה? כאשר דיברו כך אמרתי מעל הבמה הזאת בדיוק את ההיפך. מתי קרנו של ער-פאת עלתה — גם כן כאשר עמד עם אקדח באו"ם? כל הממשלה, האם ממשלת המערך, לרבות שר החוץ לשעבר משה דיין שיושב פה, היתה להם קונצפציה שלא העריכה את אש"פ מהתחלה. אמרו עליהם: באנדיטים. כשהופיעה תמונה של עראפת בשער הגליון של ה"טיים" אמר שר אחד: איך נותנים לאיש זה שער?

עכשם הדר (הורביץ) (המערך):
הוא דווקא נראה טוב בתמונה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

הם לא יודעים להעריך כוחות כאלה. בבקשה, או שילחמו נגדו מלחמת חרמה או בבקשה — אני לא מאמינה שח וחלילה בדרך זו שהציע לובה אליאב — ילכו בדרך של הידברות. אבל לא דרך זו וגם לא מלחמת חרמה?

היו"ר ב. הלוי:

עליך לסיים.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אוי, כמה אפשר לדבר על הממשלה הזאת.

מה עושים? אילו הממשלה הזאת היתה מסוגלת בכלל לעשות אבל היא נמצאת במלכודת אפילו אם היא רוצה. הסכמי קמפ-דייוויד הפכו להיות שני לוחות הברית ולא זווים מהם ימינה ושמאלה. אנחנו לא זווים, המצרים — כן.

שלמה הלל (המערך):

היה מעמד קמפ-דייוויד.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

היה מעמד קמפ-דייוויד, מעמד הר סיני כבר לא חשוב.

לכן אני אומרת: הבעיה איננה אם הראש הוא שמאלי או אם הראש הוא ימני. כשיש שתי ידיים שמאליות — זו לא חכמה מקורית שלי אבל אומר את הדברים בשם אומרים, נדמה לי שאמר זאת חבר-הכנסת וירשובסקי —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

זה טוב מאוד אבל לצערי לא אני אמרתי זאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אמר זאת חבר-הכנסת גולומב.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

מי שאמר זאת — זו האמת.

גניח שהממשלה לא תאכלס את חברון — המערך לא רוצה שהיא תאכלס — האם או יהיה כבר הכול בסדר? הרי מחר היא תעשה דבר אחר שלא יהיה טוב. ואם תהיה שם ישיבת הסדר, אז מה? האם או ה"לובי" המפר-רסם של הכנסת כבר יהיה מאושר?

הדרך היא אחת: לצאת מהמלכודת, לצאת מהסכמי קמפ-דייוויד, ואפשר וצריך לעשות זאת בהקדם. אבל אם ממשלה זו איננה מסוגלת לכך, שתתפטר, שתלך אל העם, היא לא שאלה את העם בדברים הגורליים האלה בחייה, הוא לא נשאל כלל. שום מפלגה היושבת כאן לא

שמדי פעם בפעם, בניגוד להצעה שהוא העלה, ועניין יישוב חברון בכלל זה, עולים פרטים חדשים שלא נכללים בתכנית הזאת ולא הוצגו בפני הפורום הפנימי.

משה דיין :

לא על חשבון זמני.

זה מה שאני אומר כי ביסודו של דבר ובניגוד לעמדת ארצות-הברית יש לנו בעניין זה חזית מאוחדת שאנחנו יכולים לגייס אליה, לפי הכרתי, גם את תמיכתה של יהדות ארצות-הברית. אבל מדי פעם מפוררת את החזית הזאת פעולה כזאת או אחרת ועכשיו אנחנו עמדים מול השאלה של יישוב כמה בתים בחברון. באמת קצרה בינתי מהבין: אם יש קונצפציה כזאת האומרת שצריך ליישב את חברון עיר האבות כפי שאמר השר דוד לוי אתמול בחברון, כפי שהדברים התפרסמו, משום שאם בפועל אין ממשיכים את הזכות להתיישב בחברון עיר האבות אנו משמיטים את היסוד להתנחלות בכלל וגם בקריית-ארבע, אם יש גישה כזאת איפה היא היתה עד לרצח של היהודי בחברון? וכי השאלה הזאת הועלתה עד אז? על "גשות הדסה" שנכנסו לבניין אמרו שזה בניגוד להחלטת הממשלה ולרצונה.

רב שילנסקי (הליכוד):

אבל לא פיננו אותה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

הוא מתגאה בזה.

משה דיין :

לא פיננו אותה. האם אתה באמת חושב שהקריטריון במדיניות הממשלה הוא האם פיננו אותה בכוח או לא? אני שואל אותך: האם אינך יכול להציג גישה חיובית, נקיה, פשוטה ולומר מה שאנחנו רוצים? אם אתה תבוא ותאמר: אנחנו רוצים ליישב את חברון, בבקשה; תבוא ותאמר: את זה אנחנו רוצים; ולא שהקריטריון למדיניות הוא שלא פיננו את הנשים מבניין "הדסה". לא זה הקריטריון, תסלח לי מאוד.

רב שילנסקי (הליכוד):

לדעתו זו דרך כשרה ליישוב ארץ ישראל. כך נהגה הציונות.

משה דיין :

תסלח לי מאוד, לא היו דברים מעולם. אנחנו לא מתגנבים לחברון ולא צריך לעשות זאת בעקיפין. לא הנשים שיושבות בבניין "הדסה" הן הממשלה. יש ממשלה, הממשלה מחליטה אם להקים יישובים אם יש לה רוב. אבל לא מפני זה שלא פיננו אותה זה קנה המידה למדיניות ההתנחלות. לא רק האיש בחוץ לא יבין זאת. אני מצטער לומר לך שלפי דעתי מה שאתה אומר היום אלה הם דברים חסרי שחר הפוגעים בממשלה אם זו הדרך שבה צריכה להתגשם מדיניות הממשלה.

את הדבר הראשון כבר אמרתי קודם: אני שותף לחלוטין להסתייגות המוחלטת מהחלטת מועצת הבטחון ומעמדת ארצות-הברית במועצת הבטחון. אולם אין די בכך ועלינו לומר שצריך לשים על השולחן את נושא ההתנחלות. ולומר: אלה הגושים, אלה המקומות, והי המדיניות, זה מה שאנחנו רוצים לעשות. יהיה רוב בכנסת לדבר הזה ותהיה חזית מאוחדת מאחורי זה. ולא מפני שיהודי נהרג ברחוב בחברון לומר: עכשיו נבוא וניישב

חברון וירושלים רבתי הוקמה לא רק מתוך שיקולי בטחון. יש לנו גם מאויים ושיקולים לאומיים אחרים.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

כל הציונות היא — — —

משה דיין :

מכל מקום, בשני החלקים העיקריים של הבית הזה יש ודאי תמימות דעים לגבי התכנית היסודית הזאת, לגבי ההתנחלויות בחבל עזה שהקים אותן המערך והוא בוודאי איננו בעד זה שתישארנה שם רק שלוש נקודות ישוב אלא היה רוצה שתהיינה יותר — ארבע, חמש ושש, שיהיה שם גוש של התנחלות. אותו דבר לגבי בקעת הירדן, לגבי מעלה אדומים — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גם לגבי פיתחת רפיח היה ביניכם קונסנסוס מלא.

משה דיין :

לגבי פיתחת רפיח היה בינינו קונסנסוס ואחרי-כך עמדה השאלה אם אנו מעדיפים להוריד את הישובים האלה ולכרות שלום עם מצרים או לא. ושאלה זו הובאה לפני הכנסת והכנסת החליטה כפי שהחליטה. בעניין זה: להוריד את הישובים ולעשות שלום עם מצרים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

וכך יהיה גם לגבי מקומות אחרים.

משה דיין :

אני אינני רוצה להתווכח אתך. אם אתה רוצה להתווכח תעשה זאת מטעמך ועל חשבון זמנך.

מה שאני רוצה לומר הוא שעד כמה שידוע לי אין חילוקי דעות בין המפלגות השונות, בין המערך ובין הליכוד, לגבי גושי ההתיישבות וההתנחלות העיקריים, המרכזיים בארץ. מובן שכל אחת מהמפלגות האלה כאשר היא בשלטון היא שמה דגש ומוסיפה וקובעת יישובים שהמפלגה האחרת לא היתה עושה אותם. אבל בסופו של דבר, כשמדובר בהחלטת מועצת הבטחון, זו שלגביה ארצות-הברית אפילו לא נמנעה כי לכאורה התקלה היתה בשאלת ירושלים אבל לא לגבי הורדת היישובים, בעניין זה יש, לדעתי, גישה אחידה וחזית מלוכדת בישי-ראל לגבי אי הורדת היישובים בגושים האלה: בגוש עציון, בבקעת הירדן, ברצועת עזה ובסביבות ירושלים ובירי-שלים רבתי. ובכן אני שמח שראש הממשלה נוכח כאן ואני חוזר ומציע שבהודמנות נאותה יציג שר החקלאות או כל מי שיוסמך לכך על-ידי הממשלה את תכנית ההתי-נחלויות שלנו ואת מדיניות ההתנחלות ביהודה ובשומרון ובחבל עזה. הבית ידון בתכנית ואני בטוח שהוא יאשר את הקווים העיקריים והכלליים והשאלה של הקונסנ-סוס הלאומי לא תהיה מוטלת בעניין זה בספק או בסימן שאלה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אפשר לשאול שאלה?

משה דיין :

אחת ויחידה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

שר החקלאות העלה את תכנית הממשלה בעניין ההתנחלות בפני פורום פנימי של הכנסת. הצרה היא

לאחרונה ברצוני לומר שאילו הדיון הזה היה דיון מדיני במלוא היקפו היינו צריכים לשמוע גם על המצב במשא-ומתן לגבי האוטונומיה ולא להיות ניונים רק מהודעות חטופות של שר הפנים כאשר הוא מגיע לשדה התעופה או מהדלפות מישיבות הממשלה או מישיבות סיעת המפד"ל. זה עניין רציני מאוד, יסודי מאוד, ונמשך חודשים רבים. אם אנחנו עורכים דיון מדיני בכנסת לגבי כל הקומפלקס הישראלי-הערבי הרי הדברים קשורים אחד בשני וצריך היה לבוא שר הפנים ולומר לנו מהו המצב במשא-ומתן לגבי הגשמת האוטונומיה.

אני רוצה לסיים את דברי בנושא הקשור בכך ולומר: בין שהדיון על הגשמת תכנית האוטונומיה יסתיים בהצ"ח ובהגשמה — והייתי רוצה בכך מאוד כי אני חושב שהעקרונות של הסכם קמפ-דייוויד הם הטובים ביותר שהיו לנו ותלואי והיינו יכולים להגשים אותם —

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):
האסוניים ביותר שיש לנו.

משה דיין:

אני יודע שאינני מביע את דעת אחרים. אני מביע את דעתי. זכותו של כל חבר הכנסת, גם אם הוא איננו חבר מפלגה, לעלות לכאן ולהביע את דעתו.

מעבר לתכנית האוטונומיה, יהיה אשר יהיה הסיום של הדיון בהגשמת תכנית האוטונומיה לא נוכל להימנע ואיננו צריכים להימנע מההתייגות ומההיבדלות עם הערבים תושבי יהודה, שומרון וחבל עזה ולא רק במסגרת האוטונומיה. אני מסכים לחלוטין שהשאלה של ירושלים איננה ואיננה צריכה להיות נכללת במסגרת הדיון נים של האוטונומיה אבל אינני מסכים בשום פנים ואופן שאנחנו לא נידבר עם הערבים בשאלה איך לחיות יחד בירושלים. וכי הם אינם שם? אנחנו איננו שם? וכאשר לא נידבר אתם אנו נפתור את הדברים? צריך להידבר עמם איך נחיה יחד בירושלים לא על יסוד הקמת מדינה פלשתינאית.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

מה היא הצעתך, חברי-הכנסת דיין, כיצד אתה מציע את ההיבדלות הזאת?

משה דיין:

אם היושבים-ראש יתן לי עשרה רגעים על חשבונך אני מוכן להציע.

היו"ר ב. הלוי:

בדיון אחר.

משה דיין:

אני מוכן להציע וברצון רב ולהשיב על שאלתך. עליתי לומר דברים אלה כדי לא לענות על שאלות. כרגע אני מדבר על ההיבדלות שלא במסגרת האוטונומיה. בדיון נים עם הערבים אנו צריכים לדון על הקרקע המוצקה ובשאלת הריבונות לדון רק עם ירדן ובעוד חמש שנים, ובוודאי לא לגבי ירושלים אבל גם לא לגבי שכם, עזה או מקום אחר. אבל אין פירוש הדבר שבאותן חמש השנים, ופרט לנושא הריבונות, כאשר יושבים 100 אלף ערבים בירושלים ויש לנו שם הקומפלקס של המקומות הקדושים, שכולל גם נוצרים וגם יהודים וכל הסבך שמסביב להם, ואנו היום במוקד השאלות האלה, לא ייתכן שאנו נאמר "על זה אנחנו בכלל לא נדבר". לדעתי צריך להידבר ולהידבר אין פירוש הדבר שחייבים להגיע להסכם, אולי לא נגיע להסכם אבל לא רק לנו, גם לערבים

את חברון. או שצריך ליישב אותה או שלא צריך ליישב אותה, אך השיקול לכך איננו רצח היהודי.

הדבר השני הוא לכאורה צדדי אבל אני רוצה להשיב תמש בהזדמנות שאני מדבר כאן ולומר שאינני מבין וצמרמה את אונזי מאוד מאוד, את אונזי המדינית והיהודית, ההחלטה לעשות מאמצים עליונים כדי להעביר את המשפחה הערבית שגרה ברובע היהודי בירושלים. למה? למה?

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):
העיתוי היה פאנאטאיטי.

משה דיין:

בלי כל קשר לעיתוי. מה אנחנו רוצים, איך אנחנו רוצים לחיות? נבנה שערבי חי ברובע היהודי או מה? האם זה פסול? או חי ערבי ברובע היהודי בירושלים.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):
הייתי משלמת לו 5 מיליון לירות שיישאר.

משה דיין:

האם באמת אנחנו רוצים להדביק לעצמנו את הנו הזה שיאמרו שאנחנו לא מסכימים שערבי יגור בקרבנו, בירושלים המאוחדת שיש בה 100 אלף ערבים? פה לא מדובר על איזה שהוא מקום שאין יושבים בו ערבים. וכי אנחנו איננו מוכנים ללכת ולשבת בירושלים בשיתוף גיראח או ברבעים ערבים אחרים? למה? ובצורה ממלכתית כזאת? מה אנחנו רוצים לעשות לגבי הדימוי העצמי שלנו?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזומה):

אולי ראש הממשלה יתן תשובה לשאלה הזאת?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזומה):

דימוי של אפראטהייד.

משה דיין:

אינני מבין מדוע צריכים אנחנו לעשות זאת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

נתקבלה החלטה בממשלה.

משה דיין:

אני הייתי בממשלה, הממשלה מעולם לא קיבלה החלטה כזאת. חברי-הכנסת אורי אבנרי, תניח לי לומר את דברי. אין לי שום ספק שלא אביע את דעתך. הממשלה לא קיבלה, בזמני מכל מקום, אף פעם החלטה על הוצאת המשפחה הערבית הזאת, לא שמעתי עליה. כאשר הייתי בממשלה הצבעתי נגד התנחלויות מסויימות שאינן במסגרת אותם הקווים שדיברתי עליהם.

אבל אני רוצה לומר בנוסף לכך גם משהו לגבי חברון. אני קורא בעתון מושג שאני יודע מה תכנון של שיטת טירטורים בחלחול או במקום כזה או אחר. בשעה של עוצר בחברון מתירים לתושבים המתנחלים בקריית ארבע לעבור ברחובות ולהסתובב שם. אני רוצה לומר בפשטות: רבותי חברי הכנסת, אסור לנו ליצור בארץ אזרחים מסוג א' ואזרחים מסוג ב' שהם הערבים. זה לא תורם לשום דבר וזה לא נחוץ. כאשר יש עוצר בחברון צריך לטפל בזה לא בטירטורים. תפארתנו לא תהיה על הדרך הזאת. יש כאלה שמותר להם ללכת ברחוב ויש כאלה שאסור להם ללכת ברחוב — זה לא טוב לנו. אינני בא לתבוע את עלבונם ולטעון את תביעותיהם של תושבי חברון, אני מדבר עלינו כישראלי. למה לנו לעשות לעצמנו את הדברים האלה?

כולה, לזה לא תמצאו הסכמה. הייתי מאוד רוצה שתביאו לנו תכנית כיצד פותרים את הבעיות העיקריות בתחום מדיניות החוץ והבטחון. אני מסכים עם חברי-הכנסת דין וגם לדעתי הסכמי קמפ-דייוויד הם הסכמים טובים, כואבים אבל טובים מאוד. ועל-מנת לבצע ולבצר את השלום עם מצרים אנו חייבים לוותר גם בנושאים אחרים. זה לא הזמן לעסוק בנושאים כמו הר כביר. אני אוהב את חברון, אני אוהב את התנ"ך, אני אוהב את המורשת היהודית, אבל אין זה הזמן לטפל בנושאים אלה. עדיף עכשיו לטפל בדברים הרבה יותר חשובים לעם ישראל: איך מקיימים את השלום, איך מבצעים אותו, איך עוזרים לו לקרום עור וגידים.

הבעיה של חוסר תיכנון קיימת לא רק בתחום המדיני אלא גם בתחום הכלכלי. אני מציע לך, אדוני שר האוצר, שתביא בחודשים הבאים תכנית כלכלית לטווח ארוך ותראה לנו איך אתה רוצה להוציא את המדינה מהבוץ. אני מסכים לרוב הדברים שעשית, פרט לאותם הדברים שבהם פגעת שלא בצדק בשכבות מסוימות. אני יודע שתאמר שאין כסף אבל היום הגיע הזמן שתגיד מניין יבוא הכסף או איך תגדל העוגה הלאומית בחמש עד עשר השנים הקרובות, איך אתה רוצה לתעש את המשק, איך אתה רוצה להוציא את האנשים מהשירותים ולהעבירם לייצור. תביא איוז תכנית חומש כלכלית. הגיע הזמן ששר האוצר במדינת ישראל ושמשלת ישראל יביאו תכנית חומש שנדע את היעדים הכלכליים. המאבק שלך הוא נכון על עצם העניין אבל יכולת להגיע בדרכים יותר טובות לאותן נקודות שהגענו בזמן הקצר. אבל לגבי הזמן הארוך יותר, עם ישראל וכנסת ישראל אינם יודעים לאן אנו הולכים בחמש השנים הקרובות.

לא הוגשה גם תכנית חברתית. פרויקט ישיקום השכונות וקריאת ראש הממשלה וסגן ראש הממשלה לש"ם את שכונות העוני היה אתגר גדול לעם היהודי. לצערי נתקל הדבר בבעיות קשות של תיאום, של חוסר תיאום ושל ביצוע. הגיע הזמן שתבואו לכנסת ותגידו מה הם הקווים הכלליים של המדיניות; אחרת, לצערי, העם ידע ביום הדין שהוא יום הבחירות כיצד לנהוג. הוא לא יכול להסכים למה שקרה בשנים אלה, הוא לא יסכים לחוסר תיכנון לאומי, הוא לא יכול להסכים לחוסר החזון הקיים ברוב התחומים ובמצב הפנימי של עם ישראל והוא יפסוק את הדין. הוא יגיד שממשלה זו צריכה ללכת הביתה. אבל אינני רוצה להיכנס עכשיו לפוליטיקה פוליטית. אני חושב שזה הזמן המתאים להבאת תכנית כלכלית ארוכת טווח, להבאת מדיניות ברורה בנושא ההתנהלויות, להבאת תכנית בנושא השלום ובעיקר בנושאי חברה כי אחרת אנו הולכים ומידרדרים בנושאים החברתיים. אדוני ראש הממשלה, בשנתיים האחרונות גדלו הפערים החברתיים והכלכליים. אני יכול להוכיח זאת במספרים. כואב לי להגיד זאת אבל הפערים גדלו בכל השטחים. לא היתה התקדמות אף לא בשטח אחד, אין זיק אור, לא רואים כלום.

משה קצב (הליכוד):
כלום?

מרדכי אלגרבלי:

כלום. אני פונה אליך ומציע לך לבדוק את המצב לפי עובדות ולא לפי השתייכות מפלגתית. אני מציע לך זאת.

תושבי יהודה, שומרון ועזה לא יהיה מנוס מלהידבר אתנו, לנו אין מנוס מזה ולהם אין מנוס מכן. צריך לשבת ולהידבר על הקרקעות, על המים ועל ירושלים ולעשות זאת לא במסגרת האוטונומיה ולא לדבר על הקמת מדינה פלשתינאית. את זה צריך להוציא מהכלל. על שאלת הריבונות והגבולות נדבר רק עם ירדן כאשר תבוא השעה לכך, אבל להידבר עם הערבים על אורח חיים משותף, את זה צריך לעשות.

כאן נעזר שורש הבעיה ולא ביישוב כמה משפחות יהודיות בחברון כתוצאה מזה שהיה רצח ושזאת כאילו מעין פעולת תגמול. הבעיה איננה של ערבי שגר ברובע היהודי בירושלים והפתרון איננו בטריטוריים בערים הערביות. ולא יכול להיות דיון מדיני רציני בלי שנדבר בגילוי לב. נאמר לא רק כלפי חוץ, מה היא עמדתנו לגבי הדיון במועצת הבטחון אלא נאמר קודם כל לעצמנו מה היא הדרך שאנו רוצים ללכת בה.

הז"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת מרדכי אלגרבלי, ואחריו — לחברי-הכנסת משה מרון.

מרדכי אלגרבלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוצא לנכון להשתתף בדיון המדיני היום בגלל סיבה אחת ומיוחדת: אני פונה מכאן לממשלת ישראל ולראש ממשלת ישראל להתחיל לטפל סוף סוף באותה דבוקה כמו שהוא טיפל בשלום עם מצרים בנושאים האמיתיים של עם ישראל. אני עוקב בדריכות אחרי מה שקורה בממשלת ישראל מזה כשישה חודשים ולצערי הרב אין ישיבת ממשלה שדנה על נושאים מהותיים, על נושאים כבדים שהם חשובים למדיניות החוץ של מדינת ישראל ולמדיניות הכלכלית והחברתית פנימה. ואלה הם הנושאים העיקריים שבהם טיפלה הממשלה בחודשים האחרונים: אלון מורה, הר כביר, בסאם שקעה, חוות אריק שרון. אדוני ראש הממשלה, אני פונה אליך: האם אלה באמת הבעיות האמיתיות של עם ישראל? נפל בגורלך, בזוכרך, דבר חשוב מאוד בימים אלה: יש שגריר מצרי במדינת ישראל, יש התחלה של שלום עם מצרים. למה לנו להתעסק בוטות? למה לנו להתעסק בדברים שוליים הגורמים לאי הסכמה לאומית בסיסית? למה? איך הממשלה נקלעת למצבים שאיננה יכולה לתפקד במובן הבסיסי?

אין לי כל ספק ואני מקווה שפרט למספר קטן מאוד של חברי כנסת תהיה פה בנושא ירושלים הסכמה ש"אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני". ירושלים חייבת להישאר בירת הנצח של עם ישראל, בירה מאוחדת. ייתכנו פתורי נות אחדים בשוליים לגבי מסגד "אל-אקצה" ואחרו רובע מוסלמי בעיר העתיקה, עניינים של סגנון ויוקרה. אבל לגבי המהות של ירושלים, אדוני ראש הממשלה, אני בטוח שכולם מתנגדים למה שקרה במועצת הבטחון בשבוע הקודם. כמו כן יש הסכמה לגבי ביצור מדינת ישראל ובטחונה ואם יש התנהלויות או ביצור סביבות ירושלים שיכולים לתרום לבטחון ישראל ולאחדות ירושלים אני חושב שגם מסביב לזה יש הסכמה לאומית. אין הסכמה לאומית לגבי עיסוק בוטות ולגבי אותם דברים שמפריעים לנו פנימה וגם מפריעים להסברה ולמדיניות החוץ של מדינת ישראל בארצות-הבליית. להתעסק בקטנות, בבית פה ובבית שם, באדם אחד פה ובאדם אחד שם, אדוני ראש הממשלה וממשלת ישראל

היו"ר ב. הלוי:

תרשה לי להזכיר לך את הנושא: החלטת מועצת הבטחון והודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון.

מרדכי אלגרבלי:

אני מכיר את הנושא. איננו יכולים לספל בנושא שולי לעומת כל מה שקורה במדינת ישראל היום. חייבים להסתכל על כל המפה, על כל מה שקורה לנו בעינינו בטחון.

שר-האוצר י. הורביץ:

אבשר לך בשורה: בחודשים האלה עלה היצוא לעומת החודשים המקבילים בשנה שעברה ב-47.5%.

מרדכי אלגרבלי:

אני אומר לך, אנחנו לא רואים את הטווח הארוך. מה שצינינו זו עובדה משמחת. אני לא אגיד שזה לא דבר חשוב. אבל לא רואים איך המשק יוצא לדרך בתש"ס השנים הקרובות, בשנתיים הקרובות. אין תכנון, אין אסטרטגיה כוללת...

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם לא מאמינים שהם יהיו בשלטון.

מרדכי אלגרבלי:

לגבי החלטת מועצת הבטחון אני מבין את התנגדותי. כולנו חייבים להתלכד סביב אותו מאבק גדול שיהיה בינינו ובין ארצות-הברית בנושאים הקארינאליים האלה. לצערי הקונסנזוס של אינ-ליכוד לאומי הוא בגלל זה שהממשלה לא מוכיחה מנהיגות. ולכן אצטרך להצביע היום נגד הממשלה. לא משום שאין לי רצון היום להציג טרף מבחינת ליכוד לאומי לאותו מאבק שיש לנו עם ארצות-הברית אלא בגלל העובדה שממשלת ישראל לא מוכיחה מנהיגות פוליטית לא במדיניות החוץ והבטחון ולא במדיניות הפנים.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה ל. מרון. ואחרי — לחבר-הכנסת יצחק רבין.

משה ל. מרון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההיסטוריה חוזרת על עצמה ואנחנו שיכולים לעקוב אחריה משנות ה-30, משנת 1938, וזכרים היטב איך מעצמות המערב, אותן מעצמות שפחדו פחד גדול מפני היטלר ומוסוליני, ניסו ללחוץ על צ'כוסלובקיה שלא תהיה כל כך עיקשת, שלא תהיה מעין אבן נגף לשלום הרופף, והלחץ היה כבד מאוד וצ'כוסלובקיה באותם הימים עשתה אותה שגיאה היסטורית וויתרה. היא לא היתה עיקשת, היא היתה צ'כר-סלובקית טובה. צ'כוסלובקיה קיבלה אז מאמרי שח ב"טיימס" הלונדוני ובעתונות הבינלאומית על זה שהם היו נבונים מאוד והבינו היטב את הדברים שיש לעשות למען השלום. ויתרו, ואנחנו יודעים את התוצאות לאחר שוויתרו למען השלום. צ'מברליין חזר ללונדון והביא את "שלום בימינו" ואחרי שישה חודשים היינו אנו עדים להפגנות בפאריס, בניו-יורק ובלונדון לזכרה של צ'כר-סלובקיה שנבלעה לאחר מכן ולא היתה עוד. אולי את זה אנחנו חייבים לזכור כל פעם כאשר באים ומטיפים למדינת ישראל להיות נבונה וותרנית למען השלום בעולם, למען האנושות. ולא הייתי רוצה שאנחנו נשתתף או נקרא לאחר מכן מאמרי אוכרת למדינת ישראל. לא הייתי רוצה זאת.

מרדכי אלגרבלי:

אל תהלך אימים. איזו השוואה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדינת ישראל עומדת היום בפני חיסול? על מה אתה מדבר בכלל?

משה ל. מרון (הליכוד):

ארצות-הברית — — —

(קריאת ביניים: אם ממשלה זו תמשיך —

כן.)

חברי הכנסת, ארצות-הברית היתה מצביעה כפי שהצביעה במועצת הבטחון גם ללא ההתנחלויות כדי להתנחלות בחברון. היה זה רק אליבי שהיא חיפשה כדי שתוכל להצביע יחד עם יתר המדינות. אבל חבל שאנחנו סיפקנו לה אליבי מסוג זה. כמו בימי מינכן ב-1938 כך גם בימי הכירסום וההשפלה בטהראן ובקאבול סבור המערב שעל-ידי העלאת ישראל על המזבח הוא יזכה בנפט ובחומרים שמנים. ראינו את ביקורו של נשיא צרפת בימים אלה במדינות ערב. זו אוטופיה אם העולם חושב שיוכל לזכות בשקט ובשלווה על-ידי העלאת מדינת ישראל כפרס על מזבח מה שהם קוראים השלום. אני בעד התיישבות באופן עקרוני כפי שנקבעה אך אני רוצה לומר כאן שאנו עושים שגיאה אם אנו סבורים שיישוב של בתים אחדים כיום בחברון הוא התיישבות וכאלו זה יביא לחינוך איזשהו עקרון. זו הפגנה גרידא, ללא כל תכלית, והיא פשוט מפריעה לנו. ואם כי מותר לנו על-פי ההסכמים, הסכמי קמפ-דייוויד, להתיישב בכל רחבי ארץ ישראל הרי תהיה זו שגיאה אם נעסוק בימים אלה ביישוב בתים או כפי שראינו אתמול שכבר מודדים את המטראז' של כמה בתים, כאילו הדבר הזה הוא שביא את הישועה או יחזק את מדינת ישראל בימים אלה. חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, ההסברה שלנו היום נמצאת בעידן הנפט, עידן מצוקה. נפגשתי לאחרונה עם רבים מאנשי הקהילה האירופית שבאו לבקר כאן וקשה להסביר להם מדוע אנחנו מתכננים התנחלויות בתוככי ישובים ערבים, מדוע אין אנחנו עוסקים היום בעיבוי הקיים. האם כבר נעשה הכול כדי לחזק אותם המקומות שממש זועקים לכוח אדם? מדוע לפזר היום את התיישבויות שלנו למקומות שאין בהם שום מערך התיישבותי? ההתנחלויות אפילו אינן מעלות את המוראל במדינת ישראל.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה ענו לך אותם אנשים?

משה ל. מרון (הליכוד):

המעריך השמיע היום את התיזה המקובלת ששמענו בכל הישיבות כאשר דנו בתכניות המדיניות על פשרה טריטוריאלית כלשהי ביהודה ושומרון. האם כבר ניסו לדבר עם מישהו? האם מישהו כבר מסכים לפשרה טריטוריאלית, לחלוקה מחדש, לחיקון משמעותי של הגבולות? איש לא מסכים לכך עד היום, על כן רק התכנית המוצעת היום, תכנית האוטונומיה, יכולה להוביל לחיים משותפים בבטחון. מי שמציע מדינה במסגרת הקו הירוק, האם זה מה שיתן לנו את הבטחון? האם נוכל אז לחיות בשקט? מי שמציע לנו לחזור לקווים של שנת 1967, ושמענו זאת היום, לא חושב ולא מאמין שמדינת ישראל תוכל להתקיים צד בצד עם מדינה אש"פית.

ולסיום: א. גדרשים אנו היום לעשות למען סיום

נראה כי תכלית ההתנצלות של הנשיא היא להרגיע את הרוחות בציבור האמריקני עתה מסיבות שאין צורך לפרט.

ממהלכו זה של הנשיא קארטר בולטת עובדה בעלת חשיבות מרכזית ליחסי ישראל — ארצות-הברית. לפי מיטב הכרתי אין תמיכה ציבורית ופוליטית בעם האמריקני ובקונגרס למדיניות השלום של ממשלת ישראל המורשתת על תפיסת ארץ ישראל השלמה ומימושה עליידי המדינות ההתנחלות המבוצעת עליידיה. יחד עם זאת הודרותו של נשיא ארצות-הברית להתנצל על התמיכה בהחלטה הפוגעת בעמדות ישראליות שיש לגביהן קונסנס לאומי בישראל מעידה שלעמדות אלה יש אחיזה ותמיכה נרחבים בציבור האמריקני. אני מאמין שסביב ארבע הנקודות המקובלות: קונסנס לאומי על מרבית המפלגות הציוניות בישראל; לא נסיגה כוללת לקווי ה-4 ביוני 1976; לא מדינה פלשתינאית בין ירדן לישראל; לא משא-ומתן עם אש"ף; לא חלוקתה מחדש של ירדן — עמדות שהן חיוניות לשלום ולבטחון ישראל — ניתן גם לגייס את תמיכתם של חלקים רחבים בציבור האמריקני ובכך להביא לריסון מגמות שליליות הקיימות בממשל.

אריי אבנרי (מחנה שלי):

האם אתה שם לב לכך שכל משפט שלך מתחיל ב"לא"י ומה עם "כן"?

יצחק רבין (המערך):

המאבק נגד המגמה האמריקנית והמצרית להחזירנו לקווי ה-4 ביוני 1967 ולגרום בפועל להקמתה של מדינה פלשתינאית היא הנושא המדיני המרכזי בתקופת חמש-שבע השנים הקרובות. המפתח למערכה זו, בנוסף לכוונתו ולעוצמתו, יהיה מידת יכולתנו לגבש מדיניות חיובית שתאפשר גם שינוי בעמדותיה של ארצות-הברית. רק מדיניות מאוזנת המחפשת פתרון על בסיס ארבעת נקודות הקונסנס הלאומי תהינה מתמיכה מירבית של הציבור בישראל ותאפשר את מיצוי הסיכוי לשלום.

בהסכמי קמפ-דייוויד הושאר לישראל חופש פעולה המאפשר לה להתנגד לעמדות מצרים וארצות-הברית באשר לדמות פתרון הקבע. לפיכך השאלה היום היא מה המדיניות הנכונה שיש בידה סיכוי רב יותר לעמוד כנגד מגמות ארצות-הברית, שלא להזכיר כלל עמדות עוינות יותר של העולם האחר. מדיניות הממשלה הנוכחית עלולה ליהפך, בפועל, בתוצאותיה, ל"תפסת מרובה לא תפסת". מתוך רצון להשיג את כל ארץ ישראל המערבית חוששני שאנו פוסעים בדרך שתביא אותנו בפועל, בניגוד לרצון הממשלה, לנסיגה מן הגדה המערבית ורצון עז. בהעדר תמיכה ציבורית אמריקנית רחבה יקשה מאד מאוד על ישראל לעמוד, לאחר הבחירות לנשיאות בארצות-הברית, במהלכים הצפויים שם. הוכח שאין סיכוי לתמיכה ציבורית נרחבת במדיניות הממשלה הנוכחית. מדיניות אחרת אשר תושמת על הסכמי קמפ-דייוויד אך מעמידה, כאשר מדובר בפתרון קבע, את צרכי הבטחון החיוניים של ישראל המנוגדים ואינם מתיישרים עם נסיגה לקווי 4 ביוני 1967; את פתרון הבעיה הפלשתינאית בדרך של מדינה ירדנית-פלשתינאית הכור ללית את השטחים המאוכלסים בצפיפות במרכז הגדה המערבית וברצועת עזה למעט דרומה; את ראית ירדן ונציגות תושבי השטחים כפארטנר המרכזי למשא-ומתן המדיני — ראשית, על כינונה של תקופת מעבר בת 5

מוצלח של השיחות אודות האוטונומיה ואין פה רצפטים שאפשר לתת אותם מדוכ הכנסת ואייאפשר להביא פה תכניות; ב. יש להפסיק פעולות של התנחלות סרק ולעסוק אך ורק בעיבוי הקיים; ג. לעסוק, מפני שאנחנו עוסקים לא רק עם עצמנו, בחיזוק ההסברה עליידי גיהול מערכת דיפלומטית משולבת עם הגיון וטאקט.

היורי י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק רבין, ואחריו — לחבר-הכנסת חיים קורפו, אחרון המשתתפים בדיון.

יצחק רבין (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההחלטה האחרונה של מועצת הבטחון הינה ההחלטה העוינת ביותר, מבחינתה של ישראל, בין ההחלטות שנתקבלו בפורום זה בעניין המורה התיכון מאז מלחמת ששת הימים. תמיכת ממשלת קארטר בהחלטה זו מהווה סטייה חמורה מן ההתחייבויות שנטלה עליה ארצות-הברית כלפי ישראל. כמו כן מהווה עמדה אמריקנית זו אות אזהרה חמור באשר לצפוי לנו בעתיד הלא רחוק ביחסינו עם ארצות-הברית. ההתנצלות של הנשיא קארטר בפני ממשלת ישראל ובפני ידידיו בארצות-הברית נראית מזוהה, אם לנקוט לשון המעטה, והיא מחייבת לימוד יסודי ונכון של סיבותיה. כל אלה מחייבים אותנו לעצור ולבחון את השפעות הדברים האלה על המשא-ומתן המדיני המתנהל בימים אלה עם מצרים, בשיתופה של ארצות-הברית, ועל המתנהל בימים אלה.

אין טעם בטיוח העובדות גם אם הן מרות. בין ממשל קארטר לבין נשיא מצרים קיימת הבנה מלאה באשר לדמות פתרון הקבע לסיכסוך הערבי-ישראלי. נשיאי ארצות-הברית ומצרים לא הסתירו את עמדותיהם מפנינו. מטרותם היא: תמורת שלום מלא יש להחזירנו לקווי ה-4 ביוני 1967 ולהקים ישות פלשתינאית עצמאית בגדה, במזרח ירושלים וברצועת עזה. פתרון זה יוביל מאליו להקמת מדינה פלשתינאית אש"פית. כך הן ראות, מצרים וארצות-הברית, את התהליך של מימוש שני השלבים הנוספים של הסכם המסגרת לשלום שנחתמה בקמפ-דייוויד. לארצות-הברית נועד התפקיד המרכזי לשכנע, עם או בלי מרכאות, את ישראל לבלוע זאת. לאחרונה, בעקבות האירועים באיראן ובמיוחד בעקבות פלישת ברית-המועצות לאפגאניסטן, מסתמנת בממשל ארצות-הברית מגמה של האצת התהליך מעבר ללוח הזמנים שנקבע בקמפ-דייוויד. נראה כי אף קיימת בארצות-הברית נטייה לצקת תכנים חמורים יותר באשר לדרך פתרון הבעיה הפלשתינאית מכפי שניתן היה להיבנים מנוסח הסכם קמפ-דייוויד. התמיכה של ממשל ארצות-הברית בהחלטת מועצת הבטחון, וזאת אף בשנת הבחירות לנשיאות בארצות-הברית, הינה ביטוי ראשון למגמות אלה. חוששני שהיזמות האירופית לשינוי החלטה 242 או להחלטה משלימה להינן מגנינות רקע למה שצפוי לנו מצדה של ארצות-הברית לאחר הבחירות שם. חוגים בממשל קארטר העריכו כנראה שלאור הפיצול והניגודים הקיימים בממשלה ובציבור בישראל לגבי מדיניות ההתנחלות של הממשלה, ובמיוחד לגבי שאלת איכלוס הבתים בחברון, תעבור תמיכת ארצות-הברית בהחלטת מועצת הבטחון ללא תגובה חריפה ברעת הקהל בארצות הברית. לא כך היו הדברים. התגובה הנועזת להחלטה זו בישראל ובקרב רבים מיידיה בארצות-הברית אילצו את הממשל לנקוט צעדי ארגעה.

להיכנס למחנק ולדלדול בשל יחסה למדינה ידידותית קרובה וסימפאטית אבל בסופו של דבר רחוקה מן היכולת לתרום להן את התרומה של המדינות הערביות. יש לזכור גם את התגברות הקנאות המוסלמית בעולם הערבי המחייבת לחזק את המדינות הערביות המתונות. קיימת מתיחות בין לאומית שמדרך הטבע נותנת משקל למדינות הערביות ולמאסות שיש בהן. בל נשכח גם שארצות-הברית נמצאת כבר יותר מארבעה חודשים במצב של 51 בני ערובה שלה נמצאים במדינה מוסלמית. קיימת סטייה מובהקת בעמדות ארצות-הברית. די אם נזכור נקודה אחת גם בלי להתייחס לעניין של ירושלים והתנחלויות: נשיא ארצות-הברית דיבר בעבר על זכות העיבוי של ההתנחלויות הקיימות; הוא שלל הקמת תחליות קיימות; כיום עבר הכוורת על הכול, לרבות ההתנחלויות שבבקעת הירדן, ההתנחלויות שלפי דעת האופור ויצית היו מקובלות על ארצות-הברית והיו על דעתה.

קיים ויכוח על הערך הבטחוני. הערך הבטחוני הוא פועל יוצא מן הסכנה. כיום קיימת סכנה, הסכנה המשמעותית ביותר לישראל, של הקמת מדינה פלשתינית. איתן סכנה זו קיימת גם לפי התכנית של פשרה טרי-טוריאלי לא שהתכנית הזאת מעולם לא הגיעה למימוש ולא הועמדה במבחן. מובן שאם הסכנה היא של הקמת מדינה פלשתינאית, כל אמצעי שנועד למנוע הקמת מדינה כזאת הוא בעל ערך בטחוני לאומי ממדרגה ראשונה. תהא זו שטות להניח שערכו של חלונות יושג דווקא על ידי ישוב על קו הגבול כי בקו הגבול עוברים הטאנקים. אם הסכנה היא של התנהוות מדינה הרי קיום ישובים בשטח הזה ימנע את הסכנה. אין ספק שישראל, לאחר שעשתה את הצעד לא עבר השלום, איננה יכולה להיות עם הסכנה הזאת והיא חייבת לפעול למניעתה. כל מי שמנסה לנסח נוסחאות שלפיהן לישוב במקום זה יש ערך בטחוני ובמקום אחר לא מדבר בבלים. לכל מקום שבו תהיה אוכלוסיה יהודית יהיה ערך בטחוני כי זה מונע את הסכנה של הקמת מדינה פלשתינאית. אין ספק שהיינו עומדים בפני אותה בעיה גם לו היתה מבוזעת תכנית הפשרה הטריטוריאלית של המערך.

אני סבור שעלינו לומר לארצות-הברית, שהעולם החפשי ניצב מאחוריה כאשר נשיא ארצות-הברית לשעבר החליט למנוע הצבת טילים סובייטיים בקובה המרוחקת 150 קילומטרים מחופי ארצות-הברית — צעד שהביא את העולם אל סף מלחמה. איננו מוצאים את זכותנו פתור תה מזאת כאשר באים אנו למנוע הצבת כלי נשק סובייטיים במרחק של 15 קילומטרים מתל-אביב או במרחק של 1.5 קילומטרים מבניין הכנסת בירושלים.

אילו היתה הכנסת מתעלה, עקב צרכי השעה וחומרת המצב, היתה דוחה את החלטת מועצת הבטחון ומצביעה בכך שבשאלות בטחון ישראל יש קונסנס לאומי. חבל מאוד שהכנסת לא השכילה להתעלות מעל לשיקולים מפלגתיים צרים ולהתאחד בהצבעתה.

ב. הספד לחבר הכנסת הראשונה אברהם רקנטי ז"ל

(הכנסת מכבדת זכרו בקימה)

הי"ר י. שמיר:

אברהם רקנטי ז"ל הגיע לכנסת הראשונה כאשר מאחוריו מטען גדול של פעילות יהודית וציונית רחבה

השנים ולאחר מכן על פתרון הקבע בגזרה זו — ואת הפסקת ההתנחלויות בשטחים אלה עד מציאת פתרון הקבע היא בעלת סיכוי רב יותר לעמוד כנגד המגמות החמורות של שותפינו בתהליך השלום.

אני מאמין שמרבית חברי הבית מאוחדים בדחייה מוחלטת של החלטת מועצת הבטחון ובמורת רוח מתמיכת ארצות-הברית בה. יחד עם זאת אין מנוס מן ההכרה שקיימת מחלוקת עמוקה בעם ובכנסת באשר לדרך שיש להיאבק בה על השגת השלום והבטחון מול הסכנות החמורות האורבות לישראל גם מעמדותיהן של מצרים וארצות-הברית. תיטיב הממשלה לעשות אם תשקול מחדש את מדיניותה. המאבק הצפוי לישראל על-פי הסכמי קמפ-דייוויד הוא גורלי לעתידנו. בלי שינוי במדיניות הממשלה נמצא עצמנו במצוקה חמורה.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חיים קורפו, אחרון המשתתפים בדיון.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני הוישבראש, כנסת נכבדה, החלטת מועצת הבטחון היא החלטה קשה וחסרת תקדים. אפשר לנתח את הסיבות לקבלתה ולהצביע על שגיאות שנעשו אבל הדוברים הראשיים של האופוזיציה מנתחים את ההחלטה ומנמקים אותה על יסוד דברים שוליים, חסרי ערך וחסרי יסוד. דבריהם בקשר לשאלה אם נעשתה שגיאה על-ידי הממשלה או חלה טעות במעשיה מעוררים תמיהה. ראש האופוזיציה טוען נגד הממשלה ומתאר בצבעים קודרים שהנה נשיא צרפת מבקר באזורנו ולא מצא לנכון לבקר בישראל. כמה נשיאים צרפתיים ביקרו בישראל במשך 30 השנים מקום המדינה? היה גם מיבצע סיני, היתה פעם תקופה של אידייליה עם צרפת שחבר-הכנסת פרס היה מהאדירכלים שלה; איך זה קרה שעד היום לא ביקר נשיא צרפתי בישראל ולמה להזכיר זאת היום כאשר רוצים לטעון נגד ממשלת ישראל? הוא גם טוען שלממשלה לא היה אומץ לנקוט עמדות והיא צריכה להסוות את פעילותה ואת ההתנחלויות בחפירות ארכיאולוגיות. מי יצר את המושג של היאחזות נח"ל וביתיסמר שדה? האם את הטכניקה הפעל ואת ההערכה הזאת-גילתה הממשלה הנוכחית? לא היו עובדות בשטח מאז קום המדינה?

(קריאת ביניים: מי שהעלה שוטרים להר הצופים ואילו שוטרים היו אלה?)

השוני היסודי שחל במצבה של ישראל נובע מכמה עובדות אובייקטיביות שאין כל אפשרות להתעלם מהן. הדבר הראשון — השימוש בנפס נשק פוליטי, כאמצעי לחץ, שהחל לאחר מלחמת יום-הכיפורים. עד לאותו זמן לא נעשה שימוש בנשק זה. מכובש שיש שגנה את כל התמונה מקצה לקצה. כל מדינות אירופה מתועשות, מני-עוד כלי רכב, מחממות בתים. אף אחת מהן איננה מוכנה

הי"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, לפני שנשמע את תשובת ראש הממשלה אני רוצה להגיד מלים מספר לזכרו של חבר-הכנסת הראשונה אברהם רקנטי ז"ל שהלך לעולמו לפני שלושה ימים.

נבחר לכנסת הראשונה ברשימתה של תנועת החירות. בכנסת הוא התמסר לבעיות הביטוח הסוציאלי והחינוך והיה יושב-ראש הוועדה לשירותים סוציאליים. אברהם רקנטי ז"ל היה נושא הדגל ובן נאמן של שבט יהודי יפה וגאה, שרשי ואציל שתרם רבות להתחדשותו ולתחייתו של העם היהודי בארץ ישראל.

כבוד לזכרו!

וענפה. הוא היה ממניחי היסוד של התנועה הציונית ביוון ומראשי הקהילה היהודית המהוללת בסאלוניקי. כעתונאי, כמורה וכסופר הוא חינך דורות של יהודים גאים ואמיצים ביוון ובתורכיה והיה אחד מעוזריו הראשיים של זאב ז'בוטינסקי. הוא השתתף בכמה קונגרסים ציוניים, נשא ברמה את דגל הציונות ופעל רבות למען חינוך עברי בקהילות יוון ותורכיה. הוא עלה ארצה ב-1933 והמשיך גם בארץ בפעילות חברתית ענפה. הוא

ג. הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון

1. תשובת ראש הממשלה

רגעים בחיי אומה שבהם יש לדעת להבדיל בין עיקר ובין טפל. לכן לא אסיים בדברי פולמוס אלא אומר: הדיון הזה היום הוכיח שעל אף הבדלי ההשקפות וחצי הבין-קורת בכנסת יש הסכמה כמעט כללית לדחות לחלוטין וללא סייג את החלטת מועצת הבטחון מיום 1 במאס על תשעת סעיפיה. זהו העיקר.

הי"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנו הוזרים להודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון. רשות הדיבור לראש הממשלה.

ראש-הממשלה מ. כגן:

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי, חברי הכנסת, יש

2. סיכום הדיון

הכרזות ופעולות שאינן מוצדקות על-פי צווי הבטחון בתחום התנחלות ומצמצמת בכך גם את תחומי ההסכמה הלאומית.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור להבאת הצעת סיכום לחבר-הכנסת צירלי ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לבית את הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון לסיכום הדיון על הודעת הממשלה מתאריך 6 במאס 1980:

1. הכנסת דוחה את הודעת ראש הממשלה.

2. הכנסת מקבלת את החלטת מועצת הבטחון מיום 1 במאס 1980 ורואה בה תרומה חשובה לכינון שלום כולל, צודק ויציב באזורנו ותפעל לביצועה.

3. הכנסת מחליטה כצעד ראשון למימוש החלטת מועצת הבטחון לא לבצע שום התנחלות חדשה ולא לחוק שום התנחלות קיימת בשטחים הכבושים.

4. הכנסת מחליטה לפרק את כל ההתנחלויות בשטחים הכבושים עד סוף שנת 1980.

5. הכנסת מגנה את הממשלה על סירובה לבקשת מועצת הבטחון של האו"ם להתיר לראש עיריית חברון פאהד קואסמה להופיע בפניה.

6. הכנסת קוראת לכינון שלום כולל, צודק ויציב עם המדינות הערביות השכנות ועם אש"פ כנציג העם הערבי הפלשתינאי על בסיס הכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתינאי ובכללה זכותו להקמת מדינה עצמאית ועל בסיס הכרה בזכות קיומה של מדינת ישראל בגבולות ה-4 ביוני 1967.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור להבאת הצעת סיכום לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

הי"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות סיכום. רשות הדיבור להבאת הצעת סיכום לחבר-הכנסת דוד שטרן.

דוד שטרן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא את הצעת הסיכום לדיון על הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון מטעם סיעות הליכוד, חזית דתית לאומית, הסיעה הדמוקרטית, אגודת ישראל, פועלי אגודת ישראל וחבר-הכנסת משה דיין: הכנסת רושמת לפניה את הודעת ראש הממשלה על דחייה מוחלטת של החלטת מועצת הבטחון מיום 1 במאס 1980.

הי"ר י. שמיר:

רשות הדיבור להבאת הצעת סיכום לחבר-הכנסת מ. שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, הרשימה הערבית המאוחדת, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח וחבר-הכנסת מרדכי אלגרבלי הנני מתכבד להביא את הצעה לסיכום הדיון על הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון:

1. הכנסת דוחה את החלטת מועצת הבטחון מיום 1 במאס 1980 המתעלמת מצרכי הבטחון של ישראל.

2. הכנסת מביעה מורת רוח מהצטרפותה של ארצות-הברית להתלטת מועצת הבטחון.

3. הכנסת מציינת בחומרה מיוחדת את סעיפי ההחלטה המתייחסים למעמדה של ירושלים, בירתה האחת והמאוחדת של ישראל, וקוראת לממשלה להמשך פיתוחה וחיווקה של ירושלים.

4. הכנסת שוללת את מדיניות ההתנחלות של הממשלה בלב ריכוזים צפופים של אוכלוסיה ערבית ביהודה ובשומרון ואת יומת הממשלה ליישוב יהודים בעיר חברון.

5. הכנסת קובעת כי הממשלה גרמה וגורמת לעיר-עור מורמר במעמדה הבינלאומי של ישראל על-ידי

נוסף לעמדה האנטישמית והאנטי־ישראלית של מוסד האו"ם שהוא מכשיר בידי מפירי החוק הבין־לאומי, בידי כובשי ארצות ומגניי הטורר הבין־לאומי.

2. הכנסת רואה בהצבעת ארצות־הברית, לפי הוראתו המפורשת של הנשיא קארטר, כניעה נוספת לסחטנות הנפט ולטורר, כניעה שלא תוסיף לארצות־הברית לא כוח, לא אמון ולא בעלי־ברית אמיתיים.

3. הכנסת רואה בהצבעת העוינת של ארצות־הברית ובהתגברות העמדה הפרו־אש"פית במערב אירופה הכחה נוספת לכך שמדיניות הכניעה של ממשלת הליכוד לא הגיבה שום פרי כי אם אדרבה, חשפה את ישראל כחסרת עמוד שדרה ורצון נחוש.

4. הכנסת מטילה על ממשלת ישראל את האחריות למפולת המדינית. חיוק התחושה שמדינת ישראל היא בגדר כובש זר ביהודה ושומרון, ברצועת עזה וגם בירושלים הוא פרי המחזלים והמעשים של ממשלת ישראל החתומה על הסכמי קמפ־דייוויד שבהם נשארה שאלת הריבונות בשטחי ארץ ישראל פתוחה, חוק ישראל לא הוחל אף לא על אדמות מדינה או אזורים התיישבות, הזכות להתנחל והסוואה בצרכי בטחון, בית־דין ישראלי הוסמך להחליט את חוקי האג וזינבה על חלקי ארץ ישראל, ועל הכול — מתנחלים יהודים הורדו מאדמת ארץ ישראל. בסך הכול: מינימום של התנחלות בשטח ומאקסימום של נזק בעולם.

5. הכנסת מטילה על ראש הממשלה להעביר מידית, כמובטח, את לשכת ראש הממשלה ומרכזים שלטוניים נוספים למזרח ירושלים. הכנסת תובעת מהממשלה להחליט מיידי את חוקי ישראל על כל אדמות המדינה ועל כל הישובים היהודיים ביהודה, שומרון ורצועת עזה, כזכות אלמנטארית וכזכות לפסילת "יוזנרייק" בארץ ישראל תובעת הכנסת מהממשלה להפסיק להצטיר הצהרות בדבר זכותו של כל יהודי לשבת בחברון ולממש הצהרות אלה בשטח ולא רק על־ידי ישיבת הסדר שתלמידיה הם בסטאטוס של חיילים.

6. הכנסת תובעת מממשלת ישראל להשעות מיידי את שיחות האוטונומיה שעל רקע מחדלים אלה הן הופכות להיות מכשיר נוסף ויעיל להחשת הקמתה של מדינה פלשתינאית.

7. ממשלת ישראל שאין בכוחה להגיב בדרך זו ולמנוע את המשך ההידרדרות המדינית המביילה במהירות להקמת מדינה פלשתינאית גם בירושלים חייבת להתפטר ולפנות לעם לקביעת גורלו.

היו"ר י. שמיר:

אנחנו עוברים להצבעות.

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביאה חברת־הכנסת גאולה כהן.

הצבעה

הצעת הסיכום שהביאה חברת־הכנסת ג. כהן לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חברת־הכנסת אורי אבנרי.

הצבעה

הצעת הסיכום שהביא חברת־הכנסת א. אבנרי לא נתקבלה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, להלן הצעת הסיכום של סיעת מחנה שלי לדיון זה:

1. הכנסת קובעת כי זכותו של עם ישראל לשלום ולבטחון במדינתו העצמאית אינה נוגדת את זכותו של העם הפלשתינאי להגדרה עצמית ובכללה זכותו למדינה לאומית עצמאית משלו לצד ישראל בגדה המערבית וברצועת עזה. שתי הזכויות האלה משלימות זו את זו ומהוות במשותף בסיס לשלום אמיתי, כולל ויציב במרחב כולו. אין העם האחד יכול להגשים את זכותו תוך התכחשות לזכות השני.

2. הכנסת מחייבת אותו חלק בהחלטת מועצת הבטחון התומך בזכות כפולה זו ואת המגמה האירופית הבאה להכיר בזכות העם הפלשתינאי להגדרה עצמית בתנאי שהגדרה זו תהיה מלווה בצורה עקבית ובלתי מתפשרת בהכרה בזכות ישראל לשלום ולבטחון.

3. הכנסת קובעת כי המדיניות הנוכחית של ממשלת ישראל ובמיוחד התכחשותה לזכויות העם הפלשתינאי, נסיונה לרוקן את רעיון השלטון העצמי הפלשתינאי מכל תוכן, המשך מדיניות ההתנחלות בשטחים המוחזקים, היגררות הממשלה אחרי כנופיות קנאים מטורפת והחלת לטת האווילית לשותל יהודים בעיר חברון — כל אלה ממיטים אסון על המדינה, מבדדים את ישראל בעולם, מרחיקים ממנה את טובי ידידיה באירופה ובאמריקה וחותרים תחת בטחון המדינה.

4. הכנסת מציינת כי ממשלת ישראל מביאה במעשיה נזק בל־יתרון לרקמת השלום הנוצרת בין ישראל ומצרים, חותרת תחת מעמדו של הנשיא אנוואר א־סאדאת בארצו ובעולם הערבי כולו ומעשיה נוגדים את רוח הסכמי קמפ־דייוויד ולשונם. מתוך עוררון שלא יסולח מחמיצה ממשלת ישראל את ההזדמנות ההיסטורית שנפתחה לפני המדינה עם פתיחת הגבול בין ישראל ומצרים, דבר שצריך היה להוביל לפתיחת הגבולות בין ישראל והעולם הערבי כולו ולהצטרפות ישראל לברית מרחבית כוללת, מדינית וכלכלית.

5. הכנסת קובעת כי פתרון בעיית ירושלים יבוא במשא־ומתן בין ישראל לפלשתינאים תוך שמירת אחדות העירונית כאשר חלקה המערבי של ירושלים מהווה את בירת ישראל וחלקה המזרחי את בירתה של מדינת העם הפלשתינאי אם ירצה בכך.

6. הכנסת קובעת כי יש לדחול לאלתר מהקמת התנחלויות בשטחים המוחזקים. קיום ההתנחלויות שכבר הוקמו הוא נושא למשא־ומתן בין שני העמים.

7. הכנסת קוראת למר מנחם בגין להתפטר ולהביא לפיטורי ממשלתו כדי לאפשר את בחירתה של ממשלה חדשה אשר תוכל לפתח יזמה ישראלית חדשה לפתרון הבעיה הפלשתינאית כדי לשוב ולשלב את ישראל במערכות העולם, כדי להימנע מלחצים בין־לאומיים שיזליכו לפתרון כפוי וכדי לקדם את תהליך השלום.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברת־הכנסת גאולה כהן להבאת הצעת סיכום.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אני מתכבדת להביא לכנסת את הצעת הסיכום של סיעת התחיה — בנא"י.

1. הכנסת רואה בהחלטת מועצת הבטחון ביטוי

ה צ ב ע ה

- 37 — בעד ההצעה לקיים הצבעה נפרדת
46 — נגד
ההצעה להצביע בנפרד על סעיפי הצעת הסיכום
שהובאה על-ידי חבר-הכנסת מ. שחל לא
נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-
הכנסת משה שחל.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אבקש למנות.

היו"ר י. שמיר :
נא למנות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מי נמנע?

ה צ ב ע ה

- בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-
הכנסת מ. שחל
34 —
נגד
52 —
נמנעים
3 —
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת מ.
שחל לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא
חבר-הכנסת דוד שטרן.

ה צ ב ע ה

אהוד אולמרט (הליכוד):
אתם מצביעים עם רק"ח.

מנחם הכהן (המערך):
אתם לא מצביעים בעד "אם אשכחך ירושלים".

גדעון האיוזר (המפלגה הליברלית העצמאית):
מי נמנע?

היו"ר י. שמיר :
מי נמנע?

ה צ ב ע ה

- בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת
ד. שטרן
52 —
נגד
37 —
נמנעים
2 —
הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ד.
שטרן נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

הישיבה הבאה ביום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה
זו נעולה.

היו"ר י. שמיר :

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-
הכנסת צ'רלי ביטון.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת צ'. ביטון לא
נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

ביחס להצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת שחל יש
הצעה שההצבעה על סעיפיה תהיה בנפרד. לפי התקנון
צריך להעמיד את ההצעה הזאת להצבעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי אדוני יהיה מוכן לקרוא את הסעיפים כדי
שניזכר?

היו"ר י. שמיר :

קודם כול נחליט אם לקיים הצבעה נפרדת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ממי הבקשה הזאת?

היו"ר י. שמיר :

מצד המציע, חבר-הכנסת שחל.

ובכן קודם כול אני מבקש לדעת, היות שהיו שם
גם נציגי סיעות אחרות, אם הם מסכימים להצעה בדבר
הצבעה נפרדת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
כן.

היו"ר י. שמיר :

אין התנגדות. על-פי הסעיף בתקנון אני חייב לשאול
אם יש התנגדות להצבעה נפרדת.

(קריאה : יש.)

יש התנגדות. אם יש התנגדות אנחנו חייבים להצביע
אם לקיים או לא לקיים הצבעה על כל סעיף בנפרד.
נקיים הצבעה נסיונית.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לקיים הצבעה נפרדת על סעיפי
הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת מ. שחל
— מיעוט

נגד

ההצעה לקיים הצבעה נפרדת על סעיפי הצעת
הסיכום שהביא חבר-הכנסת מ. שחל לא נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

ההצעה נדחתה, לא תהיה הצבעה נפרדת. אני מעמיד
להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת מ. שחל.

שמעון פרס (המערך):

אדוני היושב-ראש, היות שאמרת על ההצבעה הקו-
דמת שזאת הצבעה נסיונית אנחנו מבקשים להצביע שוב
ולמנות את הקולות.

היו"ר י. שמיר :

בסדר. אני מעמיד להצבעה את ההצעה לקיים הצבעה
נפרדת על סעיפי הצעת הסיכום שהביא חבר-הכנסת שחל.

נספחות

א. מדרגות היום לשיבות שמי"ז—שי"ח

- א. שאלות ותשובות.
- ב. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ד. מערכת שירותי הבריאות — תשובת השר.
- ה. הנשירה בקרב יהודים היוצאים מברית-המועצות — גמר הדיון.
- ו. חוק מטבע השקל, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק מס הכנסה (דו"ח על הכנסה, הון ונכסים) (הוראת שעה), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק עסקאות (רישום ודיווח), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 8), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- י. הצעות לסדר-היום.
- יא. חוק שיפוט בתי-דין יהודים קראים (נישואין וגירור-שין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק רשות שדות-התעופה (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- יט. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (מס' 6), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כג. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת ד. רוזוליו.
- כד. הצורך לתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעת חברי-הכנסת ד. רוזוליו.
- כה. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- כו. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- כז. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חברי-הכנסת ע. אמוראי.
- כח. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.
- כט. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברי-הכנסת מ. פעיל וח. ברילב.
- ל. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לא. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי-הכנסת ע. הדרי.
- לב. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעת חברי-הכנסת ע. ברעם.
- לג. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לד. עתידן של קיציאות הילד הראשון והשני — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- לה. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעת חברי-הכנסת מ. קצב.
- לו. השביתה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- לז. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- לח. הודעת הממשלה בעניין החלטת מועצת הבטחון.
- לט. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 44), תש"ם—1980.
- מ. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- מא. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 38), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).

ב. הצעה לסדר-היום לישיבה שי"ז

849. ה. זיידל (הליכוד): המחסור ברופאי שיניים והעור-
דף ברופאים כלליים.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), תש"ט—1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הור-
אות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 44), תש"ם
—1980², שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על
טובין שהיו פטורים ממנו.